

*Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Факультет іноземних мов
Кафедра романо-германської філології
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Університет Мармара (м. Стамбул, Туреччина)
Люблінський католицький університет Івана Павла II (м. Люблін, Польща)
Університет Яна Кохановського (м. Кельце, Польща)
Федерація «Обмін Франція-Україна»
Спілка літературознавців Німеччини*

*Матеріали
IV Міжнародної науково-практичної
конференції
**«Франкофонія в умовах глобалізації і
полікультурності світу»***

19 травня 2022 р.

м. Тернопіль

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Рекомендовано до друку вченою радою ТНПУ імені Володимира Гнатюка (протокол № 10 від 24 травня 2022 р.)

Франкофонія в умовах глобалізації і полікультурності світу: збірник тез IV Міжнародної науково-практичної конференції/Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль: ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2022. 137 с.

Збірник містить матеріали науково-практичної конференції з актуальних питань дослідження мови в різних аспектах, а також методики викладання іноземних мов і перекладу у вищих навчальних закладах. Конференція збрала науковців та студентів з різних міст України та інших країн. Матеріали конференції можуть бути цікавими та корисними для науковців, аспірантів, викладачів і студентів вищих навчальних закладів.

Рецензенти:

Любов Струганець, д-р філол. наук, професор кафедри української мови та методики її навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;

Ірина Заліпська, к. філол. наук, доцент кафедри української філології Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України;

Світлана Рибачок, к. філол. наук, доцент іноземних мов та професійної комунікації Західноукраїнського національного університету.

Редакційна колегія:

Роман Серонь, д-р пед. наук, проф. (Польща), **Ольга Станіслав**, д-р філол. наук, проф., **Ірина Задорожна**, д-р пед. наук, проф., **Лілія Морська**, д-р пед. наук, проф., **Інга Кіркowska**, д-р філол. наук, проф., **Віктор Дребет**, д-р філол. наук, проф., **Микола Кебало**, к. філол. наук, доц., **Тетяна Цепенюк**, к. філол. наук, доц., **Іван Яцюк**, к. філол. наук, доц., **Мар'яна Сокол**, д-р пед. наук, проф., **Роман Бубняк**, к. філол. наук, доц., **Ольга Пежинська**, к. філол. наук, доц., **Ольга Пермякова**, к. пед. наук, доц., **Світлана Коновальчук**, к. пед. н., асист., **Ганна Бубняк**, асист., **Олександр Шевчук**, асист.

Головний редактор

Ольга Косович – д-р філол. наук, проф.

Редакційна колегія не обов'язково поділяє позицію, висловлену авторами у статтях, та не несе відповідальності за достовірність наведених даних і посилань.

Адреса кафедри: Тернопільський національний педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, вул. М. Кривоноса, 2а, каб. 903, м. Тернопіль, 46027, Україна
тел.: (0352) 43-59-67 E-mail: dobrakafedra@ukr.net

© Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2022

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Високоповажні учасники конференції!

Маю велику честь відкривати роботу Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої Франкофонії, і яка проводиться в рамках Свята Франкофонії та загалом декларує полікультурність у модерному світі.

Ситуація, яка складається в сучасних умовах така, що національні мови все більш витісняються англійською. Сьогодні навіть французька мова і культура – після трьох століть домінування – змушені боротися за виживання. Вишукана французька мова і висока французька культура поступаються місцем зручній і корисній англійській мові і масовій американській культурі. Тією чи іншою мірою ця проблема стоїть перед всіма мовами та культурами, а в кінцевому рахунку – перед культурою взагалі.

Франкофонія є унікальним явищем. На відміну від багатьох політичних, військових і економічних об'єднань та союзів, які існують у світі, вона стала однією з перших міжнародних організацій, головним принципом формування і діяльності якої виступає французька мова і культура. У всіх своїх амбула Франкофонія має значні успіхи і досягнення. Що стосується французької мови, що складає сам фундамент Франкофонії, завдяки якій вона існує як єдиний лінгвістичний простір, то її положення в цілому є цілком прийнятним. Вона залишається мовою міжнародного права, почувавши себе в цій ролі достатньо впевнено. Абсолютна кількість франкофонів у світі зростає, причому в останні роки цей ріст посилюється. Загальна тенденція така, що французька мова все менше є мовою однієї тільки Франції і все більше – мовою Франкофонії.

Вона зберігає свою ауру мови справжньої культури, особливої відмінності, виступає знаком належності до еліти. В Європі французька мова часто сприймається як своєрідний «європаспорт». В Латинській Америці вона виступає як альтернативна мова міжнародного спілкування. В Африці вона є засобом національного об'єднання, засобом соціального просування і знаком соціального престижу. На Близькому Сході в ній бачать мову, здатну протистояти гегемонії англо-американської мови. В Японії її розглядають як спосіб усвідомлення небезпеки всезагальної англофонної уніформізації.

Сьогоднішній науковий форум якраз і зосереджено на питаннях французької мови, а загалом її положення з-поміж інших мов.

Щоразу наша конференція збирає багато вчених не тільки з України, а й з інших країн. Це свідчить про актуальність тих проблем, яким присвячена конференція. Так, сьогодні ми спостерігаємо становлення нової системи лінгвістичних досліджень, орієнтованої на входження в світовий науковий простір. І дуже показово, що ми є не сторонніми спостерігачами, а й активними учасниками цього глобального процесу.

Сподіваюся, що участь у нашій конференції – це не лише чудова нагода приєднатися до наукових дискусій та обміну досвідом із лінгвістичних питань, але і своєрідна платформа для нових контактів і майбутніх спільних проєктів, для представлення своїх концепцій та обговорення можливостей ефективної співпраці з провідними університетами України та зарубіжжя.

Бажаю всім учасникам конференції знайти серед різноманіття тем і доповідей те, що буде цікаво й корисно; сподіваюся, що робота буде супроводжуватися плідною та конструктивною дискусією. Успішної Вам роботи на конференції та у щоденній науковій праці!

ОЛЬГА В. КОСОВИЧ,

Докторка філологічних наук, Докторка габілітована в галузі мовознавства, професорка, завідувачка кафедри романо-германської філології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

НАПРЯМ 1

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**SUCCESS CONCEPT IN ENGLISH PHRASEOLOGY:
COGNITIVE-SEMANTIC ASPECT**

Ladyka O. V.

PhD (Philology),

*Associate Professor, Department of English Philology and Methods of
English Language Teaching*

*Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,
Ternopil, Ukraine*

Yarema O. B.

PhD (Philology)

*Associate Professor, Department of English Philology and Methods of
English Language Teaching*

*Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,
Ternopil, Ukraine*

Despite the fact that linguoculturology is one of the most actively developing areas of modern linguistics, the problem of cultural concepts is among rather controversial issues in this area of linguistics [1; 3; 6; 7].

The conceptual sphere, the immanence of development and the openness of its borders are indisputable, include concepts that have been sufficiently thoroughly studied, and those whose studies cannot be considered completed. One of the significant, key concepts of any society, the relevance of which in the life of society is undeniable, is the concept of SUCCESS – ultimately, the existence of a nation as such depends on the attitude to work. In our research, an attempt is made to interpret the concept SUCCESS in proverbs, phraseological units and aphorisms characteristic for culture.

Characterizing idioms, sayings and proverbs characteristic for the American linguistic picture of the world we may come to the conclusion that this culture features language units expressing advice, folk / world wisdom, which is typical for these linguistic units [2, p.40; 6, p.10].

These units transmit cultural information either through the denotative aspect of meaning, or through connotative, and these two aspects are stored in the internal form of phraseology. Inner form being the figurative motivation of the phraseological unit, represents a “concrete form of the sensory form” [3, p. 9].

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

An analysis of the definitions of phraseological units in special dictionaries made it possible to single out thematic groups representing individual characteristics of the concept SUCCESS (it should be noted that some phraseological units are included simultaneously in several groups). Thus, we have identified the most extensive and widespread thematic groups, such as SUCCESS – MOVEMENT, SUCCESS – ACHIEVEMENT and SUCCESS – WEALTH.

Thematic group “SUCCESS – MOVEMENT”.

The analysed phraseological units make it possible to represent success in the English language picture of the world in the terms as moving “forward / backward (horizontal)” or “up / down (vertical)”. Orientational metaphors of spatial (horizontal or vertical) movement of the forward / backward or up / down type, according to the authors of the theory of metaphorical modelling J. Lakoff, M. Johnson (1991), are consistent with the basic values accepted in American society. Really existing and deeply rooted cultural and social priorities are reflected in the system of orientation metaphors, the most significant of which are *GOOD IS UP, MORE IS UP*.

The described social stereotypes present the achievement of success as a movement upward, an improvement in quality, an increase in the quantity, intensity of a feature expressing the phenomenon under consideration, which is consistent in the minds of the communicants with the pro strange metaphors *MORE IS UP* and *GOOD IS UP*. In this regard, the desire to be successful, the achievement of success, actualizes positive meanings and is associated with moving up. In the contexts we have considered, such meanings are expressed: *at the top; to climb/rise to the top position; to ride on the crest of the wave; to be at the peak; to come out on top*.

Verbalization of SUCCESS as happiness is a part of a picture of the world and is seen in verbal units evaluating it on the scale of movement UP – DOWN.

I'm feeling up (Я в піднесеному настрої). *That boosted my spirits* (Це підняло мій настрій). *You're in high spirits* (Ви в хорошому настрої). *Thinking about her always gives me a lift* (Думки про неї завжди надихають мене). *America pushes ahead* (букв. мчитьсЯ вперед) *with bilateral, regional and global trade*.

The thematic microgroup group “**situations which occur on the way to success**” includes the following:

a) situations that contribute to success (*an ace in your hole, push at an open door, like a dream, a chink in smb's armor*). Representation of such components of the concept “success” as advantage, ease of achievement, closeness to success, prospects are confirmed by the following lexemes that are part of the definitions of phraseological units: *very nearly succeed in; likely to be very successful; advantage; very easy to achieve; without any problems; to help smb. to achieve, etc.;*

b) situations that prevent the achievement of success (*go for broke, play hardball, a mountain to climb*). Representation of such components of the concept SUCCESS as a complex, dangerous, risky situation is confirmed by the following

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

lexemes that are part of definitions of phraseological units: *difficulties; take a risk; to harm; to be threatened; disadvantage*, etc.

c) the type of activity in which a person strives for success (*to do a land-office business, earn your corn, turn the corner, be / stay ahead of the game, wipe the floor with somebody, snatch victory, be ahead of the pack, sweep the board, the rat race*).

d) critical moment (*hit or miss, sink or swim, suck it and see, try your wings*). Representation of the critical moment component of the concept SUCCESS is confirmed by the following lexemes that are part of the definitions of phraseological units: *equally likely to fail or succeed; way of measuring; depend on; see if you can succeed*, etc.;

e) luck accompanying success (*every dog has its day, the best of British, fall on your feet*).

Thematic group “SUCCESS – ACHIEVEMENT”.

The components of this group in the American picture of the world contain idiomatic expressions with the nomination *success*:

1) *to make a success* (to achieve success), 2) *little success / ill success* (unsuccessfully), 3) *well-deserved success* (deserved success), as well as verbs with a semantic component of *achievement*: *to achieve, to succeed, to attain, to manage*.

a) a successful person (*top drawer, a bright spark*);

b) a thing that is successful (*smash hit, blockbuster, flash in the pan*);

c) success as an abstract concept (*a feather in one's cap, success story*);

d) a successful life or a successful period of life (*halcyon days, an Indian summer, a one-day / nine-day wonder*).

The thematic microgroup group “**results**” includes the units associated with the idea of labour activity as a service, as well as with the health damage caused by hard physical labour.

E.g.: *no gain without pain / no pain, no gain; don't count your chickens before they are hatched; well begun is half done; as you brew, so you must drink; nothing seek nothing find; zeal without knowledge is a runaway horse; the end crowns the work; he who sleeps all the morning may go bagging all the day after*.

Thematic group “SUCCESS – WEALTH”.

This group is the most productive, and its components contain a large number of synonymous nominations that explicate the material component of success. The frequency of word usage also indicates the conventional nature of such correspondences.

The film was commercial success (став лідером касових зборів) *but many critics hated it. The Texas giant is yet another oil firm to reap a windfall* (яка несподівано зірвала куш) *from last years' surge in oil prices*.

Success is expressed not only in the material well-being of the individual, but also in companies, enterprises, as well as in the economic well-being of the country's citizens, successful business development, stability of the economic system, etc.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

The microgroup “**earnings**” is represented by numerous phraseological units:

- *the labourer is worthy of his hire; a cat in gloves catches no mice; least said, soonest mended; no living man all things can; the early bird catches the worm; God helps those who help themselves.*

There is no way to leave a job and achieve success without completing the task:

The best way to get rid of work is to do it; Never do things by halves; Whatever you do, do with all your might, for things done by halves are never done right; What may be done at any time will be done at no time.

The analysis of phraseological units, sayings and proverbs shows that success is positively evaluated in American society. Money and wealth are integral components of success, and references to the material component of success are very frequent. Idleness and laziness have negative attitude. The approval of an active creative activity of the person, their desire to work well and qualitatively, honest attitude of the employee to their duties should also be stated. An American as a representative of the whole nation is characterized by paying great attention and accuracy to the work performed, and a more conscientious attitude to the work.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андриенко А. А. Лингвокультурные особенности оценочных предикатов концепта "УСПЕХ" в русском и американском варианте английского языка. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. Тамбов: Грамота, 2016. № 12(66): в 4-х ч. Ч. 4. С. 69-72.
2. Завідонова Н. Фразеологізми як один із шляхів збагачення словникового складу англійської мови. *Рідна школа*. 2009. № 2-3. С. 40-42.
3. Зусман В. Г. Концепт в системе гуманитарного знания. *Вопросы литературы*. 2003. № 2. URL: <http://magazines.russ.ru/voplit/2003/2/zys.html>
4. Cambridge Dictionaries Online. URL: <http://dictionary.cambridge.org>
5. Collins Cobuild Idioms Dictionary. Glasgow, 2011. 496 p.
6. Ladyka O.V., Levchyk N.S. Phraseological units of terminological character in English popular science texts in economics. *Zbiór artykułów naukowych recenzowanych*. Warszawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2019. P. 10-13.
7. Ladyka O., Yarema O. The concept MODERN LIFE in modern Ukrainian linguaculture. *Research Trends in Modern Linguistics and Literature*. 2020. Vol. 3. P. 40-54. DOI: <https://doi.org/10.29038/2617-6696.2020.3.40.54>. ВЛАСНІ

**НАЗВИ ПОЛІТИКІВ У ЗАГОЛОВКАХ
(НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ОНЛАЙН-ВИДАНЬ)**

Бияк Н.Я.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри німецької філології та методики навчання німецької мови,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Заголовок публікації нерідко називають мікротекстом, оскільки він не тільки називає статтю, але й відіграє важливу роль у презентації медіатексту для приваблення читача, а також допомагає у сприйнятті змісту публікації.

Якщо у заголовку називається герой публікації, тема, час або місце дії, то такі заголовки називають інформативними, адже вже сам заголовок актуалізує певну подію, інформація сприймається відносно легко, а у тексті статті читач може детально дізнатися про всі подробиці. Такі типи заголовків нерідко містять оніми, здебільшого антропоніми.

Серед антропонімів у заголовку виносяться у першу чергу власні назви відомих людей, у тому числі політиків та представників економічних та фінансових кіл. Звичайно присутність тих чи інших імен залежить від тематичного спрямування та редакційної політики видання. Ми проаналізували німецькомовні онлайн-видання, які спрямовані на різну читацьку аудиторію: «*Handelsblatt*» — одна із найпопулярніших німецькомовних ділових газет, «*Focus*» — сучасний німецький суспільно-політичний щотижневик, який входить до топ-трійки найавторитетніших і найпопулярніших у країні та журнал «*Brigitte*», що належить до найулюбленіших жіночих журналів Німеччини [1, 2,3].

Серед тем, які висвітлюються у газеті для ділових людей «*Handelsblatt*» — політика та бізнес, про що свідчать актуальні рубрики на сайті газети. Тому у заголовках спостерігаємо чимало імен політиків, зазвичай німецьких, оскільки політичне життя країни надзвичайно активне. Журналісти детально відслідковують всі перипетії політичних подій, тому висвітлюється діяльність представників всіх партій та громадських організацій. Серед найчастіше згадуваних є діючі політики. До осені 2021 року таким центром, який притягав увагу всіх медіа, була Ангела Меркель, екс-канцлерка ФРН: *Angela Merkel: Ein deutsch-deutsches Leben* [1]. Після чергових виборів, все частіше почали називати імена нових лідерів партій які здобули значну кількість голосів: Олаф Шольц, Анналена Бербок, Крістіан Лінднер, *Lars Klingbeil und Olaf Scholz: Der Sache verschrieben; Scholz kocht – und Baerbock muss das Ergebnis servieren; Die Ampel ist Lindners (letzte) Chance* [1]. Зрозуміло, що зараз у центрі уваги знаходиться новообраний федеральний канцлер Олаф Шольц. Читач уважно слідкує за його діяльністю всередині країни: *Bundeskanzler Scholz wirbt bei Regierungsbefragung für allgemeine*

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Impfpflicht; але не випускає із поля зору і його реакцію на міжнародні події: *Scholz und Harris wollen an Sicherheitskonferenz in München teilnehmen* [1].

Оскільки газета орієнтується на представників бізнесових і фінансових кіл усієї країни, редакція не випускає із поля зору і регіональні події. Тому представники регіональних політичних кіл так само активно представлені у публікаціях, а отже нерідко згадуються у заголовках: *Hessen / Bouffier ernennt Boddenberg zum hessischen Finanzminister; Thüringen / Bodo Ramelow erneut Ministerpräsident – und verweigert Höcke den Handschlag* [1].

Зарубіжні політики присутні у заголовках постійно, це зокрема керівники міжнародних організацій, політичних, громадських і військових: президент Європейської комісії: *Von der Leyen rudert zurück: Apple und Google arbeiten doch nicht an digitalem Impfpass*; генеральний секретар НАТО: *Stoltenberg: Gesprächsangebot und Druck im Verhältnis zu Russland* [1]. Через ситуацію із ковід-19 одним із найбільш популярних міжнародних функціонерів в останні три роки став голова Всесвітньої організації охорони здоров'я: *Tedros Adhanom Ghebreyesus / Zahlungsstopp durch Trump: WHO-Chef steckt in der Peking-Falle* [1].

Лідери європейських країн, США та Китаю присутні у заголовках доволі часто. Газета висвітлює всі важливі міжнародні події, у контексті яких дійовими особами виступають ці країни та їх керівники: *Trump forciert Abzug aus Afghanistan und dem Irak; Jubel im Biden-Team: Obama 'könnte nicht stolzer sein' – Merkel gratuliert 'von ganzem Herzen'; Xi Jinping startet die Operation Machterhalt – Für Unternehmen in China wird es immer ungemütlicher* [1].

Імена політиків інших країн трапляються у заголовках ситуативно – залежно від політичної ситуації на міжнародній арені, важливих для світу подій у цій країні: *Lukaschenko zwingt Ryanair-Flugzeug in Minsk zur Landung – EU berät am Montag über Sanktionen; Erdogan hofft auf positive Schlagzeilen nach dem Treffen mit Biden - doch es gibt viele Streitthemen* [1].

Варто зауважити, що з огляду на російсько-українську війну лідери цих країн присутні останнім часом у всіх випусках газети, і нерідко їх імена виносяться у заголовок: *Neue Gefechte am Rand von Kiew – Selenski: «Das Schicksal der Ukraine entscheidet sich jetzt»; Wann startet Putin seine Großoffensive?* [1].

Серед тем, які висвітлюються у таблоїді «*Focus*», політика також займає чільне місце. Однак це видання орієнтується на значно ширшу читацьку аудиторію, яка охоплює різні верстви населення. Якщо у «*Handelsblatt*» політичні теми розглядаються професійно політичними коментаторами-експертами, то в аналізованому журналі можна прочитати не тільки професійний політичний огляд, але й публікації, які стосуються особистого життя того чи іншого політика, а то й плітки про політиків та їх оточення. Відповідно у заголовках можна зустріти не тільки офіційні форми іменування, але й прізвиська. У журналі «*Focus*» бачимо загалом серйозні політичні коментарі авторитетних аналітиків, які мають заголовки із офіційними найменуваннями: *Biden katapultiert USA zurück in die Weltpolitik –*

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

und stellt EU unter Zugzwang; Boris Johnson: Erster Abgeordneter kündigt Anspruch auf Premierministerposten an [1].

У той же час популярні політики мають у Німеччині багато прізвиськ. Наприклад, екс-канцлерка Ангела Меркель, відома великою кількістю неофіційних найменувань у пресі: *Mädchen, Mutter, Mutter der Nation, Teflon-Kanzlerin an* [2]. Такі ж прізвиська зустрічаємо у заголовках журналу: *Von «Kohls Mädchen» zur Kanzlerin; Die Teflon-Kanzlerin ist zurück; Von der «Mutter der Nation» zur Mutter Teresa der Hartz-IV-Empfänger* [2]. Її наступник Олаф Шольц ще не має такого довгого переліку, але одне прізвисько він отримав ще перебуваючи на посту міністра фінансів. Так його назвали журналісти через специфічний стиль виступів на прес-конференції — беземоційний з механічним підбором слів. Однак і це одне прізвисько часто фігурує у журналі: *Der Scholzomat ist zurück* [2].

У журналі є цілий ряд експресивних заголовків із прізвиськами ряду політиків, як загальнонаціонального, так і регіонального рівня: *«Burning Barbara» Ministerin in spe drückte Zigarette auf CDU-Politiker aus; CSU: Fraktionschef will nicht «Schüttel-Schorsch» heißen; Cem Özdemir: «Schwäbischer Türke» als Landesvater?* [2].

Журнал «Brigitte» спрямований на жіночу аудиторію і теми, які піднімають журналісти, також стосуються проблем, що цікавлять жінок. Власні назви жінок-політиків постійно вживаються у заголовках рубрики Актуальне. Однак, на відміну від двох попередніх видань, у публікаціях рідко тема стосується тільки політики. Читачок цікавлять багато особистих тем, світосприйняття, улюблені заняття. Всі ці запитання ставлять журналісти у серіях інтерв'ю: *«Angela Merkel – Im Lauf der Zeit»: Bundeskanzlerin Angela Merkel im Interview mit Dokumentarfilmer Torsten Körner; Annalena Baerbocks Eignung wird infrage gestellt – weil sie Mutter ist; Heidi Thiemann im Interview: «Wir brauchen eine Kindergrundsicherung!»* [3]. Висвітлюється участь жінок-політиків у різних конгресах або їх присутність на різноманітних культурно-мистецьких заходах і фестивалях: *Angela Merkel: Darüber freute sie sich bei den Bayreuther Festspielen* [3].

Хоча читачок цікавлять також і більш приватні теми: *Hillary Clinton: Die US-Politikerin hat sich mit Corona infiziert; Merkels Zitteranfalle: Das steckte wirklich dahinter. Angela Merkel: Warum man sie nie mit Maske sieht* [3].

Не завжди у матеріалах, що мають у заголовку імена політиків, саме вони є головними дійовими особами. Журналісти розповідають про інших знаменитостей, і виносять у заголовок їх думки стосовно інших відомих людей, у тому числі й політиків. *Nina Hagen: Merkels Zapfenstreich-Wunsch hielt sie für Fake-News; Bastian Schweinsteiger: «Ich habe gerade eine Nachricht von Angela Merkel bekommen»*. Таким чином журналісти приваблюють більшу аудиторію – прихильниць обидвох згаданих особистостей.

Ще одна особливість, яка стосується редакційної політики журналу «Brigitte» – присутність у журналі матеріалів про чоловіків. Якщо більшість жіночих журналів зосереджується тільки на жінках із різних сфер, та їх

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

проблемах, то це видання постійно публікує інтерв'ю з відомими чоловіками, та розповідає час від часу про якісь визначні події за участі чоловіків. Звісно, що у поле зору журналістів потрапляють також і політики: *Olaf Scholz: Nicht-Geimpfte sollen Corona-Tests selbst zahlen müssen; Das komplette Event mit Armin Laschet* [3].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Handelsblatt. URL: <https://www.handelsblatt.com/>.
2. Focus. URL: <https://www.focus.de/>.
3. Brigitte. URL: <https://www.brigitte.de/>.

PHILOLOGICAL INTERPRETATION AS CREATIVE AND SOCIAL ACTS

Мелещенко В. О.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Черній Л. В.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Philological interpretation is a creative act, just like writing, painting, sculpting, or composing music. To create is to make something, to bring it into being, to cause it to grow. But what can we possibly mean by interpretation? It seems instead like a passive event: we absorb information, details, and are either persuaded or not by what we read. We experience reading as something creative when we follow the instructions to heat a frozen dish, for example. We want clear, precise information that requires little effort to understand. Even when we are deeply involved in our interpretation of a novel, we give the writer credit for capturing our interest with a wonderful narrative. Readers are frequently a captive audience. Reading and philological interpretation broaden and improve our understanding.

Because we are involved in the process of making multiple interpretations real for others and ourselves, interpretation is a lively art. It is typical to believe that interpretation is just the discovery of a meaning that is already there, inherent,

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

in a text. It is generally accepted that in order to be successful readers, we must identify a writer's goal, or find a meaning that is somehow embedded in a piece of writing. We can talk about extracting a meaning (like pulling teeth), digging it out (an archaeological metaphor), and figuring it out (as if meaning were a mathematical formula); we can talk about ploughing through a book or getting stuck in it. All of these ideas, however, are deceptive since they imply that a text contains only one interpretation for readers to discover. Instead, readers interact with a text, interpret it, and may reach diverse judgments about its meaning.

When we read, we make sense of texts by interpreting them in the light of knowledge we already possess. We can cast our eyes over lines on a page in an unconscious manner, but that is not reading or interpretation. Once we begin to engage words, we develop responses. We learn to anticipate what will happen next. We can infer causes from effects, and effects from causes. We can decide on a meaning by comparing one event with another and referring to our own experiences. We can establish relationships between events and form coherent groups of facts or ideas. Sometimes, it is easy for us all to agree on those conclusions. If a cat is happily licking its chops in the corner of a kitchen and there's an overturned glass of milk on the counter, we can assume that the cat satisfaction is related to drinking the milk. But sometimes the conclusions we read are very individual because a text is open to interpretation. How did the milk get there and become spilt? Can we be sure the cat knocked over the glass? [1]

Interpretation closely allows us to discover new ideas, to see things afresh, to develop new opinions, and to resist manipulation by others. There is no understanding, no meaning, and no fun in interpretation texts until there is a close interaction between a reader and the words on a page, and that interaction is the beginning of making a meaning. It is important to develop a sense of your reading habits, because without being aware of your predispositions, your interpretations are likely to be formed too quickly and become oversimplified. When we read, we select what we think is important and make connections between those events. We develop ideas of our own and we come to conclusions. In fact, interpretation allows us to discover not only what a writer has to say but how we feel about it. Interpretation can be a process of self-discovery, of expanding knowledge and experience as we interact with a text.

It would help if you thought of interpretation as a conversation between yourself and a text. You listen to what it has to say; you accumulate information about it and interject what you know.

Interpretation has both latitude and limits. We won't all see and say exactly the same things about a given text. Perhaps an analogy will clarify the double-sided character of interpretation – our freedom and our limits. Think of a text as a musical score, something to be performed. In reading the text, we make its potential meanings actual in much the same way that a musician brings a piece of music to life by performing it. In playing the music and in reading the text, we can't play or say whatever we want. We can't change the notes of the score and we can't change the words of a text. We are limited in both cases by what is on the

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

page. Yet there is room for interpretation, different emphases, and varied responses. Two readings of a work, like two musical performances, are likely to differ, sometimes in significant ways. The varied interpretations will be valid insofar as they respect the words or notes on the page, and insofar as they represent a reasonable and defensible approach to the work.

Readers who claim to have a reasonable interpretation of a text can show that they have understood its social context, the way it functions as a social document. If we are going to treat frozen dinner instructions as poetry, for example, then we could end up with some strange cooking results. We can also make mistakes with advertising claims unless we understand that advertising is largely out to manipulate our desires for a purpose [2].

So much happens in the act of interpretation that it would be impossible to define exactly what you will do on any particular occasion when you read. Yet we can note some of the general activities of interpretation: we absorb the details of a text; we accumulate information; we make associations between ideas and events; we recognize and identify with some characters, events, and ideas, and not with others; we react with a full range of emotions from love to hate to indifference; we try to adapt the experiences of the text to our own knowledge of life, projecting ourselves into the world of the writing; we anticipate what will come next as we follow an argument or a story; we solve problems; we fantasize and put up defenses; we change our mind about the text as we read and reread it; we try to focus, centering our reading on one or two dominant ideas and impressions.

REFERENCES:

1. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту: навчальний посібник. К.: Знання, 2008. 423 с.
2. Науменко А. М. Філологічний аналіз тексту (основи лінгвопоетики): Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / А. М. Науменко. Вінниця: НОВА КНИГА, 2005. 416 с.

МОВНІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ В НІМЕЦЬКИХ МЕДІАТЕКСТАХ НА ТЕМУ «KRIEG IN DER UKRAINE»

Пянковська І. В.

кандидат філологічних наук, доцент,

докторант Інституту філології

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Домінування антропоцентричного підходу в сучасних лінгвістичних студіях визначає актуальність прикладних досліджень мови і мовлення,

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

зокрема вивчення стратегій і тактик впливу на мовну свідомість окремих індивідів і суспільства в цілому.

Саме поняття мовної свідомості, яке виникло відносно недавно, з одного боку, викликає значний інтерес лінгвістів, а з іншого, – характеризується широким спектром підходів до його тлумачення, що підкреслює багатогранність і поліфункціональність цього лінгвістичного новотвору.

Дискусійний характер цього поняття пояснюється насамперед тим, що воно перебуває в полі зору низки наук: природознавства, медицини, психології, нейро-когнітивістики, традиційної лінгвістики, психолінгвістики та інших. Ґрунтуючись на комунікативному підході до вивчення мовних явищ, мовну свідомість визначають як сукупність ментальних механізмів породження, розуміння мовлення і зберігання мови у свідомості, тобто ментальні механізми, які забезпечують процес мовленнєвої діяльності людини [1, с. 32].

У сучасному суспільстві засоби мас-медіа відіграють провідну роль у формуванні мовної свідомості, оскільки саме медіатексти не лише описують певні об'єкти чи ситуації зовнішнього світу, а й інтерпретують їх, задаючи необхідне адресанту світосприйняття, керують сприйняттям об'єктів та ситуацій, нав'язують адресату їхню позитивну чи негативну оцінку [3, с. 68]. Таким чином, засоби мас-медіа уможливають поширення будь-якої інформації та відкривають доступ до неї, сприяють соціальній взаємодії.

Значний вплив медійних технологій на психіку, культуру й суспільний устрій викликав необхідність появи такої міждисциплінарної наукової галузі як медіаекологія, яка вбачає своїми завданнями виявлення, вивчення, аналіз проблем медіа-комунікації та пошук шляхів оптимізації взаємодії суспільства і мас-медіа. Зокрема «...медіаекологія вивчає питання про те, як засоби комунікації впливають на сприйняття, розуміння, почуття та цінності людини; і як наша взаємодія зі ЗМІ полегшує або перешкоджає нашим шансам на виживання» [4, с. 10].

Ґрунтуючись на теоретичних засадах медіаекології, було здійснено лінгвістичний аналіз німецьких медіатекстів на одну з найактуальніших і найгостріших тем у світовому медіапросторі «Krieg in der Ukraine» з метою встановлення засобів впливу на мовну свідомість носіїв німецької мови.

Об'єкт дослідження становлять медіатексти, дібрані методом суцільної вибірки, загальним обсягом близько 8 тис. слів.

Предмет дослідження становлять мовні засоби вираження впливу на лексичному, синтактичному, стилістичному та прагматичному рівнях.

У результаті дослідження було виявлено, що на лексичному рівні використовується насамперед значна кількість реалій (*das Atomkraftwerk Tschernobyl, die Einwohner von Städten wie Moskau oder Sankt Petersburg, Orden «Held der Russischen Föderation» [A], die CSU im Bundestag [K], «Radio Wahrheit», Münchner Kino Neues Maxim [B]*), які підвищують фактологічність повідомлень. Фразеологічні сполуки на зразок *eine rasche Entscheidung*

IV MIJHAPPODHA HAPKOBO-HPAKTИЧHA KOHФEPEHCИЯ

fordern, an Schärfe zunehmen, für Irritationen sorgen [Klein], *Widerstand leisten* [Kurkov], *neues Licht werfen, Rechnung tragen* [Wagner] підкреслюють категоричний характер медіатекстів. Залучення окремих слів, наприклад, лексема *Whataboutism* [Wagner] позначає одну із тактик дезінформації, яку використовує російський уряд.

З-поміж синтаксичних структур часто вживаними є складні речення, використання Konjunktiv 1 і Konjunktiv 2, що є типовим для більшості медіатекстів. Зокрема, поширеними є конструкції, в яких протиставляються дії противників (України і Росії), наприклад: *Während Selenskyj seinem Volk dankt, kündigt Russland weitere Angriffe an – auch auf Kiew* [Klein], також речення, які наголошують позицію Німеччини: *Doch nicht nur Kiew macht Druck, auch die CSU im Bundestag fordert eine rasche Entscheidung* [Klein].

Використання численних стилістичних засобів у медіатекстах посилює ефект впливу на мовну свідомість адресата.

Зокрема, поширеними є епітети (*in der zerstörten Hafenstadt Mariupol, tote Soldaten* [A], *schwere Verluste* [Klein], *bei den erschöpften Flüchtlingen* [Kurkov]), порівняння (*Militärexperten sagen, dass ihr Leben wohl auch manchen Kommandanten weniger gilt als das eines orthodoxen, blonden Russen* [A]), метафори (*Der Krieg kümmert sich nicht um unsere Angst. Er nimmt uns alles weg, alles auf einmal* [B]), метонімії (*Für den Einsatz im Nachbarland hat Moskau das Angebot nachgebessert und den Lohn erhöht...* [A]), перелічення (*Sie haben Kulturerbe vernichtet, Tiere und Umwelt an die Grenze einer Katastrophe gebracht, Frauen, Kinder brutal ermordet, gefoltert, vergewaltigt, Massengräber errichtet* [B]), літоти (*...der Kreml kommuniziert alternative Erzählungen zur Faktenlage – mit Halbwahrheiten und falschen Informationen* [W]), риторичні запитання (*Sind deutsche Panzer eine schnelle Hilfe?* [Klein]), антитези (*in den Zyklen von Frieden und Gewalt, Bündnis und Verrat, Erregung und Ermattung* [von Randow]), еліпси (*...Schwer zu sagen* [Kurkov]).

Часто вживаними є мовні засоби маніпулювання відповідно до класифікації Ж. Горіної та О. Олійник [2, с. 24]:

посилання на відомий авторитет (*Der ukrainische Außenminister Dmytro Kuleba fordert ..., Wirtschaftsminister und Vizekanzler Robert Habeck (Grüne) sagte...* [K], *Präsident Biden wiederholt das immer wieder..., Pentagon-Sprecher John Kirby dementierte...* [Д]), посилання на невідомий авторитет (*nach Aussage von Militärexperten* [K], *Unabhängige russische Journalisten vom Internetportal Mediasona konnten...* [A], *laut amerikanischen Medienberichten, Die zitierten Quellen aus der EU argumentieren...* [Д]), моделювання особистості адресата («*Ihr Russen, macht euch keine Sorgen, wir Kaukasier machen alles*»... [A], тактика читання думок (*Die meisten denken...* [K]), гра у протонародність (*Man könne «die Ukraine in dem Krieg nicht alleine lassen. Sie kämpft auch für uns.»*[K]).

Лінгвістичний аналіз німецьких медіатекстів на тему «Krieg in der Ukraine» дав можливість визначити, які засоби впливу на мовну свідомість

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

використовуються в медіатекстах німецьких видань, та оцінити ставлення німецького суспільства до ситуації в Україні.

На підставі проаналізованого мовного матеріалу можна зробити висновок, що німецькі мас-медіа прагнуть до об'єктивного висвітлення подій під час війни в Україні, засуджують агресію Росії та фальсифікацію і перекручування фактів з боку російських інформаційних джерел, підтримують політику німецького уряду, яка спрямована на допомогу Україні у боротьбі проти ворога.

Такі акценти в німецьких мас-медіа, в свою чергу, консолідують сприйняття і розуміння носіями німецької мови трагічних подій, які відбуваються на території України, їхнього значення для майбутнього Європи і всього людства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гапченко О. Мовна свідомість людини як об'єкт лінгвістичних досліджень. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. Вип. 20. К., 2011. С. 31-34.
2. Горіна Ж.Д., Олійник О.В. Мовні засоби маніпулятивного впливу в дискурсі соціальних мереж. «Молодий вчений». 2020. № 9.1 (85.1). С. 22-26.
3. Козак С.В. Комунікативні стратегії як засіб маніпулятивного впливу в англійських прес-релізах. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : «Філологічна». 2012. Вип. 23. С. 68-70.
4. Postman N. The Humanism of Media Ecology. Proceedings of the Media Ecology Association, Volume 1, 2000. P. 10-16.

Джерела ілюстративного матеріалу:

5. Affentranger Z. Wen Putin zum Töten und Sterben ausschickt. Süddeutsche Zeitung, 3.05.2022. Режим доступу: <https://www.sueddeutsche.de/politik/ukraine-russische-soldaten-herkunft-1.5576695>.
6. Buchwald S. Das verlorene Lachen. Süddeutsche Zeitung, 7.05.2022. Режим доступу: <https://www.sueddeutsche.de/muenchen/muenchen-ukraine-daria-onyshchenko-kundgebungen-1.5579254>.
7. Dreisbach S. Wurde ein russisches Schiff mit Hilfe aus Washington versenkt? FAZ, 06.05.2022. Режим доступу: <https://www.faz.net/aktuell/ukraine-konflikt/wurde-ein-russisches-schiff-mit-hilfe-washingtons-versenkt-18011511.html>.
8. Hinz D., Schläfer E. „Eine Vermieterin redete nicht mehr mit uns, als sie hörte, dass wir Ukrainer sind“. FAZ, 07.05.2022. Режим доступу: https://www.faz.net/aktuell/ukraine-konflikt/ukrainer-ueber-den-krieg-von-diskriminierung-und-heimweh-18010721.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2.
9. Klein O. Schwere Waffen für die Ukraine: Sind deutsche Panzer eine schnelle Hilfe? ZDF, 15.04.2022. Режим доступу: <https://www.zdf.de/nachrichten/politik/waffenlieferungen-militaer-ukraine-krieg-russland-100.html>.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

10. Kurkov A. Flucht vor den russischen Horden. FAZ, 10.05.2022. Режим доступу: <https://www.faz.net/aktuell/ukraine-konflikt/der-schriftsteller-andrej-kurkow-ueber-den-krieg-in-der-ukraine-18017549.html?premium>.

11. Von Randow G. Putins Rache an der Geschichte. Zeit Online, 25.02.2022. Режим доступу: <https://www.zeit.de/kultur/2022-02/wladimir-putin-russland-ukraine-krieg-geschichte-geopolitik/komplettansicht>.

12. Wagner L. So streut Russland Zweifel: Taktiken der Propaganda im Ukraine-Krieg. ZDF, 04.05.2022. Режим доступу: <https://www.zdf.de/nachrichten/politik/propaganda-falschinformationen-ukraine-krieg-russland-100.html>.

ІНТЕГРАЛЬНИЙ ВЕКТОР МЕТАФОРИ

Остапчук І. І.

*кандидат філологічних наук, викладач
викладач кафедри англійської філології
та методики навчання англійської мови*

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Образне значення було об'єктом різноаспектних філософських та філологічних досліджень з давніх часів.

Початок концептуальній метафорі в межах когнітивного підходу покладено в другій половині 20 століття Дж. Лакоффом та М. Джонсоном, що означили метафору не лише як стилістичний прийом, а як механізм мислення [6].

Упродовж наступних тридцяти років велися «метафоричні війни», основним посилом яких було довести роль метафори та зв'язок між складними мисленнєвими структурами та лінгвістичною поведінкою, культурою [5].

Модерним етапом дослідження метафори стає інтегральний напрямок у когнітології, започаткований ще у 50-их роках 20 століття (integral linguistics) румунським дослідником Еугенію Косеріу, чиї послідовники роблять спробу систематично підійти до питання метафори та інтегрувати усі міждисциплінарні дослідження в одну парадигму, ідеї якої не суперечать одна одній [7].

Твердження про природу метафори (універсальна чи культурна, тобто притаманна лише певному народу) досліджується тепер у парадигмі когнітивної семіотики за допомогою трирівневої моделі мови Е. Косеріу: *універсальний, історичний, індивідуальний*, що дозволяє метафорі бути типологічно різною [5].

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Процес мапування (mapping procedure) пояснюється не в одному напрямку від сфери-джерела (source domain) на сферу-ціль (target domain), як це стверджувала когнітивістика, – лінгвістами запропоновано двофазний процес метафоризації: *концептуальна* фаза, що пояснює зв'язок двох доменів на основі подібності у обох напрямках та *лінгвістична*, що на рівні семантики спрямовує мапування в одному – типовому – напрямку [1].

Т. Єнсен стверджує, що у межах модерної лінгвістики метафору варто розглядати не як уже вербальний продукт, а як активну діяльність творення смислу, тому – це динамічний процес, що базується на основі «естетики» – шляху пошуку подібностей на основі образу, якостей, емоцій [3; 4].

Вплив емотивного компоненту пояснюється поняттям Е. Косеріу «енергія» (energia / creativity) – вмінням вийти за рамки і знайти схожість там, де її важко знайти, аби пояснити комплексні абстрактні концепти [2].

Таким чином, метафора реінтерпретується у модерних дослідженнях як ознака смислотворення і семіотики відходячи від трактування як психологічного довербального феномену. Ідеї інтегральної лінгвістики стають доволі релевантними у сучасній теорії метафори для комплексного і, найголовніше, неконтроверсійного вчення про метафору, що заслуговує наступної розвідки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Coseriu Eu. Structural semantics and 'cognitive' semantics. *Logos and Language*. 2000. № 1:1. P.19-42.
2. Dongyu Zh., Minghao Zh., Ciyuan P., Jason J. Metaphor Research in the 21st Century: A Bibliographic Analysis. *Computer Science and Information Systems*. 2021. № 18(1). P. 303-321.
3. Faur E. The crux of metaphor: between Cognitive and Integral Linguistics. *Eugenio Coseriu. Past, Present, Future / ed. Willems Klaas, Munteanu Cristinel*. Berlin: De Gruyter, 2021. 404 p.
4. Faur E. Integral Semantics and Conceptual Metaphor: rethinking Conceptual Metaphor within an Integral Semantics framework. *Cognitive Semiotics*. 2013. № 5. P. 108-139.
5. Gibbs R.W. *Metaphor Wars. Conceptual metaphors in human life*. New York: Cambridge university press, 2017. 334 p.
6. Johnson M. *The aesthetics of meaning and thought. The bodily roots of philosophy, science, morality, and art*. Chicago: The University of Chicago Press, 2018. 304 p.
7. Sonesson G. Two models of metaphoricity and three dilemmas of metaphor research. *Cognitive Semiotics*. 2019. № 12:1. P.1-17.

LINGUA FRANCA VS FRANCOPHONIE

Христич Н.С.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

м. Переяслав, Україна

The official languages of the United Nations (193 member states) are currently English, French, Russian, Chinese, Arabic and Spanish. As we can see English and French are very popular languages. English is spoken by at least a quarter of the world's population. It is important to realize that it is spoken in the different parts of the world. 88 states and governments make up francophonie. There are 300 millions of francophons in the world and 132 millions of French learners.

The reality of Global or World English(es) has caused some people to become very interested in what actually happens when it is used as a Lingua Franca – that is between two people who do not share the same language and for whom English is not their mother tongue, for example, a Ukrainian and a Frenchman use the English language for communication. As experience shows, a Frenchman often speaks English to a Ukrainian even if a Ukrainian can speak the French language. It is even possible that the presence of English as a Lingua Franca actually provokes speakers of minority languages to protect and promote their own languages. Surely, each nation has some peculiarities in pronunciation, in word combinations, making up the sentence, etc. It is usual to speak about American English, British English, New Zealand English (Global or World English(es)) but it is the reason to speak about Ukrainian English.

The peculiarities of Ukrainian English are mispronunciation of the allophone or replacement one allophone by another allophone of a different phoneme (*will – wheel, hill – heel, kettle – cattle, lend – land*); the correlation between words; the choice of words in the group of synonyms (*case, affair, matter, business, point, deed, question*); increasing explicitness (*the poor people vs the poor; It needs vs It takes ...* (about time)); heavy reliance on certain verbs of high semantic generality (*do, have, make, put, take*); the collocation of the noun, adjectives and verbs with the preposition (*to be good at, to be found of, to be interested in*); non-use of third person letters *-s, -es* in the 3rd person of the Present Simple (*He work here vs He works here*); omission or confusing the articles (experience, an experience); interchangeable use of the relative pronouns *who, which, what, whose*; use of an all-purpose tag question such as *yes?* or *no?* instead of the wright tag (*We want to stay here, yes? vs We want to stay here, don't we?*); increasing of redundancy by adding prepositions (*He has difficulty with writing vs He has difficulty writing*); pluralization of nouns which are considered uncountable in native-speaker English (*furnitures vs furniture, fishes vs fish (pl), advices vs advice*); use of *that*-clauses

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

instead of infinitive constructions (*My mother wants that I will come back home early* vs *My mother wants me to come back home early*).

The term ‘Lingua Franca’ was first used during the Middle Ages to describe a French- and Italian-based jargon, or pidgin, that was developed by Crusaders and traders in the eastern Mediterranean and characterized by the invariant forms of its nouns, verbs, and adjectives.

The term ‘Francophonie’ was invented in 1880 by a French geographer named Onesime Reclus, to designate all of the regions of the world where French is spoken. ‘Francophonie’ unites French-speaking nations.

The evidence suggests the triumph of English while French loses its popularity among international learners. However the English language itself grew from a number of roots and incorporated words and grammar from various languages and language groups, we believe in the triumph of the French language because of its romance and glamor.

LITERATURE:

1. Francophonie. URL: <https://www.francophonie.org>.
2. Lingua Franca. URL: <https://www.britannica.com/topic/lingua-franca>.

NLP-ТЕХНОЛОГІЇ: МОЖЛИВОСТІ ТА СФЕРИ ЗАСТОСУВАННЯ У ЛІНГВІСТИЦІ

Шуляк І.М.

кандидат філологічних наук, викладач

кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

Сучасний лінгвальний простір маркований багатовекторністю та міждисциплінарним характером досліджень мовної діяльності особистості. Із розвитком інформаційних технологій відбувається вплив технологічного прогресу на вивчення мови у нових ракурсах. NLP (*Natural Language Processing*) у перекладі – обробка природної мови, як сучасні методи аналізу мовних одиниць, тексту і дискурсу загалом увірвалися у простір мовознавчої науки, пропонуючи нові можливості у реалізації лінгвістичних досліджень [1; 3; 4; 5; 6].

NLP-технології є частиною штучного інтелекту, який надає машинам здатність розуміти мову людини. Такий комп’ютеризований підхід до аналізу мовних категорій базується на низці теорій та наборі технологій. Український дослідник Олег Іванов визначає «аналіз природної мови як міждисциплінарну галузь науки, що охоплює методики обчислювальної лінгвістики та теорії штучного інтелекту, основним проблемним полем якої є

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

забезпечення взаємодії мовленнєвих актів та комп'ютерних систем» [1]. Використовуючи лінгвістичні знання, статистичні методи та комп'ютер, розроблене програмне забезпечення не лише сприймає зміст вимовленого чи написаного, воно також може аналізувати й інтерпретувати контекстуальні відтінки значень, комунікативні інтенції та настрої мовця у тій мірі, як це роблять його співрозмовники наживо.

Обробка природної мови охоплює широкий спектр задач: від спам-фільтрів та визначення емоційного забарвлення тексту до голосового розпізнавання мовлення особистості та діалогових систем. Відповідно до цього, бум розвитку NLP-технологій є результатом появи машинного перекладу (*machine translation*), сентимент аналізу (*sentiment analysis*), рівневої обробки текстових фрагментів за попередньо визначеними критеріями (морфологічний, лексичний, синтаксичний, семантичний, прагматичний рівні) (*machine learning acts analysis*), генерування/розпізнавання природної мови (*speech recognition*), перевірка грамотності текстів (*grammar correction*), інтелектуальний аналіз тексту (*text mining*), векторне представлення (*word embedding*) тощо.

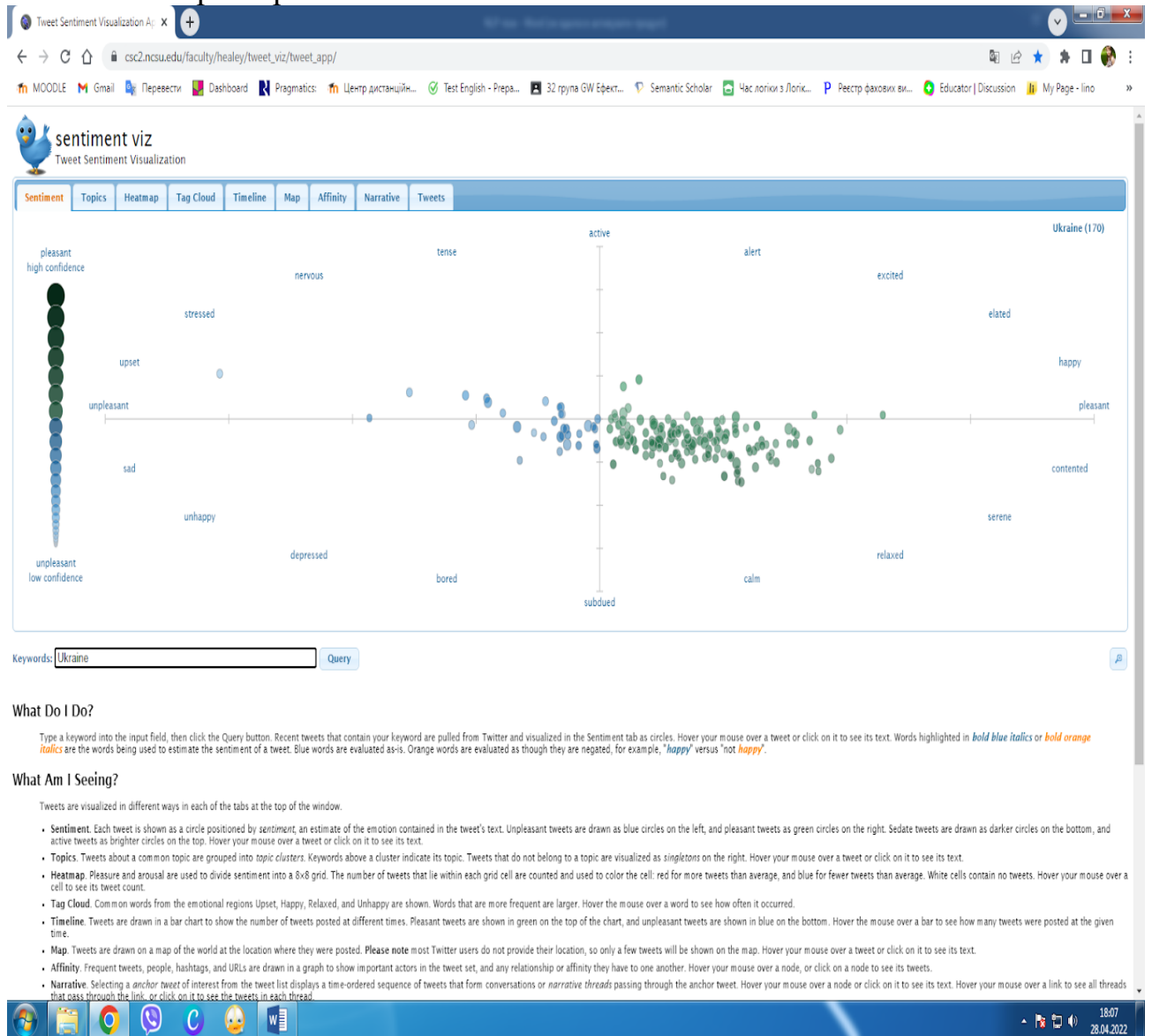
Розглянемо можливості NLP-технологій, а саме сентимент аналізу мовних одиниць в англomовному медіа дискурсі за допомогою застосунку *Tweet Sentiment Visualization*. У наш час емоції захопили весь комунікативний простір особистості, стали одним із важливіших компонентів людського мислення та діяльності, тому з'являються нові ресурси для проведення досліджень вербальної взаємодії на визначення її емотивної складової. Аналіз тональності тексту як один з найбільш використовуваних методів NLP-технологій призначений для автоматизованого виявлення в текстах емоційно забарвленої мовної одиниці й оцінки мовцем об'єкту реального світу, події, процесу, тощо. Аналіз тональності тексту вилучає суб'єктивну інформацію з текстових файлів, наприклад, почуттів, думок, суджень або оцінок мовця щодо певної теми, події чи компанії з метою аналізу його настроїв. Емоційна складова, виражена на рівні мовної одиниці або комунікативного фрагмента, називається лексичною тональністю (або лексичним сентиментом) [2]. У ході аналізу тональності першочергово визначається, чи є у реченні сентимент чи ні, і якщо він є, визначити, чи є емотивна оцінка позитивною, негативною чи нейтральною.

Програма *SentiStrength* (та її онлайн версія) створена для сентимент-аналізу та оцінки настрою тексту загалом чи мовної одиниці окремо, оцінюючи силу позитивних і негативних настроїв мовця до них. Проілюструвати можливості такої програми пропонуємо на прикладі мовної одиниці *Ukraine*. За допомогою онлайн програмного застосунку *Tweet Sentiment Visualization*, який предствалений такими розділами, як: тональність (*sentiment*), тема (*topics*), теплокарта (*heatmap*), хмара тегів (*tagcloud*), шкала часу (*timeline*), твіт (*tweets*).

Тональність представлена записом у твіттері, який відображається у вигляді кола, розташованого за настроєм, оцінкою емоцій, що містяться в

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

тексті твіту. Неприємні твіти малюються синіми кругом зліва, а приємні – зеленими – праворуч. Спокійні твіти представлені у вигляді темних кіл унизу, а активні твіти – у вигляді яскравіших кіл угорі. Якщо необхідно побачити його текст, то слід навести курсор миші на твіт або натисніть на нього. Вгорі рисунку можна полюбачити кількість твітів із мовної одиницею, а також дані змінюються щохвилини. Наприклад, розглянемо рисунок 2, на якому представлено, сентимент мовної одиниці *Ukraine*, яка у твітах отримує позитивний характер.

Рис. 2. Сентимент аналіз мовної одиниці *Ukraine*

Категорія теми (topics) представлена твітами, які групуються в тематичні кластери за певною темою. Ключові слова над кластером вказують на його тему. Твіти, які не належать до теми, відображаються як одиночні повідомлення. Як бачимо на рисунку 4, основна тематика твітів за 28.04.2022р. представлена двома кластерами з такими ключовими словами, як: *humanitarian aid, billions, congress, assets, seized*.

Рис. 3. Аналіз тематичних кластерів твітів з мовною одиницею *Ukraine*

Хмара тегів представлена за допомогою чотирьох областей «Засмучений» (*Upset*), «Щасливий» (*Happy*), «Розслаблений» (*Relaxed*), «Нещасний» (*Unhappy*). Слова, які зустрічаються у твіті найчастіше, представлено більшим шрифтом. На рисунку 4 можна побачити, що до категорій «Засмучений» та «Нещасний» входять твіти із такими ключовими словами, як: *conflict, war, russia, bucha, putin, threaten*. До категорій «Щасливий» та «Розслаблений» увійшли твіти з такими найбільш повторюваними словами, як: *funding, support, assistance, house, congress, people, etc.*

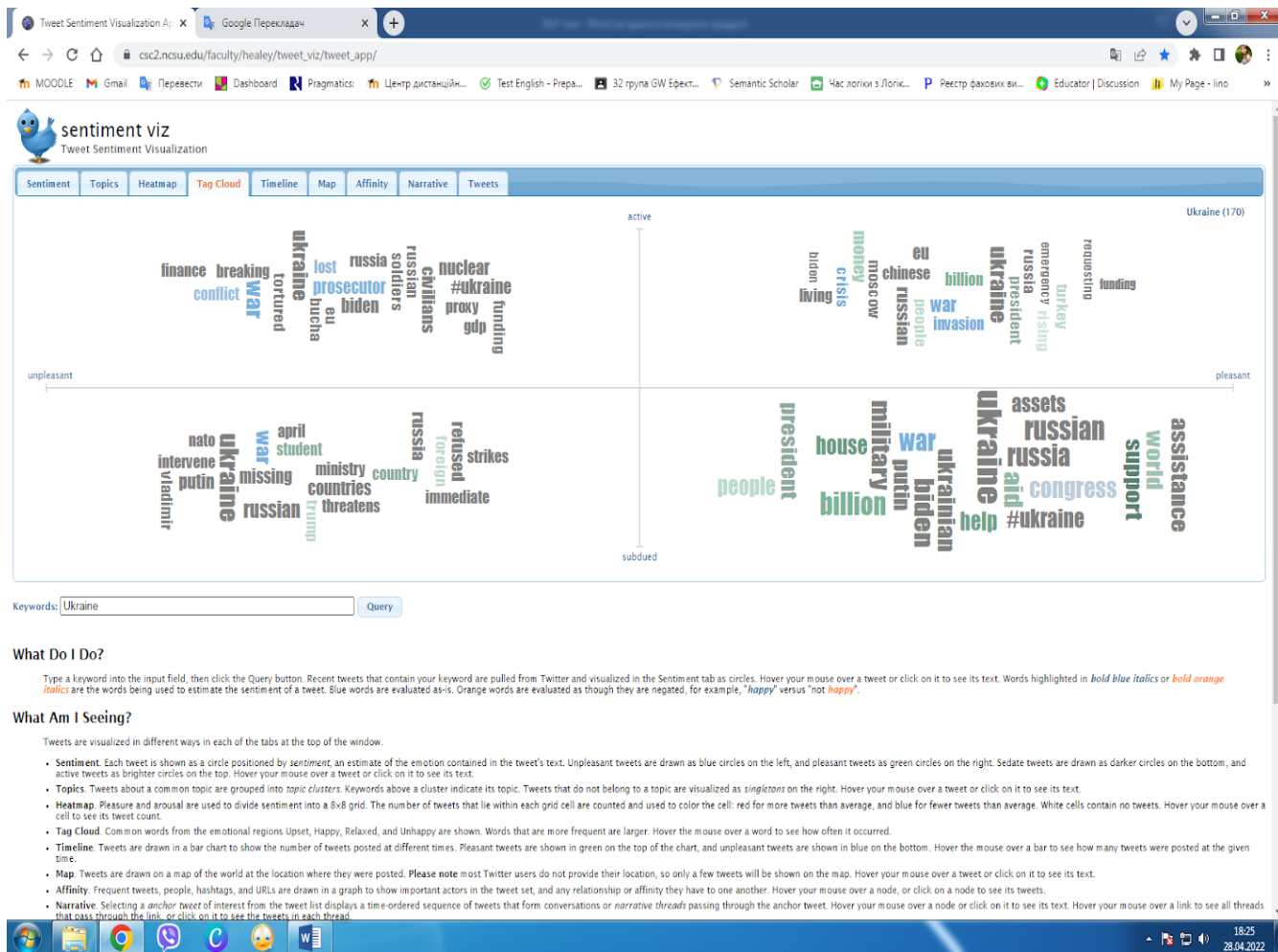

Рис. 4. Аналіз ключових слів у твітах з мовною одиницею *Ukraine*

У результаті сентимент аналізу мовної одиниці *Ukraine* у твітах англomовного медіа дискурсу за допомогою програмного застосунку *Tweet Sentiment Visualization*, виявлено об'єктивне визначення оцінки емоційного забарвлення лексеми *Ukraine*. Позитивна тональність лексеми в англomовних твітах на тлі війни росії проти України переважає над негативною, що вказує на позитивну суспільну думку авторів до України та її боротьби за демократичні цінності.

Отже, NLP технології охоплюють будь-які комп'ютерні маніпуляції природною мовою. З одного боку, це можуть бути прості підрахунки частоти слів, щоб порівняти різні стилі письма, а з іншої, передбачає «розуміння» повних висловлювань мовця, принаймні до такої міри, щоб бути в змозі дати на них корисні відповіді. Обробка природної мови, поєднуючи комп'ютерні науки, штучний інтелект та методи й дослідження обчислювальної лінгвістики, формується у міждисциплінарну галузь та виступає медіатором у забезпеченні взаємодії між комп'ютером та людською мовою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Іванов О. В. Класичний контент-аналіз та аналіз тексту: термінологічні та методологічні відмінності. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*, 2013. № 1045. С.72.
2. Обробка природної мови: веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D> (дата звернення: 01.05.2022).
3. Jurafsky D., Martin J. *Speech and Language Processing*, 3rd edition, 2020. 623 p.
5. Bird, Klein, and Loper. *Natural Language Processing with Python. Handbook of Natural Language Processing*. 2009. 502 p.
6. Tatwadarshi P. Nagarhalli, Dr. Vinod Vaze, and Dr. N. K. Rana. Impact of Machine Learning in Natural Language Processing: A Review. The Third International Conference on Intelligent Communication Technologies and Virtual Mobile Networks (ICICV 2021), 2021. pp. 1529–1534: веб-сайт.URL: https://www.researchgate.net/publication/354415641_Schizophrenia_Detection_Using_Machine_Learning_Approach_from_Social_Media_Content (дата звернення: 01.05.2022).
7. Manning C. D. *Foundations of Statistical Natural Language Processing*, 1st Edition.1999. 620 p.

ЛІНГВАЛЬНІ ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ ГУМОРИСТИЧНОГО ЕФЕКТУ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ Б. ДЖОНСОНА)

Нестерчук К. М.

*студентка факультету філології і журналістики,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна*

Сьогодні у зв'язку з глобальним розширенням меж соціально-політичного простору неабияке місце у ряді суспільно важливих комунікативних факторів посідає гумор. Саме завдяки своїй багатогранності та поліфункціональності він є глибоко вкоріненим у всі сфери життя, а тому характеризується багатоманітністю своїх проявів у різних стилях і жанрах мовлення. Окрім того, власне, політичний гумор у своїх теоретичній та практичній проекціях «виступає в багатьох іпостасях: як форма соціальної розрядки; як маркер політичного розвитку держави; як інструмент політичної боротьби; як форма критичної реакції на політичні рішення тощо» [4, с. 96-97].

Актуальність праці полягає у тому, що сьогодні малодослідженою лінгвістичною проблемою є добір політиками мовних засобів, на основі яких

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

здебільшого базується цілий спектр тактик і прийомів створення гумористичного ефекту в політичному дискурсі.

Мета дослідження – виявити і проаналізувати на матеріалі промов прем'єр-міністра Великої Британії Бориса Джонсона лінгвальні засоби створення гумористичного ефекту в дискурсі англійських політиків.

Політичні промови неодноразово привертали увагу як українських, так і зарубіжних лінгвістів, а проблема дослідження та аналізу мовних засобів та прийомів реалізації комічного і гумористичного ефектів у дискурсі політиків була в центрі розвідок, зокрема, таких мовознавців: С. Аттардо, А. Кьостлера, Д. Дорфлеса, В. Раскіна, А. Кларка, І. Арнольд, Н. Арутюнової, А. Карасика та інших [5, с. 205].

Слід наголосити, що попри свою універсальність, гумор первісно не був притаманним політиці. Однак сучасні умови полікультурності світу зумовили розвиток тенденції «інкорпорування гумору у різноманітні дискурсивні утворення «серйозного» типу (політичний, новинний) дискурс. При цьому комічний зміст завжди підпорядкований головному дискурсу у змістовному та структурному плані» [5, с. 208].

Політичний гумор, згідно з дослідженнями, може втілюватися у таких різновидах комічного: сатира, іронія, афоризми, анекдоти, частівки, шаржі, карикатури тощо. Тож він є досить варіативним у своїх проявах, котрі, звісно, характеризуються різним суспільно-політичним значенням у певних комунікативних ситуаціях [4, с. 97]. До прикладу, «іронія та сарказм використовуються на різних рівнях комунікації: між виборцями та кандидатом, між політиками, між можновладцем та громадянами тощо. Кепкування, стьоб, тролінг стали атрибутом політичної комунікації» [4, с. 99].

Важливо зазначити, що використання у політичному дискурсі різновидів комічного вимагає для репрезентації гумористичного ефекту застосування засобів на всіх рівнях мовної системи: фонетичному, морфологічному, лексичному, синтаксичному і стилістичному.

Як-от «на фонетичному рівні найпопулярнішими засобами вираження вербального гумору є омофонія та використання рим. На лексичному рівні гумористичний ефект найчастіше досягається за допомогою метафор <...>. На синтаксичному рівні гумористичний ефект може бути досягнутий за допомогою синтаксичного паралелізму, також досить популярними та частими словесними засобами гумору в публічних виступах є алюзії, посилення на національні особливості культури. Іншим частим стилістичним прийомом гумору є змішування функціональних стилів, а також використання сленгу та слів з низьким регістром» [6, с. 49]

Сучасні вчені, праці яких присвячені дослідженню політичного гумору, велику увагу приділяють суб'єктові дискурсу, популяризуючи «тенденцію до позитивної оцінки діяльності суб'єкта, який іронізує, обов'язковими компонентами образу якого є самореалізація, інтелект, самостійність, комунікабельність, енергійність, ентузіазм та винахідливість» [5, с. 207].

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Саме зазначеними вище рисами можна описати постать прем'єр-міністра Великої Британії Бориса Джонсона, у політичних промовах якого часто трапляються елементи гумору, що здебільшого мають доброзичливий характер.

Варто звернути увагу на те, що одним із найпоширеніших способів створення гумористичного ефекту у дискурсі британського політика є застосування тропів, а зокрема метафори. Наприклад: «*And every time that Western ministers have visited Kyiv, we've assured the people of Ukraine and their leaders that we stand four-square behind their sovereignty and independence*» [3]. Метафора *stand four-square behind* означає твердо підтримувати когось чи щось.

Крім того, у своїх промовах Борис Джонсон любить вживати ідіоматичні прислів'я та приказки, що створюють гумористичний ефект, наприклад: «*This week the World Health Organisation said that while the global situation remains challenging, the United Kingdom can start to see "light at the end of the tunnel"*» [2]. Загальновідома приказка "*light at the end of the tunnel*" втілює підбадьорливий тип гумору, означаючи, що тривалий період труднощів наближається до кінця.

Дискурс прем'єр-міністра Великої Британії щодо широкомасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну насичений іронією, до прикладу: «*...we will make it impossible for them to raise finance on the London capital markets; and we will open up the matryoshka dolls of Russian-owned companies and Russian-owned entities to find the ultimate beneficiaries within*» [3]. У наведеному висловлюванні за допомогою іронічної метафори британський політик виражає прихований глум над російськими компаніями та їхніми керівниками і порівнює покарання їх із грою з матрьошками – найвідомішим символом Росії. Тож очевидним є використання британським політиком на синтаксичному рівні алюзій на національні особливості культури задля створення комічного ефекту.

Також у своїх промовах про російську збройну агресію проти України Борис Джонсон уміло послуговується гіперболою: «*But we must accept that even these measures by the UK and our allies: draconian sanctions, rinsing out dirty money, the intensification of NATO's defences, fortifying our Ukrainian friends, they may not be enough to deter Russian aggression*» [3]. Гумористичний ефект у гіперболічній метафорі *draconian sanctions* створює прикметник *draconian*, що означає «суворий», оскільки походить від афінського писаря Дракона, згідно з яким дрібні злочини мали суворі покарання. Широковживаний в англomовному дискурсі вираз «*rinsing out dirty money*» теж є своєрідною гумористичною метафорою, що натякає на неминучий крах національної економіки країни-агресора, оскільки означає відплив великого обсягу отриманих незаконним шляхом грошей.

У політичному дискурсі прем'єр-міністра знаходимо і сарказм. Наприклад: «*And now we need to prepare ourselves for the Russian playbook of deception that governs every operation of this kind*» [3]. Іронічним порівнянням

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

російської стратегії з п'есою обману Б. Джонсон висміює підступні й засновані на брехні наміри Російської Федерації.

Також британський політик використовує «мовний засіб, якому характерна критика об'єкта, з використанням прийомів перебільшення, применшення, спотворення змісту висловлювання» [6, с. 47], наприклад: «...we will not allow Putin to drag our continent back into a *Hobbesian state of nature*, where aggression pays and might is right» [1]. Наведене висловлювання є прикладом сатири, що створюється за допомогою перебільшення і завуальованого виразу «*a Hobbesian state of nature*», яке означає стан суспільства, що характеризується постійною і насильницькою конкуренцією між людьми, котрі мають природне право діяти незалежно від інтересів інших.

Отже, прем'єр-міністр Великої Британії Борис Джонсон у своїх промовах послуговується різноманітними видами гумору: іронією, сатирою, сарказмом тощо. Створення гумористичного ефекту досягається використанням метафор, гіпербол, порівнянь (алюзій) та ідіоматичних прислів'їв і приказок, що свідчить про широке вживання в англomовному політичному дискурсі лінгвальних засобів здебільшого лексичного, синтаксичного і стилістичного рівнів.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в з'ясуванні та аналізі лінгвальних засобів створення гумористичного ефекту в інших «серйозних» типах англomовного дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Prime Minister Boris Johnson made a statement in the House of Commons on the situation in Ukraine: 22 February 2022. Режим доступу: <https://www.gov.uk/speeches/pm/22-february-2022> (дата звернення: 11.03.2022)
2. Prime Minister Boris Johnson made a statement to the House of Commons on COVID-19: 19 January 2022. Режим доступу: <https://www.gov.uk/speeches/pm/19-january-2022> (дата звернення: 10.03.2022)
3. Prime Minister Boris Johnson's speech at the Munich Security Conference: 19 February 2022. Режим доступу: <https://www.gov.uk/speeches/pm/19-february-2022> (дата звернення: 10.03.2022)
4. Демичева А. В. Сучасний політичний гумор як поліфункціональне явище. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса*. Серія : Політичні науки. 2019. № 4. С. 96-100. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdonnupn_2019_4_17 (дата звернення: 09.03.2022)
5. Назаренко О. І., Нестеренко О. Є. Вербальні засоби та прийоми реалізації гумористичного та комічного ефектів у американському політичному дискурсі. *Записки з романо-германської філології*. 2020. Вип. 1(44). С. 203-211. Режим доступу: <http://rgnotes.onu.edu.ua/article/view/211013/212512> (дата звернення: 09.03.2022)

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

6. Старкіна А. А. Маніпулятивний ефект гумору в англomовних публічних виступах та лінгвокультурні особливості його відтворення українською мовою : дис. на здобуття ступеня магістра зі спец. 035 «Філологія». Київ, 2020. 150 с. Режим доступу: https://ktrpam.kpi.ua/sites/default/94_0.pdf (дата звернення: 10.03.2022)

КОМПОЗИТИ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Клімович М. В.

магістрантка групи мСОНМ 11

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

кафедра німецької філології та методики навчання німецької мови

Тернопіль, Україна

Нові слова та вирази позначають нові предмети та явища у різних сферах життя, передають нове бачення й розуміння того, що вже раніше існувало в суспільстві. Носії мови утворюють практично щоденно нові слова, за допомогою яких вони позначають та характеризують те, що виявилось для них новим, своєрідним та актуальним. «Інновації слугують не тільки для номінації нових предметів та явищ, вони показують в першу чергу процес сприйняття й осмислення всього того, що відбувається у суспільстві, що призводить до їх творення» [1, с. 13].

Складні слова виступають засобом формування нових понять і відіграють у системі політичної комунікації важливу текстоутворюючу та комунікативну роль. «Словоскладання є важливим засобом лінгвістичної економії, потім ці слова можуть, у свою чергу, використовуватися у будь-якій синтаксичній функції, в якій також можуть використовуватися прості слова тієї самої частини мови», – констатує Дуден [2, с. 329]. «У процесі словоскладання поєднуються дві одиниці з лексематичним значенням, утворюючи новий текст або лексичне слово. Елементи, що використовуються для цього, часто можуть бути використані як самостійні слова, за необхідності доповнені відповідними з'єднувальними засобами», – стверджує Людвіг М. Ейхінгер [3, с.115].

Ameise_{subst} + n + Bau_{subst}

Erd(e)_{subst} + Zug_{subst}

У композиті другим складником завжди є іменник, однак на першому складнику може бути не лише іменник, «хоча цей тип поєднання становить 80% іменникових композитів, а також лексеми інших частин мови, передусім дієслів (8%), та прикметників (на 5%)» [3, с.115].

Stopp(en)_{verb} + Uhr_{subst}

schnell_{adj} + Aufzug_{subst}

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Отже, для виду словотворення композиції задіяні два складники, вони є одноморфемними, однак вони можуть бути й багатоморфемними, якщо до первинного складного слова приєднуються додаткові морфеми, унаслідок чого утворюється складне похідне слово або якщо афіксальні утворення стають складовими композитів. Якщо обидва компоненти складного слова є семантично, генетично, синтаксично еквівалентними чи рівноправними, вони належать до одного слова та класу позначень. Між ними існує антонімічний зв'язок, і мова йде про зв'язок різних визначень подвійного явища, зовнішності чи функції: *Gott-Mensch, Kinder-Gangster, Radio-Fernseher, ein neu-alter Freund* [7, с. 61].

Такий тип сурядності є порівняно рідкісним, але продуктивним для іменників та прикметників. У дослідженні Г. Фатера виявляємо, що «кількість сурядних словоскладань у німецькій мові є обмеженою; вони складають менше 5% усіх композитів» [7, с. 81]. Складні іменники цього рідкісного типу, найімовірніше, сьогодні будуть використовуватись у газетній мові; мова йде про подвійну професію *Dichter-Übersetzer, Arzt-Geologe, Maler-Poet* [2, с. 466] або при незвичні види тварин та флори: *Kartoffel-Tomate, drei kleine Tiger-Löwen*. Також спостерігаються копулятивні/сурядні утворення зі складеними компонентами: *Doppelbett-Couch, Radio-Kassettenrecorder*. Однак щодо імен, то сполучне складне слово використовується як засіб збереження попереднього прізвища після одруження (*Pümpel-Mader*) або для поєднання двох імен (*Karlheinz*), але рідко для топонімів (*Garmisch-Partenkirchen*) [2, с. 467].

«Надзвичайно важливу роль з точки зору частоти їх використання та продуктивності відіграють підрядні композити. Вони гіпотактично організовані, тобто другий складник – іменник або прикметник – визначає граматичний клас композита загалом, – стверджує Й. Ербен [4, с.62]. Важливим типом у словоскладанні є підрядні композити, у яких перший компонент підпорядковується другому компоненту, котрий є базовим, визначальним щодо частини мови, роду [3, с.117]. У більшості випадків композитів встановлюється чіткий взаємозв'язок між першим компонентом та певною частиною мови: *Haus-tür* (іменник), *Groß-stadt* (прикметник), *Drei-eck* (числівник), *Innen-raum* (частка), *Ich-mensch* (займенник), *Fahr-schein* (дієслово). «Обидва складники можуть бути морфемними конструкціями з основної та похідної морфем, однак деколи зустрічаються композити із більше ніж чотирьох морфем» [6, с. 902] і такі композити спостерігаються лише у спеціалізованій лексиці, наприклад композит *Überseereichweitenfernsehrichthfunkverbindung*. Як об Грімм говорить про декомпозицію, яка зазвичай зустрічається як поєднання трьох твірних морфем [6, с. 902]. В. Фляйшер та Я. Грімм пояснюють найпоширеніші типи композитів, які пишуться за допомогою дефіса: *Autogaragen-Besitzer, Braunkohlen-Brikett, Briefkasten-leerung, Braunkohlen-Verarbeitungskombinat* [6, с. 911; 5, с. 82]. Композити, які складаються із чотирьох морфем, серед яких один є прикметником або дієслівною основою, розподіл чотирьох

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

морфем відбувається симетрично щодо обидвох безпосередніх складників: *Autobahn-raststätte*, *Braunkohlen-tagebau* або й асиметрично *Roggen-vollkornbrot*, *Waffenstillstands-verhandlungen*, *Groß-drehmaschinenbau* [6, с. 911; 5, с. 82].

Видається можливим та актуальним подальше вивчення шляхів творення лексичних одиниць з метою спостереження їх складників та дослідження їх семантики.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Е. С. Кубрякова Язык и знание. М.: Языки славянской культуры, 2004. 271 с.
2. Duden. Grammatik der deutschen Gegenwartssprache. Mannheim; Wien; Zürich: Dudenverlag, 1995. 5., völlig neu bearb. und erw. Aufl. 864 S.
3. Eichinger M. Ludwig Deutsche Wortbildung: Eine Einführung. Gunter Narr Verlag. Tübingen: Narr, 2000. 207 S.
4. Erben J. Einführung in die deutsche Wortbildungslehre. Berlin: Erich Schmidt Verlag, 1993. 3., neubearb. Aufl. 182 S.
5. Fleischer Wolfgang. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache, 5. Auflage. VEB Bibliographisches Institut. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1995. 382 S.
6. Grimm Jacob Deutsche Grammatik II. Berlin, Hildesheim: Georg Olms Verlagsbuchhandlung, 1967. S. 786 -901.
7. Vater Heinz Einführung in die Sprachwissenschaft. München: Wilhelm Fink Verlag, 1996. 285 S.

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Соколовська Д. С.

магістрантка групи мСОНМ ІІ

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

кафедра німецької філології та методики навчання німецької мови

Тернопіль, Україна

Фразеологізм – семантично пов'язане сполучення слів, яке, на відміну від подібних до нього за формою синтаксичних структур, висловів або речень, не виникає в процесі мовлення відповідно до загальних граматичних і значеннєвих закономірностей поєднання лексем, а відтворюється у вигляді усталеної, неподільної, цілісної конструкції.

Дослідження фразеології в німецькому мовознавстві проводилися науковцями, які помітили в мові стійкі сполуки слів, що характеризуються своєрідною організацією компонентів, а також поняттям, відмінним від самостійних лексичних значень цих компонентів.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Варто зазначити, що фразеологічні одиниці, завдяки своєму яскравому національному забарвленню, що характеризує певне ставлення до способу життя людей та й до життя загалом, здавна є предметом дискусій лінгвістів. У лінгвістиці налічується більше двадцяти визначень терміну «фразеологічна одиниця». Мовознавці використовують наступні терміни для його позначення: «фразеологізм», «ідіома», «фразеологічна одиниця», «фразеологічний зворот», «фразема», «стійке словосполучення» тощо.

У словнику Дудена надається таке визначення фразеологізму: „Der Phraseologismus (das Idiom – eigentümliche Wortprägung) ist die Wortverbindung oder syntaktische Fügung, deren Gesamtbedeutung sich nicht aus den Einzelbedeutungen der Wörter ableiten lässt (z.B. Angsthase = ein sehr ängstlicher Mensch) Як стверджує Дуден, під фразеологізмом розуміють ідіому або своєрідний неологізм, словосполучення або синтаксичну конструкцію, загальне значення яких не може бути отримане з окремих значень слів [3, с. 659]. Розглядаючи історію вивчення фразеологізмів у німецькій лінгвістиці, варто зауважити, що наприкінці ХХ ст. під фразеологічною одиницею у фразеології німецької мови розумілося беззмістовне і безглузде красномовство («*inhaltsleere Schönrednerei*»).

Німецька фразеологія як галузь лінгвістики починає свій розвиток наприкінці 80-х років ХХ ст. У 1989 р. виходять лінгвістичні праці німецьких вчених Г. Бургера, В. Фляйшера «Довідник з фразеології» («*Handbuch der Phraseologie*») і «Фразеологія сучасної німецької мови» («*Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache*»). Важливою є також праця першої половини ХХ ст. «Німецька фразеологія» Ф. Зейлера, у якій уперше здійснено спробу диференціювати стійкі сполуки слів [7]. Дослідник виділив окремо прислів'я, приказки і власне фразеологізми, афоризми, крилаті слова. Багато уваги учений приділив походженню фразеологізмів, джерелам їх виникнення й тематичним групам. Роботи Г. Бургера, В. Фляйшера, К. Пальма [2, 3, 6] були зорієнтовані саме на синтаксис у фразеологізмах.

За поєднанням та узгодженням компонентів, які входять до складу стійких фразеологічних сполучень, фразеологізми поділяються на три типи:

- **фразеологічні зрощення;**
Фразеологічні зрощення – це такі стійкі словосполучення, значення яких не впливає із суми значень складових його слів, їх семантична самостійність втрачена повністю. Наведемо приклади відомих українських фразеологізмів: водити за ніс – обманювати; брати під обстріл – критикувати; зарубати на носі – критикувати; на ноги поставити – виховати до дорослого віку.
- **фразеологічні єдності;**
Фразеологічні єдності – це стійкі словосполучення, загальне значення яких лише частково вмотивовується значеннями тих слів, що входять до їх складу: крапля в морі (мало), порошу не нюхати (не мати досвіду), заливатися слізьми (невтішно плакати).
- **фразеологічні сполучення.**

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Фразеологічні сполучення – це стійкі словосполучення, загальне значення яких повністю впливає із значення тих слів, які входять до їх складу: порушити питання, здобути перемогу, взятися за роботу.

Німецький дослідник Г. Бургер також зауважує, що для фразеологічних одиниць характерні певні риси, а саме: відтворюваність/ *Reproduzierbarkeit*, ідіоматичність/ *Idiomatizität* та стабільність/ *Festigkeit*.

Першим критерієм фразеологічної одиниці, згідно цього дослідника, є відтворюваність. Вона є важливою особливістю фразеологізмів, тобто вони не генеруються у довільній формі, а відтворюються мовцем у своїй єдності зі словниковим складом мови у процесі мовлення. Фразеологізми не створюються за синтаксичною моделлю, а відтворюються як готові мовні одиниці.

Під ідіоматичністю розуміється переосмислення сенсу, семантичне перетворення компонентів одиниці фразеології. Ідіома – це сполучення слів, сума значень окремих компонентів якої не узгоджується із значенням самого словосполучення [6, с. 71].

Останній критерій – це стабільність та стійкість фразеологічних одиниць, яка тісно пов'язана з їх відтворюваністю. Для відтворення фразеологізму він має бути стабільним. Вагомою ознакою фразеологічних одиниць є їх стабільність. В ідіомах неможливо замінити окремі лексеми іншими, а також неможливо змінити порядок слів. У випадку заміни слів чи їх порядку розташування, фразеологічна одиниця втрачає своє значення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Денисенко С. Н. Фразеологическое образование в немецком языке (Фразеологическая деривация как системный фактор фразеологического образования). Львов: Вища шк., 1988. 198 с.
2. Burger H. Phraseologie: Eine Einführung am Beispiel des Deutschen. Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2007. 240 S
3. Duden Grammatik der deutschen Gegenwartssprache. Mannheim; Wien; Zürich: Dudenverlag, 1995. 5., völlig neu bearb. und erw. Aufl. 864 S.
4. Fleischer W. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache, 5. Auflage. VEB Bibliographisches Institut. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1995. 382 S.
5. Higi-Wydler M. Zur Übersetzung von Idiomen: eine Beschreibung und Klassifizierung deutscher Idiome und ihrer französischen Übersetzungen. Bern / New York / Paris: Verlag Peter Lang, 1989. 335 S.
6. Palm Ch. Phraseologie. Eine Einführung. Gunter Narr Verlag. Tübingen, 1997. 92 S.
7. Seiler F. Deutsche Sprichwörterkunde. München, 1972.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕВФЕМІЗМІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ В
ПОЛІТИЧНИХ ІНТЕРНЕТ-ТЕКСТАХ**

Сонсядло В.С.

магістрантка групи мНМ-11

*факультет іноземних мов Тернопільського національного
педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Науковий керівник:

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології та
методики навчання німецької мови Тернопільського національного
педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Яцюк І.Я.

Вивчення евфемії є актуальною лінгвістичною проблемою, адже процеси утворення евфемізмів відбуваються надзвичайно інтенсивно. Так уживання евфемізмів в інтернет-текстах та багатьох інших сферах суспільного дискурсу робить їх дослідження одним із актуальних завдань мовознавства.

Евфемізм – це слово або вираз, що виражає у пом'якшеній, завуальованій формі певне негативне значення чи семантичну конотацію, які з тих чи інших міркувань, прийнятих у певному соціумі моральних, культурних, релігійних постулатів чи норм вважаються неприйнятними, вульгарними, зневажливими, образливими.

На сьогоднішній день у мовознавстві існують різні інтерпретації терміну «евфемізм». Так, українська мовознавчиня Зоряна Куньч визначає евфемізм як пом'якшувальні або маскувальні слова і вислови, що використовуються замість слів, які сприймаються як небажані, неприйнятні, вульгарні, зневажливі, напр., ненормативна лексика, образи, табу тощо [1, с. 345].

Історик Владислав Абрагам формує значення евфемізму як уникнення суспільно-неприйнятих чи табуйованих слів та виразів [2, с. 3].

Роберт Спірс сформував таку дефініцію евфемізму: «Стилістично та емоційно-нейтральне слово чи вираз, які замінюють інші, більш різкі та непристойні слова або вирази» [3, с. 412].

Ці дослідники підтримують думку, що евфемізми пов'язані з табуванням. Табуванню можуть піддаватися різні сфери життя людей, залежно від суспільства та встановлених ним морально-етичних засад, норм і принципів. Найбільш поширені табу стосуються таких тем: смерть, гроші, хвороба, вбивство, сексуальність, насильство та ін. Тут потрібно зауважити, що повного переліку табу не існує, через те що кожне суспільство визначає

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

свою комбінацію понять, пряме значення яких виражається непрямо, і такі комбінації можуть мати найрізноманітнішу конфігурацію.

Завдяки здатності передавати табуйований, негативний чи заборонений зміст лексемами з первинним нейтральним чи навіть позитивним значенням евфемізми широко використовуються у політичному дискурсі, у тому числі і в публікаціях на політичні теми на інтернет-порталах мас-медіа, виконуючи функцію приховування чи розмивання справжнього сенсу понять, які розглядаються у таких публікаціях, а також деякі інші функції, напр., вираження іронії чи передачі неправдивої або спотвореної інформації.

Евфемізми мають значний маніпулятивний потенціал.

Цьому сприяють такі фактори:

1. Евфемізми приховують справжню суть явища, тому що їх вживання породжує у читача чи слухача передусім нейтральні або позитивні конотації;
2. реципієнт не завжди встигає вчасно осмислити евфемізми і зрозуміти їх, потік інформації у політичних текстах ускладнює та призупиняє його об'єктивну оцінку;
3. для того, щоб зняти евфемістичний «покрив» із слова, необхідно зрозуміти, яке справжнє значення приховується за ним; якщо адресат через певні причини не може це зробити, то евфемізм так і залишиться нерозпізнаним.

У політичних інтернет-текстах, порівняно з іншими видами текстів, чи не найчіткіше простежується тенденція до інколи необґрунтовано позитивної передачі дійсності і приховування реальної ситуації. Евфемізмам, які завуальовують політичні події, реалії чи процеси, належить тут, поруч з іншими засобами, провідна роль.

Такі «політичні» евфемізми утворюються найбільш традиційним способом – у результаті переосмислення семантики відповідної суспільно-політичної лексики, напр.: *militärischer Sondereinsatz* – Krieg; [4]; *Eskalation* – Intensivierung der Kampfhandlungen; *Alles läuft nach Plan* – Alles geht schief; [7]; *Bürokratieabbau* – Entlassung von Angestellten; *Kollateralschaden* – zivile Opfer; [5]; *der Friedensprozess ist ins Stocken geraten* – es herrscht Krieg; [6].

Отже, варто відмітити, що евфемізми або мовні табу існують у будь-якому суспільстві і мають історичне, суспільно-культурне, морально-етичне або релігійне підґрунтя.

Особливу роль серед усіх різновидів табуйованої лексики відіграють політичні евфемізми, які, з одного боку, покликані прикривати справжні значення понять, що їх імпліцитно виражає мовець чи автор тексту, не вдаючись при цьому до неправди чи невідповідності.

Разом з тим, індивідуум, який дотримується суспільних табу та використовує певні евфемізми, має змогу реалізувати свій комунікативний намір, не порушуючи прийнятих морально-етичних норм.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Куньч З. Риторичний словник. К. : Рідна мова, 1997. С. 345.
2. Макеєвець Ю.О. Семантика та функціонування евфемізмів у німецькому політичному дискурсі (на матеріалі сучасної преси). Львів: Іноземна філологія, 2013. Вип. 125. С. 3-16.
3. Spears R. Slang and Euphemism. New York: A Signet Books, 2001. 412 p.
4. <https://www.zeit.de/politik/ausland/2022-03/invasion-ukraine-russland-armee-donbass> (Дата звернення: 15.04.2022)
5. <https://www.spiegel.de/ausland/russland-versus-ukraine-verbrechen-in-butscha-wann-ist-toeten-im-krieg-erlaubt-a-9333c4fb-d9f6-4616-919a-07107ca07e55>(Дата звернення: 20.04.2022)
6. <https://www.watson.ch/gesellschaft%20&%20politik/ukraine/920236888-friedensprozess-fuer-ostukraine-geraet-ins-stocken> (Дата звернення: 20.04.2022)
7. <https://www.zeit.de/politik/ausland/2022-05/ukraine-krieg-russland-wladimir-putin-eskalation-9-mai> (Дата звернення: 05.05.2022)

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕНОСНИХ ЗНАЧЕНЬ ІМЕННИКІВ НА
ПОЗНАЧЕННЯ РУХУ**

Лисик О. А.

магістрантка групи мНМ-11

*факультет іноземних мов Тернопільського національного
педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Науковий керівник:

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології та
методики навчання німецької мови Тернопільського національного
педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Яцюк І.Я.

У лексичній системі німецької мови більшість слів мають прямі та переносні значення.

Переносне значення слова утворюється від прямого й визначається тільки у контексті через асоціацію з прямим значенням. Переносні значення слів, зазвичай вживаються переважно в розмовному та художньому стилях.

Використання слів у переносному значенні надає виразності та образності усному і писемному мовленню, різним видам дискурсу. Учасники комунікативної ситуації шукають свіжі, несподівані засоби, які допомагають передати їхні думки. Автори, які хочуть надати яскравості та виразності своєму мовленню, використовують не тільки відомі їм переносні значення,

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

але й інколи утворюють власні. Цей термін відомий у мовознавстві під назвою «оказіоналізм». Виникнення переносних значень слів, таким чином, сприяє розвитку мови загалом і збільшує діапазон її виразних властивостей.

Переносні значення у німецькій, як і іншій мовах, найчастіше реалізуються через різні види метафори – розкриття сутності одного предмета чи явища через характерні особливості іншого, яким цей предмет чи явище не володіє, чи метонімії – передачі однієї лексеми іншою на основі суміжності причинно-наслідкових зв'язків, лексичного значення чи семантичного зв'язку. Метонімічне перенесення – це зміна не лише предмета, але й самого поняття. На думку О.О. Тараненка, «передумовою метафоризації певного слова ... є те, що суб'єкт помічає щось спільне між референтом цього слова і ще яким-небудь об'єктом» [3, с. 101].

Важливим аспектом лінгвістичних досліджень у цьому плані є розкриття семасіологічних особливостей переносних значень слів. Для прикладу коротко проаналізуємо діапазон переносних значень іменників на позначення руху, які зафіксовані в одномовних нормативних словниках німецької мови, зокрема, в словнику DUDEN. Для аналізу використовуватимемо найпоширеніші іменники на позначення руху, такі як : Gang, Lauf, Zug [4].

У словниковій статті лексеми Gang зафіксовано такі переносні значення:

- функціонування якогось технічного приладу, машини: *Der Gang der Uhr ist unregelmäßig*; [4];
- позначення часової послідовності здійснення якогось процесу: *Der Gang der Ereignisse*;

Проаналізувавши лексему Lauf у словнику знаходимо такі переносні значення:

- як і в попередньому випадку – роботу якогось технічного виробу: *Der Motor hat einen leisen, runden, ruhigen Lauf*[4];
- розвиток чого-небудь, необхідна послідовність пов'язаних подій: *Das ist der Lauf der Geschichte* [4];
- часову послідовність: *Nein. Aber ist man erst mal 30, wird es immer schwerer, den Lauf der Zeit zu ignorieren* [5]

При розгляді семантичного обсягу слова Zug, знаходимо такі переносні значення:

- сильне прагнення до чого-небудь: *dem Zug des Herzens folgen* [4];
- характерна риса чого-небудь: *das ist der Zug der Zeit* [4].

Провівши аналіз цієї групи іменників, ми з'ясували, що практично кожен з них володіє кількома переносними значеннями, які утворилися на основі метафоричного чи метонімічного переносу основного значення слова на інші сфери, напр., функціонування технічних приладів і засобів, часову площину, прагнення до чого-небудь і т.д.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Це є наслідком процесів номінації, тобто перенесення назв на нові поняття, предмети, явища, у результаті чого виникають подібні образні семантичні асоціації, засновані на паралелізмі зовнішніх ознак, характеристик, властивостей, місць розташування, вражень тощо, які на момент такого перенесення вважаються найважливішими для носіїв мови.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Загнітко А.П., Біла Т. Функціональні особливості метафори в художньому тексті. Донецьк: 1996. С.179-217
2. Грабовська З. Багатогранність мовної метафори. Київ: Українська мова і література, 1997. № 12. С.8.
3. Тараненко О.О. Полісемічний паралелізм і явище семантичної аналогії. К. : Наук. думка, 1980. С.101
4. <https://www.duden.de/> (Дата звертання: 20.04.2022)
5. <https://context.reverso.net/> (Дата звертання: 24.04.2022)

**КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ЧИННИК
У ВИМІРІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

МАРКЕРИ ІДЕНТИЧНОСТІ В РЕГІОНАЛЬНІЙ КУЛЬТУРІ ФРАНЦІЇ

Косович О. В.

*доктор філологічних наук,
професор кафедри романо-германської філології
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира
Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Проблематика регіоналізації культури стосується питань, пов'язаних із формуванням регіональної та національної ідентичностей. Кожен регіон зберігає свою неповторну історію, культуру та мову. Мова і культура – це ті плацдарми, що рятують народи від втрати національної самобутності та національної ідентичності.

Ареал Франції представляє особливий інтерес завдяки ранній та глибокій централізації, що відкинула регіональні культури на периферію спілкування, та переоцінці цих культур на сучасному етапі [2].

Як писав французький історик Ф. Бродель, «дати відповідь на запитання «що таке французька ідентичність?» — отже вловити саму суть проблеми, зрозуміти Францію з її власною допомогою, побачити, як народжується вона з тих незліченних напластунків, які шар за шаром терпляче відкладали її минуле» [1]. Відтак, виникає проблема співвідношення національної та регіональних ідентичностей та «нащарувань».

У французькій науці питання національної ідентичності розроблялися давно та різнобічно. Класичними роботами на цю тему є праці Ж. Мішле, Е. Ренана та інших авторів, які показали шлях, пройдений Францією, до політичної, мовної та культурної централізації. Переважне вивчення доцентрових процесів, що формують французьку єдність, певною мірою залишало осторонь не менш важливі відцентрові тенденції, що також беруть участь у культурному розвитку країни. Останні нерідко розглядалися як ворожі культурному центру і такими, що перешкоджають єдності нації. Ця думка висловлювалася як дослідниками, так й політиками минулих епох і теперішнього часу.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Тим часом є й інший погляд на єдність Франції. Так, А. Тібодє та М. Озуф вважають, що він не є тотожним політичному та культурному вирівнюванню і передбачає збереження регіональних ідентичностей як компонентів живого, а не абстрактного цілого. У сучасній Франції вирівнювання регіональних відмінностей перестало сприйматися як лінійний і незворотний процес.

Так, у роботах у Ж. Мішле ще не зустрічається термін «ідентичність», але вже є згадка про «батьківщину», «єдність батьківщини». Ж. Мішле вважав особливо важливою роль географії та мови у формуванні характеру мешканців регіонів. Тим часом Центр, на думку дослідника, був відображенням усіх регіонів, винятковим авторитетом, наділеним багатьма перевагами [3].

На думку Е. Ренана, нація – це насамперед духовний принцип [5]. Цей принцип становить двоєдність: апелювання до минулого та прагнення майбутнього. З одного боку, важливе загальне володіння багатою спадщиною спогадів, з іншого – загальна угода, бажання жити разом, продовжувати спільно користуватися нерозділеною спадщиною, що дісталася.

Засновник сучасної системи освіти Ж. Феррі створив єдину централізовану школу, в якій освіта була підпорядкована формуванню національної ідентичності.

У ХХ столітті інтерес до питання ідентичності обумовлений переглядом регіональних традицій, а також проблемою імміграції. Ф. Бродель вважав, що ідентичність – це живий, сучасний результат минулого. Бродель відзначав прагнення французів до єдності та водночас до унікальності, неповторності, індивідуальності.

Французька дослідниця ХХ століття М. Озуф слідом за А. Тібодє пов'язує переплетення різних ідентичностей із двома полюсами: абстрактним (уніфікація) та конкретним (різноманітність).

Абстрактний полюс – це централізована, організована Франція; конкретний – різноманітна країна, яка успадкувала різні традиції. М. Озуф дотримується другого погляду, критикуючи «якобінську» політику жорсткої централізації. Вона вважає, що слід визнати множинність ідентичностей, що становлять рухливу «французьку композицію» та свободу вибору ідентичності кожною окремою особистістю [4].

Важливість проблеми ідентичності визнають і політики, про що свідчить створення у Франції Міністерства імміграції, інтеграції, національної ідентичності та солідарного розвитку, а також проведення дебатів щодо французької національної ідентичності.

Наслідуючи традиції французького політичного дискурсу, президент М. Саркозі наполягає на превалюючій ролі «єдиної» національної ідентичності, по суті, залишаючи регіонам лише вторинні функції.

Проблему ідентичності активно обговорюють. У цьому розкид думок надзвичайно широкий:

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

а) висловлювання у межах традицій французького політичного дискурсу;

б) критика дій уряду (виступи проти дебатів: існує думка, що праві порушують питання про ідентичність, з якою у Франції «немає проблем», замість того, щоб займатися іншими проблемами країни);

в) зведення серйозної проблеми до іронічних висловлювань. Так, один із блогерів іронічно заявляє: «Щоб бути французом, необхідно «повністю приймати концепт «світської єдиної та неподільної Республіки»; принаймні раз на тиждень їсти три різні сорти сирів; не вболівати в міжнародних змаганнях за італійську футбольну збірну; не відзначати Хелловін, знати перші два куплети Марсельези, досить правильно розмовляти французькою».

1. Упродовж століть культурна та мовна політика Франції була спрямована на централізацію, що включає не лише висування Центру, а й підпорядкування регіонів. Особливо гостро це торкнулося мови: мовна політика Франції упродовж століть була спрямована на послідовне витіснення регіональних мов та діалектів.

Жорстка політика стосовно регіонів та їхньої специфіки отримала метафоричну назву «культурний якобізм» і була реалізована рішучим способом. Альтернатива цій політиці – політика «культурного жирондинізму» розроблялася переважно на рівні концепту, а не в реальній практиці.

2. Розвиваючи існуючі концепції ідентичності, місць пам'яті, форс-слів та ін., обґрунтовується нове поняття «показники (або маркери) регіональної ідентичності»: форс-слова у мові про регіон; місця пам'яті та предмети символічного значення, що актуалізують регіональну належність; колективні уявлення та культурні практики (регіональні традиції та ритуали).

3. Показники регіональної ідентичності включають:

- регіональну мову, діалекти, говірки;
- традиції і внутрішні зв'язки: професійні, сімейні, соціальні (уклад життя, традиційні професії, ремесла; регіональний костюм, кухня; відносини в сім'ї, пам'ять про попередні покоління, імена; фольклор);
- релігійні та політичні переконання;
- історію та пам'ять;
- загальні ідентифікатори із сусідніми регіонами;
- регіональний ландшафт та архітектуру;
- риси характеру мешканців.

4. Показники регіональної ідентичності становлять систему, яка в кожному регіоні має свою ієрархію і вибудовується навколо одного маркера (групи маркерів), що є ключовою, – найяскравіша ознака, що протиставляє регіон культурному центру країни зсередини (з погляду жителів регіону) та ззовні (з погляду представників культурного центру), при цьому внутрішня та зовнішня конотації можуть не співпадати.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

5. Ідентифікація регіональних особливостей проявляється на різних рівнях, у тому числі: а) у культурних уявленнях, традиціях, фольклорі; б) у творах художньої літератури та культури; та в) у туристичній діяльності. Так регіональна ідентичність підтримується і стає відомою за межами краю.

6. Регіональна ідентичність встановлюється порівняно з іншим регіоном або культурним центром. У регіонах особливо важливо встановити дистанцію з Парижем, підкреслити відмінності від Парижа, країни в цілому. У регіонах культивуються власні місця пам'яті і власні пантеони героїв, імена, дати. У регіонах спостерігаються більший зв'язок з місцевістю, сім'єю.

На національному рівні особлива увага приділяється загальнофранцузьким цінностям, насамперед республіканським, героїзму та загальним стражданням в ім'я батьківщини. На регіональному рівні важливіша роль сімейної спадщини та місцевої історії, яка в деяких випадках суперечить офіційній точці зору. Загальнофранцузькі цінності мають світський характер, тоді як у регіонах є важливішими релігійні цінності. Культивування місцевих особливостей стосується як традицій, так й мови.

7. Встановлення дистанцій культурного Центру та регіонів може мати більш згладжений або гостріший характер (від культивування особливостей до явного протесту), а також різну природу: національні цінності є абстрактнішими, регіональні — конкретнішими.

Національна ідентичність пов'язується з минулим (спадщина) та майбутнім (проект) за особливої ролі політичної волі і навіть тиску. Регіональна ідентичність більшою мірою пов'язана з переживанням минулого або його відтворенням у майбутньому, що зумовлює частку консерватизму у її спрямованості.

Подолання цієї асиметрії здійснюється за усвідомлення людиною можливості індивідуального вибору своєї ідентичності, а також її зміни та нової актуалізації у рамках рухомого єдиного цілого («французької композиції»).

Проведене дослідження у перспективі може бути продовжено у напрямках, пов'язаних із порівнянням різних регіонів Франції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бродель Ф. Ідентичність Франції. Простір та історія. Книга 1. Видавництво Жупанського, 2013. 368 с.
2. Косович О. Французька мова у просторі франкофонії: монографія. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2020. 211 с.
3. Michelet J. Tableau de la France: géographie physique, politique et morale. Hachette Livre-BNF, 2018. 88 p.
4. Ozouf M. Composition française. Retour sur une enfance bretonne. Editions Gallimard, 2010. 245 p.
5. Renan E. Qu'est-Ce Qu'une Nation? Kessinger Publishing, LLC, 2010. 36 p.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**МЕДІАЦІЯ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ У
СТУДЕНТІВ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ**

Руснак Д.А.

*кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри романської філології та перекладу
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Смірнова М.Р.

*кандидатка філологічних наук, доцентка
кафедри романської філології та перекладу
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Матвєєва О.О.

*асистентка кафедри романської філології та перекладу
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Формування міжкультурної комунікативної компетентності (МКК) як цільової у закладах вищої освіти (ЗВО) пов'язано, насамперед, із різноманітними ситуаціями міжкультурного спілкування, в яких опиняються студенти у процесі навчання іноземної мови. У процесі міжкультурного спілкування важливим є забезпечити взаєморозуміння між представниками іншої культури, зрозуміти та прийняти їхні цінності, репрезентації, спосіб життя та норми поведінки. Інакше кажучи, ключовим компонентом МКК виступає формування у студентів міжкультурної свідомості як здатності прийняти Іншого, його культурні особливості, усвідомити спільні та відмінні риси іншомовної та рідної культур без упередженого ставлення та етноцентризму [2].

Використання на заняттях з практики усного і писемного мовлення у ЗВО автентичних матеріалів як джерела сучасної французької мови та культури уможливорює процес занурення студентів в іншомовне комунікативне та соціокультурне середовище, знайомить їх із традиціями, звичаями, репрезентаціями та цінностями народу, мова якого вивчається.

З метою забезпечення адекватного розуміння студентами мовних та культурних явищ застосовуються різні стратегії, способи і прийоми, з-поміж яких виділимо *медіацію*, як засіб поглибленого аналізу текстів та культурних концептів, що містяться в автентичних матеріалах, які використовуються у процесі інтегрованого навчання іноземної мови та культури.

У *Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти* медіація розглядається в двох аспектах: з одного боку, як соціальний процес, який

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

полягає у створенні відповідних умов для ефективної комунікації і кооперації представників різних культур та здатності вирішувати конфліктні ситуації, а з іншого боку, медіація виступає одним із видів мовленнєвої діяльності, яка включає в себе інтерпретацію та/або переклад текстів, концептів та комунікативних ситуацій [3, с. 107 – 109].

Отже, медіація рекламних текстів як іншомовного автентичного матеріалу має на меті забезпечити адекватне розуміння студентами соціокультурної або соціолінгвістичної інформації, що міститься у рекламі, і може бути двох типів: міжмовна (переклад) та внутрішньомовна (інтерпретація та пояснення інформації без перекладу).

В контексті семіотичного підходу до аналізу рекламних текстів, медіація експліцитної та імпліцитної соціокультурної інформації реклами відбуватиметься на трьох рівнях: іконічному, лінгвістичному та символічному (соціокультурному) [1, с.267 – 270].

Так, наприклад, реклама французької торгової марки продуктів рибної ловлі *Pavillon France* (Рис. 1) акцентує увагу споживача саме на національному продукті. Використання цієї реклами на занятті з практики усного і писемного мовлення можливе в межах двох розмовних тем: *харчування та свята у Франції*.

Медіація рекламного тексту на іконічному рівні дозволить розкрити його денотативне значення, а саме визначити рекламований товар: рибу. Медіація лінгвістичного компоненту *Le meilleur poisson d'avril est dans l'assiette* активізує знання французької мови (лексики, граматики, фонетики) і має на меті підтвердити денотативне значення іконічного компоненту: реклама рибних продуктів. Медіація концептів (культурних кодів) дозволить зрозуміти значення реклами на символічному рівні: використання кольорів французького прапора натякає на французьке походження товару і спонукає споживача підтримати вітчизняного виробника.

Разом з тим, вербальний компонент реклами має також конотативне значення: *poisson d'avril* пов'язане із святом гумору у Франції – «Днем дурня», яке відзначається 1-го квітня, і яке полягає у давній традиції «причепити рибу з паперу» (= *poisson d'avril*) на спину перехожого, що у сучасній французькій мові має також переносне значення «пожартувати над кимось» (*mettre un poisson d'avril*).

Інша французька реклама рибних продуктів в *Findus* (Рис. 2) також робить акцент на підтримці національного виробника і прямо звертається до споживача зі словами: *Préférez une boîte qui maintient l'emploi en France*. У своєму слогані реклама використовує лексичну одиницю із полісемічним значенням *une boîte*, яке може означати у прямому сенсі «коробка, упаковка», що ілюструє іконічний компонент реклами, а у переносному сенсі це слово вживається у розмовній французькій мові зі значенням «підприємство, фірма», на що натякає також вербальний компонент цієї реклами.

IV MIЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Отже, медіація іконічного компоненту розкриває денотативне значення рекламного тексту: рекламований продукт із риби. Медіація вербального компоненту на двох рівнях, лінгвістичному та символічному, дозволить адекватно зрозуміти соціокультурну та соціолінгвістичну інформацію, що міститься у рекламі.

В контексті міжкультурного підходу, студентам можна запропонувати завдання в адекватному перекладі тексту реклами для україномовного споживача, що сприятиме, у свою чергу, розвитку у студентів креативності та творчих здібностей у процесі опанування французької мови і культури.

Рис. 1

Рис. 2

Таким чином, медіація рекламних текстів та концептів (культурних кодів реклами) виступає ефективним засобом формування у студентів МКК, сприяючи адекватному розумінню експліцитної та імпліцитної інформації реклами, яка відображає репрезентації, звичаї, норми поведінки та цінності народу, мова якого вивчається,

ЛІТЕРАТУРА:

1. Руснак Д., Смірнова М., Матвєєва О. Médier un document publicitaire dans le but de sensibiliser à l'Autre. Питання літературознавства: Accueillir l'Autre dans sa langue. La traduction comme dispositif de médiation [Прийняти Іншого у своїй мові. Переклад як диспозитив медіації] / гол. ред. О. В. Червінська, упоряд. Г. Ф. Драненко і Р. А. Дзик. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2021. No 103. С.257 - 276.
2. Byram, M., Gribkova, B., Starkey, H. *Développer la dimension interculturelle dans l'enseignement des langues: une introduction pratique à l'usage des enseignants*. Strasbourg, Conseil de l'Europe, 2002. 46 p.
3. Conseil de l'Europe. *Cadre européen commun de référence pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer. Volume complémentaire avec de nouveaux descripteurs*. Strasbourg,. 2018. 254 p.

**КРАЇНИ-СУСІДИ.
ПОРІВНЯННЯ ЛЕКСИКИ
У ФРАНЦУЗЬКІЙ ТА ІСПАНСЬКІЙ МОВАХ**

Бачинська О. Б.

*студентка факультету іноземних мов
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Науковий керівник:

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри
романо-германської філології*

Пежинська О. М.

Французька та іспанська є досить впізнаваними та складними мовами у світі. Перш за все, почнемо з визначення географічного положення Іспанії та Франції. Вони розташовані одна біля одної, розділені лише горами Піренеями. Очевидно, що ці дві країни повинні розділяти деякі подібні цінності – культурні, дипломатичні, історичні тощо. Будучи двома найпотужнішими королівствами ранньої сучасної епохи, Франція та Іспанія вели війни 24 роки (франко-іспанська війна) до підписання Піренейського договору в 1659 році. Тому можна стверджувати, що в Франції є велика кількість носіїв іспанської мови, оскільки там проживає багато іспанців, а в Іспанії багато вихідців із Франції, які володіють французькою.

Я твердо переконана, що найпоширенішою і характерною ознакою досліджуваних мов є словниковий запас, оскільки вчені довели, що в іспанській та французькій існує близько тисячі подібних слів. [2]

Французька та іспанська мови виникли як діалекти давньоримської мови, тобто латини. Латинська вважається «матір'ю» групи романських мов, які входять до індоєвропейської мовної родини. Протягом століть вони розвивалися та еволюціонували в різні мови, розділені Піренейськими горами. Сучасна французька мова складніша з усіма її літерами, які часто не вимовляються, незрозумілою вимовою та неправильними дієсловами. Іспанську легше вивчати завдяки спрощеній орфографії та граматиці. Але в обох цих мовах є дуже багато подібної лексики.

Обидві вони є вишуканими мовами, які поєднані їм латинським корінням, які мають свої відмінності, різні культурні та мовні впливи, які їх сформували. Іспанська має багатство та міцність, французька – багатство та елегантність. Ці дві мови мають багато схожостей. Багато слів або однакові, або дуже схожі у написанні.

Наприклад: *bien (фр.)/bueno (ісп.) – добре,
mal (фр.)/malo (ісп.) – поганий,
livre (фр.)/libro (ісп.) – книга,*

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

espagnol (фр.)/español (ісп.) – іспанська,
français (фр.)/francés (ісп.) – французька,
amour (фр.)/amor (ісп.) – любов. [1]

Часто виникає запитання, чи може франкомовна людина зрозуміти мову іспаномовної людини іспанською? Оскільки вимова відрізняється, вони можуть зрозуміти якесь слово, але в цілому не зможуть зрозуміти контекст. Однак люди, які володіють однією з романських мов, швидше за все, будуть набагато легше опановувати другу романську мову, ніж тому, хто цього не знає, просто тому що значна частина структури першої мови переноситься на нову мову.

Завдяки класифікації французьких запозичень можна стверджувати, що більша їх частина припадає на побутову сферу (приблизно 58% слів). Запозичення з побутової сфери перейшли в іспанську, зберігши при цьому свою вимову.

Наприклад: *rare (фр.)/rare (ісп.)* – тютюн,
Зберігається вимова, але в деяких випадках змінюється орфографія, та навпаки – інколи зберігається орфографія з незначними змінами, але відрізняється вимова.

Наприклад: *porte(фр.)/puerta(ісп.)* – двері,
rouge (фр.)/rojo (ісп.) – червоний,
blanc(фр.)/blanco(ісп.) – білий,
aimer(фр.)/amar(ісп.) – любити,
respecter(фр.)/respetar(ісп.) – поважати,
ecrire(фр.)/escribir(ісп.) – писати,
lire(фр.)/leer(ісп.) – читати,
terre(фр.)/tierra(ісп.) – земля.
soleil(фр.)/sol(ісп.) – сонце.

Деякі слова французької мови перейшли в іспанську мову без змін.

Наприклад:

viable (фр.)/viable (ісп.) – життєздатний,
gris(фр.)/-gris(ісп.) – сірий,
marrón(фр.)/marron(ісп.) – коричневий. [1]

Отже, іспанська та французька мови є досить подібними між собою у написанні, у вимові – спостерігаються певні відмінності. Такі порівняльні дослідження можна здійснювати між усіма романськими мовами, які належать до індоєвропейської сім'ї мов, основою яких є латинська мова.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Французькі запозичення в іспанській мові. Мінський державний лінгвістичний університет. Кафедра іспанської мови. Мінськ 2000 р. URL: <https://ua-referat.com/>
2. Вікіпедія. Французько-іспанські відносини. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>

**КОГНІТИВНІ АСПЕКТИ
ПОРІВНЯЛЬНОГО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА,
ТИПОЛОГІЧНОГО ТА ЗІСТАВНОГО МОВОЗНАВСТВА**

LE STRUCTURALISME EN LINGUISTIQUE

Пежинська О.М.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри романо-германської філології
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Кулик С.А.

*кандидат наук із соціальних комунікацій,
асистент кафедри романо-германської філології
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Le terme *linguistique de structuralisme* a évolué dans les écoles linguistiques à partir des années 1920, et il est associé à Ferdinand de Saussure, se base sur le principe d'immanence; le linguiste se limite à l'étude du corpus et tente de définir la structure, l'indépendance des éléments internes, par contre tout ce qui touche à l'énonciation est hors du domaine de la recherche [1].

Par exemple, l'école linguistique de Prague, avec R. Jakobson et E. Benveniste, étudie des rapports entre le locuteur et le message.

On détermine des signes du structuralisme linguistique mondial:

- la structure et le système sont des concepts de base;
- la distinction entre la langue et la parole;
- l'objet d'étude est un système de signes;
- la prédominance du principe d'immanence;
- privilégier la description synchronique;
- le principal moyen d'identifier le sens des objets étudiés – de la structure

au sens.

F. de Saussure a formulé les problèmes philosophiques de langue en dégagant les traits caractéristiques de l'ontologie.

IV MIЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Les aspects linguistiques et philosophiques les plus importants de sa théorie sont:

- a) déterminer la nature systémique de la langue, sa nature symbolique, qui se base sur le concept de valeur des unités linguistiques;
- b) formulation des fondements de la théorie générale des systèmes de signes en tant que science spéciale, appelée sémiologie.

Selon certains chercheurs de l'œuvre de F. de Saussure, la chose la plus importante dans son concept linguistique et philosophique est la compréhension de langue comme un système de signes.

A. Martinet considère la transition du niveau des phonèmes au niveau des morphèmes, tandis que Benveniste montre la transition entre les traits pertinents du phonème et le phonème lui-même.

La création de la linguistique est l'un des plus grands apports de la linguistique structurale ce qui a permis aux linguistes d'effectuer des recherches scientifiques dans le domaine de l'apprentissage programmé des langues, le traitement formel des textes, le classement documentaire.

Le deuxième terme très important est la glossématique, créée par Louis Hjelmslev qui traite le langage comme une structure abstraite et le décrit de manière purement formelle sans recourir à ses substances (contenu réel et son); elle veut déterminer ce qui est commun à toutes les langues humaines et ce qui oblige la langue à rester identique à elle-même [4].

Comme Saussure, Hjelmslev fait la structure immanente de la langue l'unique objet de la linguistique. La langue n'est qu'une forme et non une substance: aucune idée, aucun objet n'existe avant la langue.

Ce type ne concerne pas seulement le contenu sémantique des langues, il a sa contrepartie au niveau de l'expression, de la manifestation sonore. Ainsi, nous pouvons parler de matière, de substance et de forme de point de vue du contenu et de l'expression.

La glossématique tend à attribuer le principe de la structure à toutes les langues. Les langues se différencient simplement par la manière dont s'applique ce principe.

Le langage peut être conçu comme un outil qui remplit la fonction qui façonne sa structure. On peut considérer le langage indépendamment de sa fonction, comme une structure formelle. La conception fonctionnelle du langage présente des avantages. Par exemple, quand une langue a pour fonction la communication, on peut chercher les conditions qu'elle doit remplir pour assurer la communication.

Les réflexions bien connues de l'école de Prague sur les fonctions du langage ont donné naissance à divers courants fonctionnalistes dans la seconde moitié du XXème siècle.

La grammaire générative, comme une théorie linguistique, est élaborée par N. Chomsky. D'après lui, la grammaire est un mécanisme fini qui permet de générer l'ensemble infini des phrases grammaticales d'une langue, et elles seules.

BIBLIOGRAPHIE:

1. Benveniste, E. Problèmes de linguistique générale I et II, Gallimard, coll. 1966-1974.
2. Dubois, J. Grammaire structurale du français: la phrase et ses transformations, Larousse. 1969.
3. Greimas, A. J. Sémantique structurale, Larousse. Paris. 1966.
4. Hjelmslev, L. «La structure fondamentale du langage» (French translation of a London lecture of 1947). In: L. Hjelmslev, *Prolégomènes à une théorie du langage*. Paris, 1968/71: 177-231.
5. Jakobson, R. Essais de linguistique générale I et II, Ed. de Minuit. (1976); Six leçons sur le son et le sens, Ed. de Minuit Langages n°20; «Analyse distributionnelle et structurale», Larousse. 1963-1974.
6. Martinet, A. Langue et fonction, Gonthier. 1971.

**ЕЛІЗАБЕТ ЛАНГЕССЕР – ЗАБУТА ПОСТАТЬ
НІМЕЦЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Притолюк С.А.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри німецької філології та
методики навчання німецької мови*

*Тернопільського національного педагогічного університету
ім. Володимира Гнатюка*

Елізабет Лангессер – суперечлива і несправедливо забута німецька письменниця 30-40-х років ХХ століття. «Консервативна мислителька, сучасна стилістка, сувора католичка юдейського походження, неодружена мати», – так охарактеризував письменницю Вільгельм фон Штернбург у своїй статті для газети «Frankfurter Rundschau» [3]. Час її творчої активності збігся із періодом становлення і занепаду націонал-соціалістичного режиму в Німеччині — обставина, яка стала вироком не тільки для Лангессер, але й для багатьох інших представників «ненацистської» літератури. Посприяв цьому також як і тиск радянської пропагандистської політичної цензури після Другої світової війни, котра наполегливо викреслювала зі списку усіх, хто не вписувався у прокрустове ложе комуністичної ідеології, так і критичні голоси літературних авторитетів (згадаймо хоча б Томаса Манна), які категорично засуджували сам факт співіснування в одній державі із злочинним режимом.

Однак задля наукової об'єктивності варто було б детальніше ознайомитися із творчістю когорти митців, які всупереч усім заборонам і переслідуванням збоку нацистів змогли написати твори, котрі вразили читацьку аудиторію, і навіть утвердили новаторський мистецький метод в

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

німецькій літературі – «магічний реалізм», яскравою представницею якого стала Елізабет Лангессер. Сама письменниця зараховувала себе до «внутрішньої еміграції», оскільки залишилася жити в націонал-соціалістичній Німеччині, хоча ментально та інтелектуально не приймала політичних гасел системи та її ідеології, не брала активної участі у суспільному житті держави.

Дослідники творчості Елізабет Лангессер констатують, що в період з 1945-го до 1955-го років вона без сумніву була найвідомішою письменницею Німеччини [1, с. 346].

Маріанне Фогель зазначає, що Лангессер була впливовою публічною особою, яку охоче запрошували на радіо і публікували у газетах та журналах [4, с. 228]. Луїзе Рінзер називає її навіть однією із «найбільших німецьких письменниць», про яку забули: «Наскільки прикрим є той факт, що англійська критика свого часу не змогла розпізнати Джеймса Джойса, настільки ж прикрим є для німецької критики не помітити і забути Лангессер» [2, с. 413].

Невдовзі після смерті Елізабет Лангессер було присвоєно Німецькою академією з мови і письменства премію Бюхнера, що стало підтвердженням високої оцінки її творчого доробку. Горст Крюгер підкреслює, що творчість письменниці цінується літературознавцями, однак, мало відома широкому загалу, особливо за останні десятиріччя. Він називає авторку «захоплюючою», «парадоксальною», а також «винятковим явищем» в німецькій літературі [1, с. 347].

Ставлення суспільства до Лангессер було неоднозначним, оскільки вона не вписувалася в традиційні шаблони, а її твори нерідко епатували і спантеличували публіку. «Її особистість можна висвітлити лише через її внутрішні суперечності. У неї усе було результатом напруги непоборних суперечностей — діалектична натура», – зауважує Крюгер [1, с. 347]. Ця суперечливість проявлялася навіть у її зовнішності: її описують як маленьку тендітну жінку, в якій поєднувалася жіночність і маскулінна, чоловіча сила. Будучи поетичною натурою в глибині душі, вона відзначалася також гострим інтелектом, у приватному житті вона була люблячою дружиною і матір'ю чотирьох дочок.

Народилася Елізабет Лангессер 1899 року у місті Альцай землі Райнланд-Пфальц в католицькій родині. Її батько був євреєм, але незадовго до одруження із матір'ю Елізабет він прийняв християнство. Лангессер вважали «напівєврейкою», що у ті часи звучало як вирок. Її не вважали своєю, «народною» письменницею, оскільки для цього їй бракувало «наївності, простоти і улесливості цього жанру» [1, с. 347], і, хоча «земля і кров», що приписувалися нацистській літературі справді були первинним джерелом її поезії, однак вони не мали нічого спільного із літературою цього стибу. «Космос був для неї населений магією. На її землі живуть античні, римські і грецькі духи» [1, с. 347]. Католицька церква була для неї «*corpus christi mysticum*», її батьківщиною і надією, а для бюргерського католицизму

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

і вищої клерикальної еліти вона була швидше «прикрістю і каменем спотикання» [1, с. 347].

На стилістиці текстів письменниці позначилися традиції великої німецької прози. Крюгер вбачає у її творчості відчутний вплив Кляйста і Аннети Дросте-Гюльсгоф [1, с. 347]. «Хто має чуття до великої прози, відчуває під час читання одразу, що у вочевидь старій посудині піниться молоде дике вино. Мовні прийоми хоча й класичні, все ж завжди оригінальні і великої сили» [1, с. 347].

Лангессер працювала спочатку вчителькою у своєму містечку, у 1929 році переїхала у Берлін, де працювала на посаді доцента педагогіки і методики в соціальній школі для жінок. В цей час вона вже стала відомою як поетеса і письменниця, була близькою до літературного кола модерністичного часопису «Колона», товаришувала із Оскаром Льорке, Вільгельмом Леманом, Гюнтером Айхом, Петером Гухелем і Штефаном Гермліном.

У 1935 році Елізабет Лангессер одружилася із філософом Вільгельмом Гофманом, який був учнем Гайдегера і присвятив свою роботу Августину. У 1936 році літературна рейхспалата заборонила Лангессер як «напівеврейці» займатися письменницькою діяльністю. Відтоді вона була на дев'ять років усунена від активної публічної діяльності і потерпала від переслідувань і погроз гестапо.

Горст Крюгер, який тривалий час жив у 30-ті роки по сусідству із письменницею в Берлін-Айхкамп, описує свої спогади про «цю незвичайну і екзотичну жінку»: «Влітку вона сиділа кожного ранку на білій дерев'яній лавці. На колінах у неї була купка паперу для письма, вона заповнювала поспіхом великими круглими літерами аркуш за аркушем. А ввечері я чув, як вона друкує у своїй кімнаті, інколи до пізньої ночі» [1, с. 349]. Одного разу, згадує він, в 1940 році вона передала йому через паркан книгу Ернста Юнгера «На мармурових скелях» зі словами: «Прочитай но це! Книгу опору!» [1, с. 350]. Хоча Лангессер не була активною політично, вона була «однією із маленьких клітин духовного опору націонал-соціалізму» [1, с. 350].

Одним із осередків такого «морального опору» був католицький табір, що згуртувався в Берліні навколо Романо Гуардіні, учасницею котрого була письменниця.

У 1943 році її першу позашлюбну дочку Корделію, батько якої був відомим євреєм, націонал-соціалісти забрали спочатку в Терезієнштадт, а потім в Аушвіц (Освенцім). Ця подія стала трагедією її життя, щемливим і нестерпним болем, який вона виливала у своїх творах. Вижити самій Лангессер вдалося лише тому, що вона була перебувала у християнському шлюбі із «арійцем». Як військово зобов'язана, вона працювала на примусових роботах на фабриці, доглядала трьох маленьких дочок, і, незважаючи на заборону диктаторського режиму, страждаючи від розсіяного

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

склерозу, писала роман «Незнищенна печать», завершальні рядки якого були написані у зруйнованому бомбардуваннями Берліні в останні місяці війни.

Після завершення війни усі чекали із нетерпінням на «літературу із шухляд» і Елізабет Ланггессер виявилася тоді єдиною, хто зміг показати «повні шухляди» [1, с. 350].

У 1946 році вийшов роман «Незнищенна печать», пізніше збірка «Торсо», поетична збірка «Лаубман і троянда», а у 1950 році, уже після смерті авторки, роман «Брандербурзька подорож аргонавтів». «Німеччина раптом отримала не тільки сучасну, але й прокатолицьку, високо інтелектуальну і водночас глибоко містичну письменницю, яку не можна було ні з ким порівняти» [1, с. 350]. Її тексти були адресовані «підготовленому» читачеві, здатному розшифрувати інтертекстуальні реляції, обізнаного не тільки з античною та кельтською міфологією і біблійною історією, але й знайомого із теорією відносності Ейнштейна і новітньою філософією.

З часом інтерес до творчості Елізабет Ланггессер згас, на літературному обрії почали домінувати представники «Групи 47».

Нова хвиля зацікавленості до забутого німецького «магічного реалізму» у 70-80-ті роки сприяла тому, що були перевидані багато творів Елізабет Ланггессер, однак рецепція її творчості не отримала належної оцінки в науковому просторі, а отже, досі потребує глибокого і об'єктивного літературознавчого аналізу, поза ідеологічними шаблонами і тенденціями.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Krüger, Horst. Nachwort. In: Langgässer, Elisabeth. Ausgewählte Erzählungen. Hamburg-Düsseldorf: Claassen Verlag GmbH, 1984. 358 S.; S. 346.
2. Rinser, Luise. Nachwort. Im Scheitern ist Erfüllung. In: Langgässer, Elisabeth. Märkische Argonautenfahrt. Frankfurt/M; Berlin; Wien: Ullstein Werkausgaben, 1981. S. 413-416; S.413.
3. Sternburg, Wilhelm. Die Wirklichkeiten der Elisabeth Langgässer. In.: Frankfurter Rundschau, 24.07.2015, режим доступу: <https://www.fr.de/kultur/literatur/wirklichkeiten-elisabeth-langgaesser-11693465.html>
4. Marianne Vogel. Krieg als Kulturkrise und utopischer Neubeginn. Elisabeth Langgässer und das Deutschland nach 1945. Imaginäre Welten im Widerstreit. Krieg und Geschichte in der deutschsprachigen Literatur seit 1900. Herausgegeben von Lars Koch und Marianne Vogel. Würzburg: Verlag Königshausen & Neumann GmbH, 2007. S. 222-234.

**JOHN UPDIKE'S PHILOSOPHY OF LIFE AND
IT'S REFLECTION IN HIS WORKS**

Худа Н.С.

*Асистент кафедри англійської філології
та методики навчання англійської мови
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Updike is one of the most well-known modern American writers. He is famous for his matchless style and original philosophy of life. His works are gaining the special interest among the readers and specialists nowadays because of his philosophic outlook and peculiar manner of writing.

His best-selling novels and short stories are filled with puns and pudenda. But Updike's purpose is something other than mere titillation. Sexuality has been for him a mode of human activity through which to explore society's present sterility and its future hope. It has provided him with a subject matter capable of reflecting life's mystery, and he has rendered this theme with stylistic power and architectural precision [1, c. 250].

Updike's novels and short stories are not "religious" in a narrow understanding of that term. There are no Christ figures in his works (except perhaps George Caldwell in "The Centaur") or other sacred symbols; and when the Christian church is portrayed, it usually comes off as an archaic, lifeless institution, run by inept, bungling, morally and spiritually bankrupt clergy [1, c. 250]

External circumstances are used by the author when he tellingly portrays the viciousness of life in present-day America. They are depicted in "Rabbit, Run" quite distinctly. Summarizing all Updike's thoughts we can say that fraud is everywhere, and realizing a fraud of different products or things but making it likable, the advertising men of our technological age peddle their unnecessary products to a gullible public [3, c. 14].

In Updike's works the hint of the sacred is encountered also in the sexual embrace. In "The Centaur" Peter recalls that he first confronted the mystery that lies beneath all life as he lay as an adolescent in Penny Fogelman's lap and declared his love to her and as she in turn accepted him, his skin problem and all. Updike repeatedly portrays the divine mystery of sexuality, though with two important qualifications. First, Updike rejects any notion of sex as contemporary humanity's panacea. Second, no matter how romantic, human love does not automatically conjure up the divine presence [3, c. 17].

John Updike implements his philosophies and ideals in a way that brings together existence with meaning. Updike uses his beliefs to form stronger meanings in his writings.

John Updike has a strong faith in human intelligence. He believes that people can use it to explore the universe. He finds the world 'to be a place of

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

intricate and marvelous patterns of meaning'. With this faith he is able to bring things into focus that would not ordinarily be seen [2, с. 2514].

John Updike fulfills his philosophies with the usage of his characters. He sees them as 'many-sided and intellectual designs'. He takes an interest in them, and they have meaning. Updike sees his books 'as objects, with different shapes and textures and the mysteriousness of anything that exists'. He feels that an artist 'brings something into the world that didn't exist before' and does not destroy something else at the same time. The implementation of his characters brings out his beliefs to their fullest.

John Updike uses his talents in his writings to connect humanity to all things present in the universe. He shows how existence is meaningful through the past and the present. He writes in a way that creates new ideas and frames of thought. To him, everything must have a purpose and a meaning; and he is able to use his insights to draw that to attention [2, с. 2514].

REFERENCES:

1. Лидский Ю.Я. Очерки об американских писателях XX века. – К.: Вища школа, 1968, С.250-251
2. Updike John // The Harper Single Volume: American Literature. – Longman, – 1999. – 3000р.
3. Updike John. The Centaur. – London: Penguin Books LTD, 1966 – 271 p.

ВПЛИВ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ НА СУЧАСНУ УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Бойко М. С.

*студентка факультету іноземних мов
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Науковий керівник:

Пежинська О. М.

кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології

Мова – головне відкриття людства, яке спричинило новий етап еволюції світу. Це те, що оточує нас усюди: вдома, в школі, в університеті, на роботі, у повсякденному житті, тощо. Мовлення дозволяє пізнавати та досліджувати кожен сферу суспільства, тому воно відіграє велику роль у нашому житті.

Кожна мова має свою таємничість та цінність, граматику та правила, особливість творення слів та виразів, довготривалу історію розвитку. Спілкуючись щодня, ми навіть не задумуємося про походження тих чи інших

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

слів, як вони виникли або з якої мови надійшли. Але саме через всеохоплюючу взаємодію багатьох країн і формування єдиного інформаційно-культурного середовища появляються запозичення в лексиці різних мов. Введення іноземних слів у рідну мову збагачує та розширює лексичний запас, оновлює застарілі слова.

В українській мові також досить поширеними є іншомовні слова, оскільки запозичення становлять приблизно 10% від її лексичного складу. Велика кількість запозичень припадає на французьку мову, так як ці дві країни були історично пов'язані у минулих століттях.

Вперше французькі запозичення, галліцизми, потрапили в українську мову ще в XI столітті, коли Анна, донька Ярослава Мудрого, одружилася з королем Франції Генріхом I. В XVI–XVIII століттях через популяризацію французької культури в Росії, ще більше галліцизмів дійшли до нас. XIX–XX століття для Франції стали процвітаючими, оскільки країни Європи захоплювалися її мистецтвом, модою, культурою, політикою та іншими сферами життя. Через це, французька спадщина певною мірою надійшла до української мови, і добре прижилася в ній.

Як вже було зазначено раніше, французькі запозичення охоплюють велику кількість галузь в Україні.

1. Мистецтво і література: *актор – le acteur, жанр – le genre, шансон – chanson, роль – le rôle, антракт – le entracte, ескіз – la esquisse, шедевр – le chef d'oeuvre, ампула – la emploi, силует – silhouette, ансамбль – ensemble, альбом – album.*

2. Суспільно-політична лексика: *аташе – l'attaché, бенкет – le banquet, візит – la visite, політика – la politique, парламент – le parlement, режим – le régime, кар'єра – la carrière, департамент – le département, бюлетень – le bulletin.*

3. Одяг та тканини: *блуза – la blouse, вуаль – la voile, велюр – le velours, капюшон – le capuchon, пальто – le paletot, костюм – le costume, фетр – feutre.*

4. Військова та морська лексика: *авангард – l'avant-garde, ангар – le hangar, армія – l'armée, арсенал – l'arsenal, база – la basse, барикада – la barricade, бомба – la bombe, бригада – la brigade, гарнізон – la garnison, гвардія – la garde, капітан – le capitaine, парашут – le parachute, флот – la flotte.*

5. Кулінарна лексика: *антрекот – l'entrecôte, вінегрет – la vinaigrette, гарнір – la garniture, десерт – le dessert, желатин – la gélatine, філе – le filet.*

Отже, кожна мова світу збагачується та розширюється завдяки іншомовним словам, так як країни діляться культурою, історією, традиціями, мистецтвом, мовленням, тощо. Через те, що Франція і Україна мала спільні історичні події, галліцизми вдало вкоренилися в українську мову. Однак змінили їх згідно з правилами фонетики та граматики. Таким чином запозичення французької мови урізноманітнили українську лексику, надали їй новизни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бурячок А. А. Лексика сучасної української мови з погляду її походження // Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія / За загальною редакцією акад. І. К. Білодіда. Київ: Наук. думка, 1973.
2. Потаніна А. Т. Запозичення з французької мови і переклади з французької літератури в контексті лінгвокультурного підходу до вивчення української мови в ЗЗСО. Чернівці 2021.
3. Запозичення французької лексики в сучасній українській мові: <https://vseosvita.ua/library/naukova-robota-zapozicenna-francuzkoi-leksiki-v-sucasnij-ukrainskij-movi-174989.html>
4. Гаращенко Л.Б. Запозичення з французької мови на сучасному етапі розвитку української фінансово-економічної термінології. Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка.
5. Освоєння французької лексики в сучасній українській мові: <https://studfile.net/preview/5281122/page:5/>.

**ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ТА МІЖКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

ПЕРЕКЛАД У ЧАС ВІЙНИ

Цепенюк Т. О.

*кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри теорії і практики перекладу
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Дзюбановська І. А. В.

*асистент, аспірант кафедри теорії і практики перекладу
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Повномасштабне вторгнення Росії на територію України 24 лютого 2022 року розв'язало війну у нашій країні і викликало нагальну потребу у перекладачах, оскільки в таких умовах мова часто виступає ключовим елементом на шляху до перемоги. У контексті воєнних дій на перекладачів, як мовних посередників, покладена важлива місія – забезпечити точний, повноцінний, адекватний, вірний, неупереджений переклад. У перші дні війни, у зв'язку з необхідністю, до лав перекладацького фронту залучалися як професійні і кваліфіковані перекладачі, так і студенти перекладацьких відділень, викладачі, фіксери, люди, які на достатньому рівні володіли іноземними мовами. Поле перекладацької діяльності охопило чимало векторів – висвітлення новин іноземною мовою у світовій пресі, спілкування з іноземними організаціями і партнерами щодо надання послуг для тимчасово переміщених осіб, забезпечення медичної підтримки населення України, надання допомоги військовим, спілкування іноземних журналістів з очевидцями подій, проведення прес-конференцій, і, чи не найголовніше, здійснення перекладу на найвищому міждержавному рівні під час відвідин України іноземних делегацій, звернень і виступів представників української влади до світової спільноти. Важливо розуміти, що здійснення перекладу у таких умовах накладає на перекладача чимало обов'язків і відповідальності з

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

одного боку, і створює для нього багато ризиків, з іншого боку. В силу своєї професійної діяльності перекладачі часто залишаються поза увагою, невидимими – їм не надається такий рівень захисту як військовим, чи міжнародним журналістам, вони часто піддаються небезпеці, працюючи в гарячих точках, небезпеці також піддаються їхні сім'ї [5]. Робота в таких умовах вимагає сміливості, стресостійкості, сприйнятливості, емоційної стабільності, об'єктивності і розуміння відповідальності за кожне слово.

На жаль, сьогодні немає великої кількості перекладознавчих джерел, у яких би висвітлювалися як теоретичні постулати, так і практичні аспекти роботи перекладача під час війни, хоча світ у XXI століття живе в умовах постійних збройних конфліктів. У наукових працях стверджується, що перекладач – це нейтральний учасник, який забезпечує комунікацію між сторонами, і від нього очікують нейтрального, неупередженого і достовірного викладення думок. Проте, на практиці доволі часто все буває значно складніше. Нерідко перекладачу не вдається неухильно дотримуватися усіх принципів етики професійної поведінки, навіть якщо це і відбувається на високому дипломатичному рівні. Яскравим прикладом цього є цьогорічні випадки перекладу промов Президента України Володимира Зеленського, під час яких перекладачка німецької газети Welt і офіційний українсько-англійський перекладач у Європейському парламенті не змогли стримати емоцій і мало не розплакалися [1; 6]. Чи маємо право засуджувати їх у цих ситуаціях і звинувачувати у недотриманні стандартів професійної діяльності? Вочевидь, що ні, оскільки робота з таким емоційно чутливим контентом може бути причиною вікарної травми у перекладача, яка, безумовно, накладає короткотривалий, а іноді й довготривалий, відбиток на професійній діяльності. Перекладачі, які працюють у зонах конфлікту і війни, потребують особливої підтримки і допомоги. Європейські організації Red T, АПС і FIT зініціювали проєкт *Conflict Zone Field Guide for Civilian Translators/Interpreters and Users of Their Services*, спрямований на надання допомоги перекладачам у кризових ситуаціях, який є своєрідними рекомендаціями про права і обов'язки перекладача, дотримання етики професійної діяльності у зонах конфлікту [2]. АПС спільно з École de traduction et d'interprétation (ETI) розробили двохмодульну програму *Interpreting in zones of crisis and war*, спрямовану на розвиток перекладацьких вмінь і навичок у конфліктних зонах [3]. Ще одна ініціатива була створена кафедрою перекладу Женевського університету у 2010 році під назвою *InZone*, мета якої полягає у вдосконаленні комунікації у конфліктних зонах за допомогою віртуального і локального навчання усних перекладачів [4]. Необхідність створення таких проєктів була викликана, передовсім, відсутністю відповідної академічної підготовки перекладачів до роботи в умовах підвищеного ризику і стресу. Усе це вказує на невідкладність перегляду програм підготовки перекладачів у закладах вищої освіти, яка передбачає введення не тільки спеціальних освітніх компонентів, спрямованих на вивчення військової термінології, а й таких дисциплін чи

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

окремих модулів, які б сприяли розвитку професійних навичок у стресових ситуаціях.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Німецький перекладач розплакався при перекладі слів Зеленського. URL: https://www.youtube.com/watch?v=JgAg-za_VHo.
2. Conflict Zone Field Guide for Civilian Translators/Interpreters and Users of Their Services. 2012. URL: http://www.fit-ift.org/wp-content/uploads/2013/03/TI_Field_Guide_2012.pdf.
3. Interpreting in zones of crisis and war. URL: <http://www.ruiggian.org/research/projects/projectlg5d98.html?ID=141>.
4. InZone - The Center for Interpreting in Conflict Zones. URL: <https://socialinnovationexchange.org/insights/inzone-center-interpreting-conflict-zones>.
5. Translators and Interpreters Working in Conflict Zones. URL: <https://www.daytranslations.com/blog/translators-conflict-zones/>.
6. Ukraine war: Ukrainian translator gets emotional during Zelensky's EU speech. URL: <https://www.euronews.com/my-europe/2022/03/01/listen-ukrainian-translator-gets-emotional-during-zelensky-s-eu-speech>.

ВІДТВОРЕННЯ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ С. КІНГА

Чумак Г. В.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри перекладу*

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Деркач Г. С.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов*

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Одним із найпоширеніших способів познайомитись із національно-культурним кодом іншої країни є, звісно, художня література. Лише у ній за допомогою слова можна найповніше передати зміст того чи іншого явища. Саме тому при перекладі літературних творів на іншу мову важливо не втратити цієї лінгво-культурної складової. Дуже часто вона відображена у безеквівалентній лексиці – словах, які при дослівному перекладі для

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

пересічного читача можуть не завжди бути зрозумілими через відсутність фонових знань.

Семантика безеквівалентної лексики багато в чому зумовлена історією, культурою країни, діяльністю людини, її світобаченням тощо. Безеквівалентна лексика відбиває національно-культурну своєрідність мови на рівні лексики, називає такі поняття та явища у сфері певної культури, які не характерні для інших. Безеквівалентна лексика як складова образності тексту створює емоційно-експресивний контекст, пов'язаний з ідеоетнічним компонентом значення, функціонує у смисловій ієрархії твору та виступає своєрідною функціонально-сисловою домінантою тексту [1, с. 251].

Відтак перед перекладачем художнього твору постає непросте завдання – відтворити безеквівалентну лексику так, аби не спотворювати зміст оригіналу і водночас не обтяжувати читача довгими поясненнями чи примітками.

Художні твори американського письменника Стівена Кінга надзвичайно насичені реаліями. Усі власні назви, побутові речі, історичні факти, імена та звичай автор черпає лише з американської культури та історії. Більше того, своєрідність художньої манери Стівена Кінга полягає ще й у тому, що він часто вплітає у сюжет своїх творів вигадані реалії, реалії зі своїх попередніх творів та автобіографічні алюзії. Без професійної роботи перекладача, котрий зможе в першу чергу віднайти усі реалії та алюзії, а вже згодом підібрати правильні стратегії для їх перекладу, читач просто не зможе повною мірою зрозуміти приховану алюзійність творів Стівена Кінга, а відтак і твір в цілому.

Матеріалом для нашого дослідження стали романи Стівена Кінга «11/22/63» та «Сяйво» у перекладі Олександра Красюка. В ході дослідження було проаналізовано 350 реалій та поділено їх за семантичними групами. Кожна семантична група представлена певною кількістю лексичних одиниць, деякі з яких суттєво переважають у творі. Щоб простежити кількісне співвідношення реалій, які входять до цієї класифікації, розгляньмо кількісну таблицю (див. Таблицю 1).

Таблиця 1.

Кількісна характеристика семантичних груп реалій

Семантична група	Кількість лексем	Семантична група	Кількість лексем
Антропоніми	59	Промислові й аграрні підприємства, банки	9
Топоніми	28	Танці та пісні, виконавці	21

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Їжа на напої	30	Назви фільмів та телепрограм, літературних творів та періодичних видань	26
Одяг	7	Народні свята, фестивалі	2
Житло	2	Назви ліків	6
Грошові знаки	3	Прізвиська	4
Назви компаній, музеїв, театрів, ресторанів, магазинів, готелів, релігійних організацій	37	Фольклорні, історичні і літературно-книжні алюзії та реалії, які містять ознаки способу життя, поведінки, рис характеру	55
Марки машин	4	Спортивні команди	12
Побутові реалії	20	Побутові реалії	46

Переклад творів Стівена Кінга «11/22/63» та «Сяйво», які стали матеріалом для нашого дослідження, а також багатьох інших творів короля жахів – це творчий доробок українського письменника, перекладача та редактора Олександра Красюка. У своїх перекладах О. Красюк перш за все ставить за мету якомога точніше відтворити літературний стиль автора твору. А враховуючи те, що стилістика Стівена Кінга відзначається багатшаровістю, великою кількістю культурних алюзій, явних і прихованих, використанням реалій, специфічних регіональних говірок і жаргонізмів, переклад його творів – це велика культурно-історична довідкова робота.

О. Красюк прагне якомога точніше відтворити стиль автора та якомога повніше передати усі лінгвокультурні елементи у творі, найчастіше він застосовує калькування, або дослівний переклад – поморфемний переклад іншомовного слова, копіювання його структури та відтворення за допомогою засобів цільової мови.

У випадку з лексемами, які несуть культурно специфічне значення – передають історичні явища, предмети побуту, назви серіалів, перекладач не може застосувати ані стратегію опущення чи доместикації (тоді повністю втрачається культурологічне навантаження твору та його автентичність), ані описовий переклад, який видається занадто громіздким та перевантажує твір та увагу читача. Тому перекладач застосовує калькування, яке передає автентичність реалій, та разом з тим дає пояснення лексичної одиниці вихідної мови у паратексті цільової мови, а саме у примітках перекладача.

Шляхом калькування перекладено найбільше реалій-словосполучень. Наприклад: *Canned Heat* – «Консервований жар» (желеподібний спирт-денатурат, що випускається як паливо для пічок або розпалювач вогнищ, у часи Великої депресії 1930-х років став популярним алкоголем серед

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

мандрівних робітників), *Dirty Thirties* – Брудні тридцяті (період багаторічної засухи і потужних пилових бур у розораних преріях, під час якого сотні тисяч фермерів кидали свої господарства, мігруючи головно на захід США), *continental manners* – континентальні манери (британський вираз, що означає «європейські манери», чим герой роману показує свою вишуканість, якою іноді хизуються американські англофіли), *Fall Classic* – Осінній Класик (фанатська назва Світової серії), *Pep-club* – Пеп-клуб (самоорганізація учнів для пропаганди досягнень власної школи, з членів Пеп-клубів формуються також групи заводіїв-чирлідерів), *Simple Simon* – простак Саймон (герой старовинного англійського дитячого вірша). Водночас варто зазначити, що майже завжди О. Красюк застосовує стратегію калькування у поєднанні із приміткою, у якій подає коротку історичну чи культурну довідку про ту чи іншу реалію.

Другою за частотою використання є транслітерація. Оскільки Стівен Кінг використовує у своїх творах багато власних назв – особливо антропонімів та топонімів, то практично усі вони перекладені за допомогою транслітерації: *Fort Worth* – Форт-Ворт, *Androscoggin* – Андроскогін, *Sabbatus* – Сабатус, *Portland* – Портленд; *Bar Harbor* – Бар Гарбор, *Ray Milland* – Рей Мілленд, *Jack Anderson* – Джек Андерсон, *Robert Redford* – Роберт Редфорд, *Sirhan Sirhan* – Сірхан Сірхан.

Почасти транслітерованими є й інші власні назви – найменування різних брендів, марок, видань, героїв книг та серіалів, музичних груп, лікарських засобів: *Magnum* – Магнум, *Crayola* – Крайола, *Rolodex* – Ролодекс, *Sesame Street* – «Сезам-стрит», *Creedence Clearwater Revival* – «Кріденс Клірвотер Рівайвел», *Tiparillo* – «Тіпарилло», *Speedy Gonzales* – Спіді Гонзалес, *Cisco Kid* – Сіско Кід, *77 Sunset Strip* – «77 Сансет Стрип», *W.T. Grant* – «В.Т. Грант», *BankAmericard* – «БанкАмерикард», *MasterCharge* – «МастерЧардж».

Вагома частка реалій перекладена за допомогою транскрибування, при застосуванні якого відтворюється звуковий склад слова. Як і у випадку з транслітерацією, за допомогою транскрибування перекладені власні назви, наявні у романах: *Ellery Queen* – Еллері Квін, *Lyons* – Лайонс, *W. C. Fields* – Дабл'ю Сі Філдс, *Blanche DuBois* – Бланш Дюбуа, *Arthur Murray* – Артур Мюрі, *Albany* – Олбані, *Augusta* – Агаста, *Lewiston* – Льюїстон, *Auburn* – Оберн, *Xbox* – «Ексбокс», *Yooper* – Юпер, *Plymouth Fury* – «Плімут Ф'юрі», *eBay* – «І-Бей».

Проаналізоване кількісне співвідношення використання Олександром Красюком різних стратегій відтворення реалій подано у Таблиці 2.

Таблиця 2

Кількісне співвідношення використання стратегій відтворення реалій

Перекладацька стратегія	Кількість
Заміна	1
Опущення	9
Трансплантація	1

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Описовий переклад	1
Додавання	25
Калькування	124
Транскрибування	51
Транслітерація	110
Адаптація	10

Як бачимо, при перекладі романів «11/22/63» та «Сяйво» найчастіше використовуються стратегії калькування, транслітерації та транскрибування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бондар М. В. Класифікація національно маркованих одиниць. Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія. 2015. № 30. С.31–36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkyu_2015_30_6.
2. Тупиця О., Зімакова Л. Безеквівалентна лексика: проблеми визначення. Рідне слово в етнокультурному вимірі. 2012. С. 251–258. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsev_2012_2012_34.
3. Кінг С. 11/22/63; пер. з англ. та ком. О. Красюка; Київ: КСД. 2012. 896 с.
4. Кінг С. Сяйво; пер. з англ. та ком. О. Красюка; Харків: КСД. 2015. 640 с.
5. King S. 11/22/63. New York: Scribner. 2011. 849 p.
6. King S. Shining. New York: Anchor Books. 2012. 660 p.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РЕАЛІЙ В ТВОРАХ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Чиж І.Д.

*асистент кафедри теорії і практики перекладу
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка м. Тернопіль, Україна*

Твори художньої літератури безсумнівно зберігають та популяризують культурну спадщину як певної країни, так і всієї цивілізації загалом. Їх переклад дає змогу забезпечити безперервну комунікацію різних народів та збагачення їх знань один про одного. Такий зв'язок є можливим саме завдяки професійним перекладачам, які здатні адекватно відтворити художній твір, враховуючи всю специфіку цього процесу.

Художній переклад можна вважати творчою роботою, для якої потрібна не лише професійна підготовка перекладача, а й талант та здатність відтворити не лише текст, а й естетичний ефект, який він здійснює на реципієнтів першоджерела. Стиль таких текстів зумовлює використання образності, поетичного мовлення, емоційно-експресивної лексики, що дає автору змогу передавати відчуття, особливості існування та національну

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

самобутність своєї нації. Для їх відтворення в перекладі навіть досконалого володіння мовами буде недостатньо. Необхідно також бути достатньо обізнаним щодо життя іншої країни або народу, відомостей про їх соціум, історію та культуру. Широкий світогляд перекладача та велика кількість фонових знань відіграють значну роль в процесі перекладу творів художньої літератури. [4] Під час такої роботи необхідно також усвідомлювати, що існує безумовна розбіжність між обізнаністю перекладача про іноземну культуру та інформацією, яка відома потенційному читачеві вихідного тексту. Для цього до уваги необхідно брати лінгвоетнічний бар'єр та знаходити найоптимальніші шляхи його подолання. Працюючи над дослідженням ми зазначили, що розбіжності в фонових знаннях читачів оригіналу та перекладу впливають на вибір стратегії відтворення реалій.

До перекладу творів художньої літератури висувають спектр різних вимог, однак дослідник С. Шулік у своїй праці виокремив наступні: точність, лаконічність, ясність та літературність. [5, с. 141-143]. Лише за умови урахування специфіки різних мов та культур та виконання всіх передумов для успішного перекладу можна нейтралізувати розбіжності різних народів та вирівняти передумови сприйняття одного твору носіями мови оригіналу та перекладу.

Необхідно наголосити на тому, що культура кожної країни продовжує розвиватись та збагачуватись новими поняттями. Цей процес безумовно відображається і у мові, яка безперервно наповнюється новими лексичними одиницями, зокрема і іноземними, завдяки світовій глобалізації. Саме правильно передані в перекладі реалії є необхідними складовими для розуміння атмосфери художнього твору. Автор використовує ці лексичні одиниці з певною метою, яку перекладач має обов'язково брати до уваги та передати тим способом, який буде зрозумілим реципієнту вихідного тексту.

Досліджуючи теоретичний матеріал щодо перекладу реалій, можна виокремити п'ять способів їх відтворення, на яких найчастіше наголошують вітчизняні та іноземні перекладознавці, а саме транскрипцію та транслітерацію, гіперонімічне перейменування, калькування, ситуативний відповідник та описовий переклад.

1. **Транскрипція** відтворює звукову форму слова оригіналу засобами мови перекладу, а **транслітерація** – графічну. Такі прийоми найчастіше використовують для відтворення іншомовних власних назв та назв компаній, установ, газет тощо [2]. Напр. «*Like Justin and Zack, I walk down the corner of the road toward East Floral Canyon... — Як колись Джастін і Зак, я йду посеред дороги до Іст Флорал Каньйон...*» [6, с. 43; 1, с. 47]

2. Відтворити іншомовну реалію можна за допомогою **калькування**, тобто замінити її складові частини на їх прями відповідники в мові перекладу. Розрізняють **повне** і **часткове** калькування [2]. Напр. «*"Baker's dozen," I tumble. Then I feel disgusted for even noticing it. — Пекарська дюжина, — мимоволі бурмочу я з огидою. (Пекарська дюжина (Baker's Dozen) — обігрується прізвище Ханни, яке перекладається з англійської мови як*

«пекар». В середні віки пекарів в Англії суворо карали за недоважений хліб. Тому під час продажу дюжини (дванадцяти) хлібин зазвичай пекар додавав тринадцяту, щоб уникнути можливих неприємностей.» [6, с. 1; 1, с. 8] Перекладач вирішив, що фонових знань українського читача буде недостатньо для розуміння калькованої реалії, тому у виносках додано коротке пояснення.

3. При гіперонімічному перейменуванні перекладач шукає заміну конкретному поняттю, використовуючи більш широко відому лексичну одиницю [2] Напр. «*For just a buck, you get the name and number of your one true soul mate. — За один лише долар він видає ім'я та номер телефону спорідненої душі.*» [6, с. 119; 1, с. 199]

4. Будь-яку лексичну одиницю, в тому числі і реалію, можна відтворити за допомогою описового перекладу або експлікації. Використовуючи цю стратегію, перекладач не шукає еквівалент для реалії, а розкриває саме суттєві ознаки позначуваного нею предмета або явища [3, с. 215]. «...he owns an old **Walkman** that plays tapes. — ...в нього є старий «Соні Вокман» — портативний плеєр, що відтворює аудіокасети.» [6, с. 21; 1, с. 27]

5. Ситуативний відповідник дає змогу у певній мірі відтворити реалію, використавши лексичну одиницю мови перекладу, яка частково їй відповідає в певному контексті [2]. Напр. «*But I never claimed to be a Goody Two-Shoes. — Але я ніколи не стверджувала, що була закінченою ботанкою.*» [6, с. 79; 1, с. 82]

Проаналізувавши принципи використання вищезгаданих способів відтворення реалій, можна дійти висновку, що вони надають перекладачеві широкий спектр дій. Необхідно також наголосити на тому, що спосіб відтворення однієї і тієї ж реалії навіть в межах одного художнього твору може відрізнитись. Зважаючи на це, не можна співвідносити конкретний спосіб перекладу та ту чи іншу категорію національно-маркованої лексики. Відповідно, відтворення художнього твору іноземною мовою залишається творчим завданням, а його подальше розуміння читачами залежить саме від професіоналізму перекладача.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ашер Дж. Тринадцять причин чому: роман / пер. з англ. М. Торяника. Київ: Видавнича група КМ-БУКС, 2016. 288 с.
2. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози) / Р. П. Зорівчак. – Львів : Вид-во при Львів. держ. ун-ті, 1989. – 215 с.
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми : посібник. Вінниця: Нова книга, 2004. 574 с.
4. Чередниченко О. І. Про мову і переклад / О. І. Чередниченко. – К. : Либідь, 2007. – 248 с.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

5. Шулік С. Актуальні проблеми художнього перекладу. *Перекладацькі інновації* : матеріали V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, 12-13 березня 2015 р. Суми : СумДУ, 2015. С. 141-143.
6. Asher J. *Thirteen Reasons Why* : A Novel. London : Penguin Books, 2009. 288 p.

ПРОБЛЕМА ЛОКАЛІЗАЦІЇ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР: ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ (НА ПРИКЛАДІ ВІДЕОГРИ «GENSHIN IMPACT»)

Шевчук О. Г.

*асистент кафедри романо-германської філології
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Лінгвістичні дослідження останнього десятиліття часто присвячуються проблемам, пов'язаним із локалізацією комп'ютерних ігор. Переклад текстів, які там містяться, ставить перед спеціалістами певною мірою унікальне і складне завдання, що вимагає від перекладачів спеціальної підготовки, ерудиції та творчого підходу. Цей вид перекладацької діяльності у наш час стає все більш затребуваним, адже світова індустрія інтерактивних розваг щороку зростає. Водночас все ще відносно малодослідженою залишається локалізація відеоігор, яка, тим не менш, постає чи не найважливішим фактором, що сприяє досягненню ними глобального успіху [3].

Локалізація відеоігор передбачає не лише переклад та, іноді, озвучення наявних там тестів і діалогів, але й адаптацію наявного матеріалу під культурні особливості регіону-замовника. Цей вид перекладу може здійснюватися як з комерційною, так і некомерційною метою. У першому випадку відтворення матеріалу іншою мовою передбачає продаж відеогри в іншому регіоні, а у другому – для кращої зрозумілості гравцям і часто здійснюється аматорськими групами. При локалізації зміна та перезапис ігрових файлів здійснюється з урахуванням не лише мовних особливостей нової цільової аудиторії, а й враховує також її культурні (часто релігійні) особливості. Основна відмінність терміну локалізація від «простого» перекладу текстових та/або звукових файлів полягає в тому, що при локалізації основна концепція відеогри має залишатися незмінною, тоді як переклад може містити певні смислові модифікації і позбавити оригінальний твір певних гумористичних рис або ж, навпаки, серйозності.

Труднощі перекладу ігрових файлів в основному такі ж самі, як і будь-яких інших матеріалів, проте мають свою певну специфіку. Наприклад, адаптація гри слів і сталих виразів, культурно марковані одиниці та їх переклад (з відповідною передачею інтонації при роботі зі звуковим

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

матеріалом), підбір акторів озвучування з голосами, подібними на голоси оригіналу, передача емоційного забарвлення, акценту, тощо. Так, наприклад, невідомий українському гравцеві шотландський акцент, зазвичай, не передається. Очевидно, що й слов'янський акцент персонажа-українця вкрай важко буде передати засобами української мови.

Типовими помилками при перекладі є орфографічні та пунктуаційні, а також втрата або заміна сенсу при перекладі, вирізані частини тексту, неперекладений текст і додатковий контент, монотонна начитка, сильні спотворення фраз, неперекладені «шматки» тексту, діалоги поганої якості, монотонність і невиразність тексту, слабкий літературний стиль чи його відсутність [1].

Українська локалізація також існує, проте в дуже обмеженому вигляді. На жаль, подібний контент у нас поширюється російською мовою. Головні причини відсутності української локалізації у відеоіграх – це ставлення до України, як до країни, де всі мають розуміти російську мову; і затратність додаткової локалізації українською. Стаття 27 Закону про мову зобов'язує забезпечувати комп'ютерні програми, поширювані на території України, користувацьким інтерфейсом державною мовою, який за обсягом та змістом має містити не менше інформації, ніж іншомовні версії такого інтерфейсу. Проте це положення набуває чинності тільки з літа 2022 року [2].

Орієнтація України на Захід сприяє активному оволодінню іноземними мовами, тому вітчизняний користувач у майбутньому вкрай рідко стикатиметься із проблемами сприйняття тамтешніх відеоігор мовою оригіналу. Проте східний продукт має часом більшу популярність залежно від аудиторії і саме його локалізація викликає ряд питань.

Для прикладу розглянемо відеогру китайської компанії HoYoverse, яка називається «Genshin Impact». Її тексти перекладені кількома мовами, проте діалоги мають озвучення лише китайською, японською, корейською та англійською, які ми і будемо вважати основними. За таких умов перед перекладачами постав ряд складних завдань, одним з яких був переклад імен персонажів: зберігати оригінальне (китайське) звучання, чи передати його значення? Локалізатори різних регіонів по-різному віднесли до цього завдання. Наприклад, героїня Нін Гуан в англійській версії відеогри передає звучання ієрогліфів 凝光 (Ningguang) і не несе ніякого смислового навантаження для західного користувача. Проте японські спеціалісти пішли іншим шляхом. Вони, через історичні та культурні зв'язки із Китаєм, мають змогу зберегти оригінальне написання, а отже, і значення цього імені: «застигле світло». У тамтешній версії вищезгадані ієрогліфи хоч і пишуться абсолютно ідентично, але вимовляються інакше, а тому цей персонаж називається Ѓоко. Те ж саме відбувається з іменем, наприклад, Бей Доу, яке у Японії з тих самих причин звучить як Хокуто: ієрогліфи цього слова 北斗 буквально перекладаються як «північний ківш» і є китайською назвою Великої Ведмедиці, а сам персонаж – мореплавець. Якщо врахувати, що

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

оригінальна назва сузір'я – Victor Mare – перекладається с латини як «підкорювач моря» [4], стає очевидним намагання розробників встановити глобальний культурний зв'язок у сюжеті. Тим не менш, для неспідготовлених користувачів англійської версії це не що інше, як просто варваризми.

Наведений аналіз перекладів власних назв популярної китайської відеогри «Genshin Impact» є спробою окреслити коло проблем, пов'язаних із локалізацією комп'ютерних ігор і в перспективі планується більш детальне та розширене дослідження її текстів та діалогів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Семенов, О. Локалізація гри: погляд зі сторони перекладача. App2Top. 2016. URL: <https://app2top.ru/columns/lokalizatsiya-igry-vzglyad-so-storony-perevodchika-82281.html>.
2. Труднощі перекладу. Чому в іграх немає української локалізації та як це виправити. УНІАН. 2020. URL: <https://www.unian.ua/games/half-life-ta-cs-go-chomu-tak-malo-igor-z-ukrajinskim-perekladom-igri-11154386.html>.
3. Єльцова С.С., Алаєва Л.С. Локалізація комп'ютерних відеоігр // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. Одеса : Гельветика, 2019. Вип. 43. Том 4. С. 60-63.
4. URL: https://genshin-impact.fandom.com/wiki/Genshin_Impact_Wiki.

**СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МЕТОДИЦІ
НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ І ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ**

**ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

Косович О. В.

*доктор філологічних наук,
професор кафедри романо-германської філології
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира
Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Сучасний стан наукового товариства свідчить про те, що результати пошуку нових освітніх парадигм, здатних сформувані новий світогляд суб'єктів освітнього процесу, складається нова педагогічна реальність.

Виходячи з цього, в контексті міжнародних, державних і регіональних умов, що змінюються, інноваційні тенденції в системі освіти, обумовлені реальними потребами суспільства і особистості, створюють не тільки передумови оновлення системи педагогічної освіти, а й виявляють джерело розвитку школи. Цим джерелом є креативність вчителів, яка знаходить відображення у розробці та введенні нового змісту навчання, нових освітніх технологій, в екстраполяції світового досвіду навчання іноземних мов на діючу практику.

Не викликає сумніву той факт, що звернення до моделі компетентності навчання дозволяє усунути існуючу прірву між академічними знаннями та практичними вміннями, а також створити навчальне середовище для включення особистості в самостійну (автономну) діяльність. У зв'язку з цим у рамках підготовки вчителя іноземної мови питання актуальності педагогічної практики набуває особливого значення, оскільки самі знання поза певними навичками та вміннями їх використання не вирішують проблеми підготовки особистості до практичної діяльності.

Саме на педагогічній практиці студент виступає для себе і як об'єкт управління, і як суб'єкт управління, що планує, організує, здійснює і контролює свої дії. У певному значенні він приймає функції вчителя. Іншими словами, цінність практики у тому, що вона забезпечує створення освітнього

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

контексту, максимально наближеного до майбутньої професійної діяльності студентів. Отже, робота студентів у ході педагогічної практики спрямована на освоєння прийомів моделювання практичної діяльності вчителя, адекватної реальної педагогічної діяльності, у процесі діалогічної суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладача та студента з метою вироблення та реалізації спільного вирішення пізнавального завдання.

Таке розуміння та осмислення педагогічної практики вимагає звернення до партисипативного підходу, який модифікує стиль поведінки учасників освітнього процесу на основі актуалізації їхнього потенціалу у саморозвитку для здійснення ефективної взаємодії з метою досягнення поставлених завдань педагогічної практики.

На наш погляд, при організації та здійсненні педагогічної практики ми повинні виходити з основних положень партисипативного підходу, які полягають у тому, що:

- кожен студент – це унікальна особистість, тому стандартні теоретико-методологічні підходи до його підготовки не завжди застосовні і мають бути сформульовані стосовно конкретної людини та ситуації;

- взаємододатковість індивідуальних особливостей студентів у навчальній групі та спільність основних ціннісних установок забезпечують повноцінну реалізацію інтелектуального потенціалу студентів;

- необхідна наявність осмисленої міжособистісної комунікації між викладачем та студентом на основі спільних цілей, сформульованих таким чином, щоб їхня творча енергія була конструктивно спрямована на досягнення цих цілей;

- студентам та викладачам необхідно спільно брати участь в аналізі педагогічної ситуації та перспектив її розвитку, у плануванні спільних дій, в оцінці (самооцінці) отриманих результатів.

Ми вважаємо, що партисипативний підхід до управління педагогічною практикою студентів має забезпечити:

- організаційну інтеграцію, у межах якої викладач та студент приймають розроблену ними стратегію професійно-пізнавальної діяльності;

- ідентифікацію базових ціннісних орієнтацій майбутніх вчителів іноземної мови, а також неухильну реалізацію завдань педагогічної практики, що стоять перед ними;

- функціональний бік, тобто. варіативність педагогічних завдань, що потребує використання гнучких педагогічних технологій у створенні педагогічної практики майбутніх професіоналів;

- структурний бік, тобто, адаптацію студентів до різних видів інновацій, що забезпечують гнучкість їхнього творчого мислення та ін..

Педагогічна практика розглядається нами як невід'ємна частина єдиного освітнього процесу, яка відповідає за прагматичну складову професійної підготовки вчителя іноземної мови. Розглядаючи педагогічну практику як систему, ми виділяємо три її складові: змістовну, технологічну та організаційну.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Змістовна частина практики є інформаційно-дидактичним оснащенням, яке включає навчальні матеріали, що забезпечують супровід діяльності студента упродовж його практики (щоденник спостережень, схема аналізу уроку, план-конспект уроку тощо).

Технологічна складова – це алгоритм діяльності студента та викладача, спрямований на включення студента до автентичної продуктивної діяльності іноземною мовою, пов'язаної з освоєнням учнів реального соціокультурного простору. Ця діяльність забезпечує йому реалізацію його особистісного когнітивного та креативного потенціалу, дає можливість опанувати стратегії педагогічної діяльності, а також набути самостійного досвіду в обраній професії.

Відомо, що функціональною одиницею професійної діяльності вчителя іноземної мови є методична дія, здатність застосовувати отримані знання та способи впливу у конкретній ситуації, тобто, на основі формулювання задачі шляхом співвідношення мети навчання з конкретними умовами. З наведеного визначення слід, що вміння застосовувати набуті знання передбачає:

- діяльнісний параметр: володіння стратегіями та прийомами професійно-пізнавальної діяльності та управління навчальною діяльністю та діяльністю учня від постановки мети до оцінки результату;

- особистісні параметри: здатність до критичної рефлексії, до прийняття відповідальних рішень щодо всіх етапів професійно-пізнавальної діяльності, до перенесення досвіду в нові навчальні ситуації, гнучкість у різних навчальних контекстах, прийняття відповідальності за результат своєї діяльності, усвідомлення та накопичення індивідуального досвіду, незалежність, самостійність, позиція «Я – вчитель». Таким чином, під час педагогічної практики йде процес формування, накопичення індивідуального досвіду на основі усвідомлення себе як суб'єкта діяльності.

Центральна ланка методичного вміння складає процес вироблення, прийняття та реалізації рішення. Це складний багатоплановий процес вирішення різноманітних функціональних завдань, обумовлений рівнем сформованості когнітивної бази діяльності та розвитком педагогічної спрямованості особистості.

Організаційна складова педагогічної практики забезпечує процедуру визначення ступеня досягнення її цілей, що пов'язано з усвідомленням себе як суб'єкта діяльності з управління процесом навчання, яке передбачає:

- осмислення основних компонентів діяльності з вивчення іноземної мови, включаючи механізми оволодіння та навчання іноземної мови;

- здатність до самостійного управління цією діяльністю, до критичної рефлексії індивідуального досвіду, до ініціації текстової діяльності, використання ситуацій спілкування, тобто. володіння іноземною мовою як засобом спілкування;

- здатність до саморозвитку.

У студентів контроль та самоконтроль формують навички рефлексії та виконують мотиваційно-стимулюючу, корекційну та навчальну функції.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Виходячи з того, що для викладача контроль – це механізм моніторингу якості формування основних компетенцій, його функціями виступають діагностична, корекційна, оцінно-виховна, організуюча. Використання адекватних форм контролю сприяє перерозподілу ролей викладача та учня, посиленню ступеня автономії студентів, роблячи їх самостійнішими та відповідальнішими за результати навчальної праці.

Розглянутий підхід до природи методичного вміння дозволяє не зводити завдання педагогічної практики до питань тренування, «натягування» студентів у прийомах професійної педагогічної діяльності. Завдання полягає в тому, щоб під час практики закріплювати, удосконалювати та розвивати у студентів здатність компетентно, конструктивно та незалежно здійснювати професійну педагогічну діяльність на основі постійного саморозвитку та самовдосконалення.

Усвідомлюючи цей факт, ми вважаємо, що педагогічну практику необхідно будувати як процес оволодіння досвідом вироблення, прийняття та реалізації рішень, що здійснюється на різних рівнях: теоретичному, проєктно-методичному та практичному. Ці рівні утворюють певну ієрархію, характеризуються взаємопов'язаністю та взаємопроникненням. Рішення, що приймаються теоретично, впливають на рішення на проєктному та практичному рівнях, а вивчення емпіричного досвіду навчання іноземної мови виступає джерелом для прийняття рішень на теоретичному рівні. Враховуючи рівневий характер прийняття рішень, можна визначити функціональні ролі вчителя та відповідні їм характеристики діяльності та компетенції. Вирішальною та необхідною умовою організації практичної підготовки є різнобічна орієнтація майбутнього вчителя на всі сфери педагогічної діяльності: навчально-виховну, методичну та дослідницьку та передбачає розвиток комплексу компетенцій.

Педагогічна практика має системний характер і проходить у кілька етапів, кожен з яких має свої специфічні цілі та орієнтований на певний вид змісту, засвоєння якого здійснюється за допомогою засобів та методів, адекватних цілям та змісту діяльності, що формується.

Кожен етап педагогічної практики спрямований на вирішення конкретної методичної та функціональної задачі, що характеризується певним рівнем виконання діяльності (репродуктивним, локально-моделюючим, системно-моделюючим). Всі ці рівні є взаємопов'язані та взаємообумовлені, забезпечуючи наступність та динамічний характер формування професійно-методичної діяльності майбутнього вчителя.

Таким чином, педагогічна практика виконує такі функції: формування у студентів цілісного уявлення про професійну діяльність у її динаміці; набуття досвіду прийняття індивідуальних рішень; розвиток професійного теоретичного та практичного мислення; забезпечення умов розвитку професійної мотивації.

**ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНЬО-СОЦІАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ
СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ**

Сокол М. О.

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри іноземних мов
Тернопільський національний педагогічний університет
імені В. Гнатюка*

Глобалізація освітньо-соціальних процесів є однією із провідних тенденцій трансформації сучасного світу, що суттєво впливає як на економічне життя так і зумовлює політичні (внутрішні і міжнародні), соціальні, а також культурно-цивілізаційні наслідки. Варто зазначити, що такий вплив дедалі більше відчувають на собі усі країни світу і Україна не є винятком, оскільки вона усвідомлено, цілеспрямовано рухається в напрямі інтеграції у світову спільноту. Позаяк, аналіз зазначеного процесу має не лише теоретичне, а й невід'ємне практичне значення для нашої держави.

Починаючи з 90-х років ХХ ст. збільшилась кількість наукових публікацій. книг на цю тематику, і на сьогодні більшість вчених вважають, що глобалізація є невід'ємним соціальним процесом кінця ХХ – поч. ХХІ ст. Глобалізація включає значну кількість явищ і процесів, які одночасно відбуваються, а також проблеми, що стосуються усього людства і їх стали називати глобальними проблемами сучасності.. Слушним є твердження, що «важливо визначити шляхи, що відкривають усім країнам можливість користуватися плодами процесу глобалізації, зберігаючи при цьому практичність в оцінці його потенціалу і ризиків» [2, с. 78].

Разом з тим глобалізація відкриває широкі перспективи для світового розвитку, проте темпи її впровадження є нерівномірними. Ми погоджуємось із думкою В. Г. Кременя, що «розвиток світового соціуму, починаючи з останньої чверті ХХ ст., складається під впливом глобальних або загальносвітових проблем, що посилюються. Виникнення цих проблем – очевидний вияв глобалізації світового господарства, що протікає в конфліктній, проблемній, суперечливій формі» [1, С. 163].

Аналіз проблеми детермінації понятійно-категорійного апарату, її суті і значення, яка має не лише світоглядний, а й соціальний характер посідає важливе місце у процесі розвитку сучасної освіти. Відтак, поняття «філософія освіти» стає невід'ємним конститuentом системи педагогічних понять, оскільки це поняття зумовлене статусом освіти, тобто завданням навчати і виховувати. Таким чином, «у полі уваги філософії освіти знаходяться цілі, цінності, ідеали освіти в сучасному суспільстві, а також співвідношення їх з технологіями і засобами, що практикуються, як аналіз результатів та критерії оцінки [1, С.269].

Філософія освіти ґрунтується на застосуванні філософії до проблем освіти, так і на вивченні визначень, цілей та змістових ланок, які

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

використовуються у навчанні викладачами, вчителями та органами управління. Вона може включати в себе вивчення конкретних уявлень або підходів дослідників та політиків у галузі освіти, які часто стосуються сучасних дискурсів та припущень щодо інновацій та практики в навчанні та вихованні, відтак розглядаючи професію вчителя у широких філософських та соціокультурних контекстах [1].

Як академічна галузь філософія освіти включає «філософське вивчення освіти та її проблем ...її центральним предметом є освіта, а її методи є філософією» [2, С. 45]. «Філософія освіти може бути або філософією процесу навчання, або філософією освітньої дисципліни, тобто вона може бути частиною дисципліни, а також пов'язаною з цілями, формами, методами або результатами процесу навчання чи навчання, або вона може бути метадисциплінарною в сенсі зацікавлення поняттями, цілями та методами дисципліни» [3, С.26].

Одночасно вона є як частиною освітньої галузі, так і сферою прикладної філософії, виходячи з областей метафізики, гносеології, аксіології та філософських підходів (спекулятивний, рефлексивний чи аналітичний) для вирішення питань педагогіки та освіти, освітньої політики, і навчального плану, а також процесу навчання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі / В. Г. Кремень. 2-е вид. К.: Т-во «Знання» України, 2010. 520 с. С. 163
2. Frankena W. K., Raybeck N, Burbules N. Philosophy of Education, Cambridge Press, 2002. 230 p.
3. James W. Encyclopedia of Education, 2nd edition. New York, NY: Macmillan, 2015. 190 p.
4. Sokol M. et al. Tolerance in the Communicative Culture of Modern Educational Manager. Propósitos y Representaciones. Journal of Educational Psychology URL: <http://revistas.usil.edu.pe/index.php/pyr/article/view/1170>.

DEVELOPMENT OF INTERCULTURAL COMMUNICATION BY MEANS OF CONTENT-LANGUAGE INTEGRATED LEARNING IN FUTURE JOURNALISTS

Levchyk I. Yu.

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Foreign Languages Department Ternopil Volodymyr Hnatiuk National
Pedagogical University, Ternopil, Ukraine*

Content-language integrated learning (CLIL) is considered to be the resourceful method of foreign language education relatively promotion of effective

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

plurilingualism across wide sectors of society within a reasonable span of time. The main trends in the European intercultural multilingual language policy respond to the growing need to develop competence in the future specialty, in particular, journalism, not only in the native language but also in a foreign language. The ability to switch between two or more languages in a professional communication is argued by M. Pérez Cañado [6] to have many advantages for a future specialist, especially in the field of journalism, it is taken as a norm in the modern bilingual Europe and meets the objectives of integrated language learning.

The aspect of intercultural communication is provided in the structure of the basic 4Cs Framework by D. Coyle [1], who equally values it with the other principles of CLIL: Communication, Cultures, Content and Cognition. Therefore, language learning, based on communication and culture, is integrated with subject learning, that is carried out on the basis of content and cognition.

The emphasis on tolerance in intercultural communication in accordance with the principles of D. Coyle is realized due to the involvement of socio-cultural strategies in teaching [2]. These aspects contribute to the enhancing of content-language education at universities [5], and, additionally, they play an important role in the training of future journalists.

For example, the idea of the concept of “5 Dimensions of CLIL” by Maljers et al. [4:65] combines the influence of culture, environment, language, content and learning itself in the methodology of content-language integrated learning. The cultural dimension involves the acquisition of intercultural knowledge, the development of intercultural communication skills, the study of neighboring countries, regions or minorities; the introduction of a broader cultural context in learning. In the environmental dimension, content-language integrated learning prepares for internationalization, in particular for European integration, access to international diplomas, strengthening the profile of the educational institution.

The dimension of content provides an opportunity to study the content of the discipline from different perspectives, access to specific subject terminology, prepares for further study and work in the specialty. The educational dimension of content-language integrated learning interacts with individual learning strategies, a variety of methods and forms of work in the classroom and increases motivation to learn. The language dimension of the CLIL methodology involves the improvement of general foreign language competence, the development of oral communication skills, the formation of interest and a positive attitude towards multilingual education, the introduction of a foreign language in education.

Finally, the findings of the SWOT analysis of CLIL models, introduced in the Ukrainian context allowed M. Leshchenko, Yu. Lavrysh, K. Halatsyn [3:21] to stressed out formation of tolerant attitude to multilingual and multicultural society among its strengths.

REFERENCES:

1. Coyle D. (1999). Theory and planning for effective classrooms: Supporting students in content and language integrated learning contexts. In J. Masih (Ed.), *Learning through a foreign language* (pp. 46-62). London: CILT.
2. Lantolf J. P., & Sunderman G. (2001). The struggle for a place in the sun: Rationalizing foreign language study in the twentieth century. *The Modern Language Journal*. 85(1). 5-25.
3. Leshchenko M., Lavrysh Yu., Halatsyn K. (2018). The role of content and language integrated learning at Ukrainian and Polish educational systems: challenges and implication. *Advanced Education*. 9. 17-25. DOI: 10.20535/2410-8286.133409
4. Maljers A., Marsh D., Coyle D., Hartiala A. K., Marsland B., Pérez-Vidal C. & Wolff D. (eds.). (2002). *CLIL/EMILE The European Dimension – Actions, Trends and Foresight Potential* (pp. 65-69). Finland: The Continuing Education Centre of the University of Jyväskylä.
5. Papaja K. (2014). Focus on CLIL: *A qualitative evaluation of content and language integrated learning (CLIL) in Polish secondary education*. Cambridge Scholars Publishing.
6. Pérez Cañado M. L. (2016). Evaluating CLIL Programmes: Instrument Design and Validation. *Pulso. Revista de educación*, 39. 79-112.

TEACHING SPEAKING WITH PRIMARY SOURCES

Шонь О.Б.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської філології та методики навчання англійської
мови
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Discussing the use of primary sources in the classroom one most often thinks of working with them in a history or sociology class. However, using them in language learning classroom is beneficial as well as they can become the means of developing students' language skills: listening, speaking, reading and writing.

As the manual “Engaging Students with Primary Sources” published by the Smithsonian National Museum of American History states, primary source is a first-hand, original account, record, or evidence about a person, place, object, or an event [1]. Speaking about primary sources one almost always means written documents though the range is much wider. We single out the following basic kinds of primary sources:

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

- a) texts such as manuscripts, letters, diaries, autobiographies, memoirs, journals, newspapers;
- b) audio recordings and video recordings;
- c) visual materials such as photographs, prints, advertisement cards;
- d) artefacts, e.g. clothing, costumes, furniture, objects of everyday use;
- e) research data, e.g. polls, charts.

Primary sources are material evidence of the definite epoch and as such they can give first-hand account of an event, supply the data that is missing in a textbook and give students the opportunity to be analytical and think critically while examining the sources, connecting them to the topic they study, express their opinions and build up a perspective speaking about past and present and making prognosis for the future. Primary sources expose students to multiple perspectives on great issues of the past and present. What is more, they can give food for thought and provide necessary background for various class activities. The importance of primary sources in the classroom is discussed by Scott M. Waring and Richard Hartshorne who believe that engaging students with such type of material can help them to foster critical-thinking and deductive reasoning skills, make learning more appealing and allow teachers to personalize learning environments [3, p. 3]. Selecting primary sources, however, is one of the most important and at the same time complicated issues. As M. Goblirsch states, primary sources should illuminate the content of a lesson, which in turn will improve students' understanding of concepts, thereby achieving national and state historical standards [2].

It is evident that one should be warned against simplified approach to primary sources. Simple reading and discussion of any historical text or describing a photo is insufficient. In the book "Conducting Authentic Historical Inquiry: Engaging Learners with SOURCES and Emerging Technologies" Scott M. Waring and Richard Hartshorne develop the SOURCES Framework for Teaching with Primary and Secondary Sources through which the learning process is scaffolded to allow individual students opportunities to examine the sources, question their understanding of a historic event, develop background knowledge, find further evidence that support the understanding and construct their own narrative [3, p. 4]. The SOURCES Framework for Teaching with Primary and Secondary Sources includes the following seven steps:

1. **Scrutinizing the Fundamental Source(s).**
2. **Organizing Thoughts.**
3. **Understanding the Context.**
4. **Reading Between the Lines.**
5. **Corroborating and Refuting.**
6. **Establishing a Plausible Narrative.**
7. **Summarizing Final Thoughts** [3, p. 4].

Thus, primary sources of any kind are multidimensional material in various types of classroom. They can be used not only to gain knowledge but to develop language skills in a foreign language classroom. Considering using them for

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

teaching speaking we can state that any kind of primary sources can be used to boost a conversation, stimulate a discussion, compose a dialogue, act out a roleplay. Not only texts as primary sources but paintings, photos, charts, objects can be used effectively.

As an example of visual primary sources in teaching speaking we may consider the painting by Daniel Huntington “The Republican Court” (1861) that shows a reception held by George Washington, the first US president, and his “Lady Presidentress” Martha Washington. There are 64 people in the painting arranged in several groups and engaged in conversation. The following steps of activities can be suggested:

Step 1. The teacher introduces the painting and asks students to comment on its plot.

Step 2. Students identify the groups in the painting where conversations may happen.

Step 3. Students brainstorm the ideas and topics of the conversations in the painting (e.g.: politics, fashion, society gossip, family matters etc.).

Step 4. Students are divided into groups and positioned as in the painting. Each group acts out a dialogue or a group conversation). The teacher moves between the groups listening or may perform a character that joins various conversations in turn.

Step 5. Students rearrange groups and continue conversations thus enlivening the painting and expanding ideas. The number of such reshuffles depends on the number of groups, purpose and time for the activity.

Step 6. Students summarize their conversations and provide feedback.

Analysis of feedback shows that using primary sources in such capacity is effective though demanding as students have to think in terms of historical perspective and act out the part of another character. At the same time working with primary sources creates meaningful learning experience for students and builds historical empathy, develops historical context, boosts creativity and develops critical thinking.

REFERENCES:

1. Engaging Students with Primary Sources. Smithsonian National Museum of American History. Kenneth E. Behring Center. Available at: <https://historyexplorer.si.edu/sites/default/files/PrimarySources.pdf>
2. Goblirsch, M. Primary source use in high school history classrooms: Categories, frequency, and assessment. Honors Program Theses. 2010. Available at: <https://scholarworks.uni.edu/hpt/27>
3. Waring, S.M., Hartshorne R. Conducting Authentic Historical Inquiry: Engaging Learners with SOURCES and Emerging Technologies. Teachers College Press, 2020. 208 p.

**THE BENEFITS OF WEB-BASED LANGUAGE LEARNING
TOOLS FOR LEARNERS AND TEACHERS**

Кулик С.А.

*кандидат наук із соціальних комунікацій,
асистент кафедри романо-германської філології
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Пежинська О.М.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри романо-германської філології
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Nowadays, the access to the Internet means more than staying connected and sharing information. It has revolutionized the very approach to education making full use of online teaching tools the key trend in language learning in the 21st century. The move towards digitalization of education has also been triggered by the COVID-19 pandemic in early 2020 forcing governments of different countries to look for the ways of continuing educational process during lockdowns and virus-caused self-isolation requirements [4]. In terms of online language teaching this has led to the fact that today learners are not only content consumers; they have become content creators too.

Teaching English as a foreign language has been significantly enhanced due to the emergence of web-based technologies. The analysis of existing online teaching tools dealing with language learning materials allows us to single out the following categories: general websites providing linguistic inputs, blogging platforms, communication tools, project-based learning tools and learning management systems [3, p.143].

Language educators can use available content for such learning objectives:

1) English articles, videos and other linguistic inputs can be used to broaden the students' knowledge in the sphere of linguistics and social and cultural peculiarities of the countries under study. In terms of language skills, these can be applied for developing students' both reading and listening comprehension skill.

2) Communication tools (chats, messengers, etc.) enable language learners to both enhance their written and oral communication skills and promote collaborative learning during a video conference. While communicating in virtual classroom online with a teacher or discussing the tasks with each other in English students learn to cope with their language-speaking barrier too.

3) Blogging platforms enable learners to practice their speaking skills by means of sharing their personal experiences. *“Writing for a purpose, i.e. self-*

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

expression and self-reflection in blogs for professional development has encouraged them to produce language more fluently” [2, p. 777]. The content created in this way is a reliable source of information for both a student and teacher. On the one hand, a student can reflect on mistakes dealing with language choice, pronunciation and intonation peculiarities (in audio and video blogs) etc. On the other hand, digital content created by students enables teacher to analyze their typical mistakes and thus, decide what areas of knowledge and language skills training require extra attention from a language instructor.

4) Project-based tools represent sites with technology that allows students to create their learning projects, including digital story videos or presentations. The use of these tools has a sufficient motivational potential too, allowing learners to reflect on the result of their work and analyze the pace of progress they have made.

5) Learning management systems represent a virtual language-learning environment comprising a wide array of corresponding materials for teaching grammar, language use, phonetics etc. In addition, educators can send and receive students' assignments using these web-based tools. With all the necessary materials at hand, students can study when and where they find it possible and convenient. This, in its turn, establishes a positive attitude to the process of learning a foreign language too.

The innovative character of web-based language learning technologies resonates with the digitalization trends in education all over the world. Another benefit of using such technologies is defined by their learners' learning anxiety reduction potential. Students tend to become more active and motivated while using familiar online content platforms for learning a foreign language. It should be noted that the climate of trust, the feeling of safety and emotional warmth, the psychological atmosphere of acceptance and collaboration, the creation of positive emotions and the situation of success, encouragement of learners and student-oriented approach are the key preconditions of combating learners' anxiety [1, c.63]. The latter can be easily achieved due to the smart combination of online learning tools and a language instructor's competence.

At the same time, web-based language learning technologies facilitate teacher's work that he/she normally spends for preparing teaching materials due to:

- the use of automated testing tools,
- the ability to quickly update existing materials,
- the option of sharing student-generated content for mutual analysis and assessment,
- the possibility to adapt learning materials according to the level of learners.

Another advantage of using WBLL tools is that they can serve the basis for successful synchronous and asynchronous distance learning since a teacher can both extend his/her professional activity beyond the physical space of the classroom and let the learners study when it suits their schedule.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

It can be concluded that web-based language-learning tools comprise a wide range of innovative and interactive educational methods, which reflect current trends of foreign language learning and have sufficient advantages for both educators and students.

REFERENCES:

1. Рудик, Н. М. До проблеми подолання мовного бар'єру у процесі спонтанної комунікації іноземною мовою студентів гуманітарних факультетів. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. 2019. № 1. С. 59-65.
2. V.Montera-Fleta, C. Perez-Sabater. A research on blogging as a platform to enhance language skills.
URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042810001400?via%3Dihub> (Дата звернення 10.05.2022)
3. Ngo Cong-Lem. Web-Based Language Learning (WBLL) for Enhancing L2 Speaking Performance: A Review.
URL: <http://www.journals.aiac.org.au/index.php/all/article/view/4638> (Дата звернення 10.05.2022)
4. Distance learning strategies in response to COVID-19 school closures. UNESCO COVID-19 Education Response Education Sector issue notes April 2020. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373305> (Дата звернення 10.05.2022)

ВИКОРИСТАННЯ СТРАТЕГІЙ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Заблоцька Л.М.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка м. Тернопіль, Україна

Олендр Т.М.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка м. Тернопіль, Україна

Цар І. О.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка м. Тернопіль, Україна

В умовах глобалізації міжнародної комунікації з кожним днем зростає значення вивчення іноземної мови як важливого засобу спілкування

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

та, відповідно, відбуваються зміни у сфері підготовки майбутнього фахівця. Не дивлячись на різноманітність парадигм навчання іноземних мов однією з найактуальніших проблем сьогодення є інноваційні підходи та підготовка спеціалістів здатних реалізувати відповідні стратегії. Це питання актуальне для таких важливих наукових завдань як підвищення ефективності володіння фахівцями іноземними мовами, соціолінгвістичної та комунікативної компетенції забезпечення мобільності та конкурентоспроможності фахівців ринку праці. Відповідно, питання визначення та використання стратегій навчання у вивченні та викладанні іноземної мови є актуальним і потребує ретельного вивчення.

Зауважимо, що дослідження стратегій навчання іноземної мови є актуальною проблемою як серед вітчизняних так і серед зарубіжних науковців. Коли ми маємо справу з терміном стратегії навчання, швидко стає очевидним, що не існує єдиного погляду на його визначення. Наявна велика кількість різних термінів, які всі означають щось подібне.

Термін «стратегія» у словнику української мови тлумачиться як спосіб дій, лінія поведінки кого-небудь [5]. В цілому, можна стверджувати, що це певний план здійснення діяльності або складної операції з метою вирішення проблеми. Стратегії навчання різні автори визначають по-різному, але думка щодо визначень часто схожа.

Моніка Будде розглядає стратегії як ручний інструмент. Вони використовуються «для досягнення певної роботи або часткових цілей у набутті навичок, для застосування та передачі знань та навичок у різних ситуаціях вимог і для того, щоб мати можливість використовувати їх пізніше для самостійного навчання» [6,32].

Згідно з Євгенією Іжко стратегії навчання це запланована процедура, яка використовується для досягнення мети [1].

Стратегії навчання – це стратегії, які сприяють розвитку мовної системи, що створює учень, і безпосередньо впливають на його навчання, особливі думки або поведінку, щоб допомогти йому зрозуміти, вивчити або зберегти нову інформацію; це кроки або прийоми, які роблять учні для покращення власного навчання, для покращення свого прогресу [7, 175].

Ми погоджуємося з визначенням, що стратегії навчання – це послідовність операцій, у яких поєднуються різноманітні навчальні техніки, мета яких сприяти формуванню власного типу навчання та можливості конструювати самовідповідальність.

Стратегії навчання існують як поведінка, яку можна спостерігати. Те ж саме стосується розумових процесів (або планів дій), які може описати учень. Під час вивчення іноземної мови стратегії навчання досягають таких цілей:

- Вони роблять навчання легшим та ефективнішим, а також підвищують успішність навчання.

- Вони компенсують недоліки у навчанні.

- Вони дають змогу розвивати незалежність і вміння вчитися, контролювати процес навчання.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

- Вони розвивають усі чотири види мовленнєвої діяльності: аудіювання, читання, говоріння та письмо.

Вчитель може тільки запропонувати різні стратегії, а які з них учень використовуватимуться пізніше, залежить від його типу та досвіду навчання. При використанні стратегії навчання, важливо, щоб вони з самого початку були інтегрованими в урок. Використання учнями стратегії повинно бути гнучким [6]. Учні, які свідомо не засвоюють жодних стратегій навчання, залишаються залежними від вчителя.

Як стверджує Ребекка Оксфорд, використання стратегій навчання є ефективним, коли: а) стратегія навчання відповідним чином відповідає завданню; б) освітні стратегії адекватно відповідають конкретному стилю навчання конкретного учня; в) Учні ефективно використовують стратегії навчання та поєднують їх з іншими необхідними стратегіями [7, 8].

Різні дослідження показують, що учні, які використовують стратегії навчання, мають більший успіх у навчанні і, таким чином, підвищують свою мотивацію. Використання стратегій навчання завжди має відповідати ситуації та особистим факторам навчання. Фактори навчання — це «особливі характеристики або характеристики учнів, які мають значний вплив на індивідуальне вивчення мови» [6,44].

Сюди входять вік учня, емоції, пов'язані з вивченням іноземної мови, а також ставлення до цільової культури та мови. Це також включає індивідуальний стиль навчання, мотивацію та здатність до вивчення мови. Стратегії вивчення мови – це свідомі або напівсвідомі думки та поведінка, які використовуються учнями з явною метою покращити знання та розуміння мови.

Як відомо, стратегії навчання мають покращувати або полегшувати роботу у вивченні іноземної мови: під час вивчення, використання, зберігання, запам'ятовування та застосування мовної інформації. Стратегії навчання здаються вільно вираженими як «програмне забезпечення», за допомогою якого можна оптимізувати «апаратне забезпечення» та його обробку «даних».

Комплексний аналіз науково-методичної літератури дає підстави стверджувати, що автори за різними критеріями виокремлюють стратегії навчання. Не завжди певна стратегія знаходить місце у відповідній класифікації, так як функція стратегії завжди залежить від наміру, який учень пов'язує з її застосуванням. Як показує практика під час навчання чи спілкування, зазвичай, не використовується одна окрема стратегія, а поєднання кількох доцільних.

Таким чином, використання стратегії навчання у вивченні мови можна визначити як ті процеси, які свідомо вибираються учнями і які можуть призвести до дій, вжитих для покращення вивчення або використання іноземної мови шляхом зберігання, утримання, запам'ятовування та застосування інформацію про цю мову.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Іжко Є. С. «Стратегії автономного навчання як методична основа вивчення іноземних мов». Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки 186 (2) (2013): 212-217.
2. Задорожна І. П. Структура та зміст навчально-стратегічної компетентності майбутніх учителів англійської мови. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки, 2013, 22: 125-133.
3. Князян М. О. Дидактизація як база інноватизації навчання іноземних мов у європейському союзі та Україні /М.О. Князян// Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. 2012. № 11-12. С. 175-180.
4. Семенишин І. Є. Навчальні стратегії у вивченні англійської мови як методична проблема. Наукові записки. Серія: Педагогіка. 2011. No 2. С. 156-159.
5. Тлумачний словник української мови. Режим доступу до ресурсу: <http://sum.in.ua/s/strateghija>
6. Budde Monika. Über Sprache reflektieren. Unterricht in sprachheterogenen Lerngruppen. [Електронний ресурс] / Monika Budde // Kassel, Kassel University Press, 2012. Режим доступу до ресурсу: <https://www.uni-kassel.de/upress/online/frei/978-3-86219-260-1.volltext.frei.pdf>
7. Oxford R. Language learning strategies: What every teacher should know. Boston: Heinle & Heinle, 1990. 342p.
8. Oxford R. Language learning strategies in a nutshell: Update and ESL suggestions/ R. Oxford // TESOL Journal. 2 (2). 1992–93. P. 18–22.

ACTIVE LEARNING STRATEGIES IN CLIL COURSES

Бабій Л.Б.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри англійської філології та методики навчання англійської
мови*

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Дацків О.П.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри англійської філології та методики навчання англійської
мови*

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

м. Тернопіль, Україна

In the last 15 years Content and Language Integrated Learning (CLIL) approach has been viewed as one of the most promising in foreign language teaching. The benefits of CLIL in teaching content, developing communication skills, intercultural competence, and cognition are obvious. However, to successfully fulfil its potential, it is essential to set clear objectives, supply good resources, and apply appropriate strategies. Moreover, this approach requires strategies that will help to involve students and make them active participants in the learning process.

According to J. Handelsman (2007), “Active learning implies that students are engaged in their own learning. Active teaching strategies have students do something other than taking notes or following directions...they participate in activities...[to] construct new knowledge and build new scientific skills.”

S. Freeman suggests that “Active learning engages students in the process of learning through activities and /or discussion in class, as opposed to passively listening to an expert. It emphasizes higher-order thinking and often involves group work” [3].

Thus, to involve students the teachers need to be “equipped” with active learning strategies which enable them to work efficiently in the class. Active learning strategies can be applied both in face to face and online classes, their main aim is to turn a student from a passive recipient into an active participant. So active learning strategies are connected with work in groups, teams, with a partner (taking part in discussions, problem-solving activities, TBL (task based learning) etc) or individually (reflecting at the end of every session).

CLIL presupposes the integration of curricular content and language learning with the aim of making a foreign language an inherent part of the school curriculum [1]. Content and language are equally important and interconnected in this approach. As “CLIL deals with teaching a subject at the same time as teaching language” [2, p. 4], its effectiveness has been proven at different levels of education. It brings enormous benefits for learners, teachers, and institutions as well as challenges, but also raises educators’ awareness of the challenges and questions [2, p. 41 - 45] CLIL poses when implemented sustainably. However, these challenges can be overcome by selecting activities, which promote active learning, develop students’ learning, language, cognitive and communication skills.

Different CLIL activities can be used for activating previous knowledge, guiding understanding, focus on language, speaking, writing, assessment, review, and feedback [2, p. 43]. Each activity in a CLIL event presupposes flexibility and can be supplemented by graphic organisers, handouts, tips on collaboration as well as ideas before, while, and after teaching. Within activating and guiding understanding activities the teacher builds bridges by scaffolding new or previous knowledge and developing cognitive skills based on Bloom’s Taxonomy. Students are encouraged to work with graphic organisers such as timelines, flowcharts, mind maps, etc. The activities also promote the development of both oral and written

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

English language skills. Asking higher order thinking (HOT) questions the teacher aims at developing cognitive and speaking skills. In a “KWL (know, want to learn, learned) chart”, the focus is on cognitive and learning skills (note-taking). Overall, CLIL activities are aimed at the development of all macro-skills (reading, speaking, listening and writing) in an integrated and coherent manner.

Assessment activities promote constructive review and feedback through cooperative interaction. Learners are provided with questions for individual and self-assessment, rubrics to assess essays, oral presentations, microteaching. Another example of self-assessment activity is a questionnaire through which teachers can find out useful information about their learners' learning styles.

In summary, all CLIL activities should be matched to specific curricula, teaching aims, and contexts. Subject and language teachers can use them to add variety to their lessons and implement active learning in their teaching contexts.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Coyle, D., Hood, P., Marsh, D. CLIL: Content and language integrated learning. Cambridge, England: Cambridge University Press. 2010. 184 p.
2. Dale L., Tanner R. CLIL Activities: A resource for subject and language teachers. Cambridge: Cambridge University Press. 2013. 149 p.
3. Freeman S., Eddy S.L., McDonough M., Smith M.K., Okoroafor N., Jordt H., and Wenderoth M.P. Active learning increases student performance in science, engineering, and mathematics. Proceedings of the National Academy of Sciences USA. 2014. Vol. 111. P. 8410-8415. URL: <https://cft.vanderbilt.edu/wp-content/uploads/sites/59/Active-Learning.pdf> (last accessed 27.04.2022)

КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ СУЧАСНОЇ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ УЧИТЕЛІВ У ФРН

М'ясковський М. Є.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри німецької філології та методики навчання німецької мови

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

Серед академічної та студентської спільноти педагогічних університетів часто трапляються розчарування з приводу практико-орієнтованого та дослідницького навчання. Спробуймо проаналізувати в цьому контексті одну з контроверсійних систем педагогічної освіти, ФРН.

Сьогодні система педагогічної освіти ФРН є однією із центральних тем суспільних дискусій як німецького суспільства так і далеко за його межами. Це обумовлено також критикою студентів педагогічних спеціальностей, а

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

саме «надмірними навчальними та організаційними зусиллями студентів, зосередженістю на дослідженнях й науці, що характеризуються, насамперед, своєю практичною значимістю. Студентам складно зрозуміти, чому вони повинні скласти таку кількість іспитів і курсових, у яких навряд чи можна розвинути навички, необхідні для подальшої професії та яка користь від чергового іспиту, курсової роботи та ще одного усного іспиту, якщо він проходить далеко від класу або не має з ним зв'язку? Або, коли навчання в школах значною мірою відірвано від реальності. Це призводить до шоку на практиці». Наступне, також викликає сумнів: чому університет хоче готувати студентів як науковців, якщо вони насправді хочуть ходити до школи та працювати з дітьми та молоддю? Вчитель – це соціальна професія! Студенти твердять, що семінари завжди передбачають ідеальний клас, але реальність зовсім інша. Під час попередніх стажувань студент дізнається, що дуже складний зміст курсу мало корисний для планування та проведення уроків, а педагогічні навички в поєднанні з дидактичними та методичними, терпінням, наполегливістю, толерантністю. є найнеобхіднішими. Лише незначну частину цього можна навчитися в науково орієнтованому курсі навчання» [1].

Насамперед варто звернутися до факторів, які безпосередньо впливають на формування системи підготовки учителів ФРН:

- великі повноваження регіональних урядів в освіті [2];
- інтеграція педагогічної освіти в університети;
- існування різних типів загальноосвітніх установ;

Німецький «культурний федералізм» проявляється в значній долі участі регіональних органів у створенні системи освіти. Самостійність федеральних земель у педагогічній освіті призвела до виникнення значних відмінностей за тривалістю, формою та змісту підготовки вчителів у різних регіонах. Так, Е. Терхарт зазначає, що на зламі ХХ–ХХІ ст. на території ФРН існувало 42 позначення посади вчителя [8].

Підготовка педагогічних кадрів у ФРН здійснюється в університетах (у Баден-Вюртемберг – у вищих педагогічних школах) [5, 6]. Інтеграція педагогічної освіти в університети призвела до покращення спеціальної підготовки з предметів викладання та «підвищення престижності педагогічних спеціальностей» [8, с. 92]. Проте, право університетів самим визначати варіативну частину змісту навчання та університетський принцип «академічної свободи», які дозволяють кожному студенту вибирати власну освітню траєкторію і проводити обрання дисциплін, які він вважає за необхідні для своєї майбутньої професії або відповідними до його інтересів, посилюють проблеми визнання педагогічних кваліфікацій на федеральному рівні. Крім того, порядок присвоєння, визнання кваліфікації вчителя та положення про державні іспити регламентуються міністерствами федеральних земель та містять суттєві відмінності.

Контроль над процесом навчання з підготовки педагогічних кадрів в університеті та відповідність існуючих освітніх програм підготовки

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

педагогічних кадрів в університеті регіональним вимогам щодо професії «вчитель» здійснюється міністерством освіти та культури кожної федеральної землі, яке у традиційній моделі визначає придатність кожного претендента до педагогічної діяльності в державних школах під час прийому Першого та Другого державних іспитів [4].

У структурі підготовки педагогічних кадрів виділяється 3 етапи: навчання в університеті (вищій педагогічній школі), педагогічна практика (референдарій); підвищення кваліфікації вчителів.

Перший іспит для педагогічних спеціальностей, що складається з Першого державного іспиту та курсових іспитів з пройдених дисциплін, проводиться після закінчення навчання в університеті. Мета першого етапу навчання – «придбання професійної придатності, умінь, тобто загальної кваліфікації з педагогічної професії для зарахування на педагогічну практику» [4]. Термін університетського навчання для педагогічних спеціальностей, включаючи іспити та випускну роботу, становить 9-10 семестрів.

Зміст підготовки педагогічних кадрів в університеті становлять «4 освітні блоки: спеціальні дисципліни (майбутні предмети викладання), методика викладання даних предметів, загальні педагогічні дисципліни (педагогіка, психологія) та практика» [8, 10].

Метою орієнтовної практики є знайомство з роботою з дітьми та підлітками, з педагогічною роботою вчителів у школі [4]. У змісті підготовки вчителів для актуалізації професійної орієнтації до початку навчання передбачена 8-тижнева виробнича практика. Мета шкільної практики – знайомство з діяльністю вчителя з погляду педагогіки, дидактики. В рамках методичної практики студент без відриву від навчання відвідує школу 1 раз на тиждень, що є основою для знайомства з роботою педагога з підготовки та проведення занять [4]. Ці види практик знайомлять студентів з особливостями професії педагога, дозволяють виробити навички взаємодії з учнями, дають уявлення про діяльність школи, структуру конкретних занять, а на завершальному етапі допомагають удосконалювати методичні знання щодо викладання предмета.

Другий етап підготовки вчителів – референдарій. Це професійна педагогічна практика, що триває від 1,5 до 2 років. Претендент на посаду вчителя зобов'язаний брати участь в освітніх семінарах, виконувати передбачені семінаром роботи, самостійно проводити уроки та скласти Другий державний іспит [4], який є передумовою для визнання придатності претендента до виконання ним педагогічної діяльності.

Аналіз системи педагогічної освіти ФРН виявив наступні позитивні моменти:

- високий науковий рівень викладання спеціальних дисциплін;
- спрямованість навчання на певний тип школи;
- адаптацію педагогічних кадрів у майбутню професію;

IV MIJHAPPODHA HAHKOBH-HPAKTИЧHA KOHФEPEHЦIЯ

Проте логічно вибудована структура підготовки вчителя в німецькому університеті, як було сказано вище, піддається критиці, яку В. Шварк, Е. Терхарт, Г. Флах та Г. Мерцюн поділяють на 9 аспектів:

- довільний вибір студентами дисциплін викладання, які часто є не дуже затребувані в школі;
- якість викладання педагогічних дисциплін, їх «теоретизація» і слабкий зв'язок викладання даних дисциплін з практикою у школі;
- якість викладання методики предметів;
- неперестигність педагогічних спеціальностей в університеті;
- незадовільне кураторство студентської практики та відсутність у викладача вищу досвіду роботи у школі;
- слабка наукова основа педагогічної практики;
- відсутність інституційної структури, відповідальної за студентів педагогічних спеціальностей в університеті;
- ізольованість предметів;
- неузгодженість етапів педагогічної освіти [2, 3, 8, 9].

Отже, на наш погляд, необхідно інтегрувати в найкращі риси національних освітніх систем країн – учасниць Болонського процесу. І набагато вигідніше і простіше використовувати вже наявний позитивний досвід, який гарантуватиме позитивний результат і допомагатиме уникнути багатьох прорахунків та помилок.

ЛІТЕРАТУРА:

1. «Die Kluft zwischen Universität und Schule ist zu groß»: Warum sich ein Lehramtsstudent schlecht ausgebildet fühlt. URL: <https://www.news4teachers.de/2022/05/die-kluft-zwischen-universitaet-und-schule-ist-zu-gross-warum-sich-ein-lehramtsstudent-schlecht-ausgebildet-fuehlt/>.
2. Grundgesetz der Bundesrepublik Deutschland. URL: <http://www.bundestag.de>.
3. Flach, Herbert; Lück, Joachim; Preuss, Rosemarie. Lehrerausbildung im Urteil ihrer Studenten: Zur Reformbedürftigkeit der deutschen Lehrerausbildung. Frankfurt-am-Main: Lang, 1995. 238 S.
4. Ordnung der Ersten Staatsprüfung für ein Lehramt an öffentlichen Schulen in der Fassung der Bekanntmachung vom 7 November 2002 (aufgehoben mit Ablauf des 30. Septembers 2007 – nur noch gültig gemäß § 123 Abs. 2 und 3 der Lehramtsprüfungsordnung I vom 13 März 2008 (GVBl S. 180) URL: http://www.verwaltung.bayern.de/Titelsuche-.116.htm?purl=http://by.juris.de/by/LehrPrO_BY_2002_rahmen.htm.
5. Reform in den einzelnen Bundesländern. Stand 2008. Geschäftsstelle des Lehrerbildungszentrum Ludwig-Maximilians-Universität München, 2008. 17 S. URL: <http://www.bildungsserver.de/zeigen.html?seite=977>.
6. Schwark, Wolfgang. Lehrerbildung in Baden-Württemberg: Entwicklungstendenzen in den Jahren 2002/2003. In Merkens. Hans (Hg.) (2003): Lehrerbildung in der Diskussion. Opladen: Leske+Budrich, 2003. S. 23–32.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

7. Terhart, Ewald. Perspektiven der Lehrerbildung in Deutschland – Abschlussbericht der Kultusministerkonferenz eingesetzten Kommission, 2000 Beltz Verlag Weinheim und Basel). 160 S.
8. Winter, Martin: Ausbildung zum Lehrerberuf. Zur Diskussion über bestehende und neue Konzepte der Lehrerausbildung für Gymnasium bzw. Sekundarstufe II (Hof-Arbeitsberichte 3'04). Hrsg. Von HoF-Wittenberg – Institut für Hochschulforschungen der Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg. Wittenberg, 2004. 60 S. ISSN 1436–3550.

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ КОУЧИНГУ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Турчин А. І.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов*

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Науково-педагогічні працівники моніторять і практикують інноваційні технології навчання іноземної мови (далі ІМ), зорієнтовані на підвищення рівня професійного навчання у закладах вищої освіти, що передбачає посилення мотивації, особистісний ріст майбутніх фахівців, застосування ними сформованих компетентностей у реальних умовах професійної діяльності. Однією з таких технологій є коучинг, який сприяє створенню умов для формування суб'єкта діяльності, здатного реалізувати свої потенційні можливості. Навчання із застосуванням коучингу набуває популярності й все частіше практикується у навчальному процесі закладів вищої освіти.

Мета наукової розвідки полягає в обґрунтуванні коучингу як інноваційної технології навчання ІМ, що сприяє підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти України.

У науковій літературі поняття «коучинг» трактують як філософію, яка містить тренінгові технології навчання нових способів мислення та поведінки, необхідних для успішної взаємодії людей і стимулювання до ефективного професійного саморозвитку й становлення особистості, досягнення цілей у різних сферах життя. Таке розуміння сформувалося на перетині філософії, логіки, психології, менеджменту.

Зазначимо, що ця технологія перейшла поступово зі сфери організації та управління людськими ресурсами у галузь освіти. Нині коучинг – новий напрям в освітньому середовищі, який розглядають як тривалу співпрацю суб'єктів освітнього процесу, що дає змогу досягнути значних результатів у

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

всіх сферах життєдіяльності, в тому числі й у галузі освіти [4]. Зокрема у США розвинулася технологія спеціально-педагогічного коучингу (*Content-Focused Coaching*), яка застосовувалася у підготовці педагогічних кадрів з метою модернізації навчальних компетентностей. У фокусі спеціально-педагогічного коучингу перебуває оптимізація навчального процесу. Його ключовими аспектами є спільні підготовка до заняття, послідовна реалізація етапів заняття, додаткова рефлексія.

В освітньому процесі коучинг розглядають у таких напрямках: психолого-педагогічний супровід студентів, який націлений на досягнення результату, поставленої мети в процесі партнерської взаємодії; формування й стимулювання активності студентів шляхом використання методів проектної й інтерактивної соціальної взаємодії; поступове зростання самосвідомості та розвиток здібностей особистості.

Усі напрями в освітньому процесі технологічно проявляються шляхом занурення спільно з викладачем (коучем) у ситуацію, що моделюється у свідомості, викликає емоції, проявляє індивідуальні цінності, у результаті чого відкривається нове розуміння власних здібностей; студенти оцінюють наявність установок у контексті навчального матеріалу і пояснюють свої емоційні переживання, які можуть виникати внаслідок зіткнення особистісно значимих смислів з тими, які виводяться на рівень вирішення проблемних ситуацій; виявлення й досягнення особистісно та соціально значимих цінностей в опануванні навчального матеріалу, які можуть вплинути на розвиток професійної самосвідомості.

Коучинг сприяє росту мотивації. Без особистісної зацікавленості студента коучинг у навчанні втрачає свій сенс, оскільки вона є основою коучингу та запорукою досягнення поставлених цілей. Тому перед викладачем постає важливе завдання, пов'язане з професійним викладом механізмів впливу мотивації на результат. Це стимулює розвиток та сприяє реалізації потенційних можливостей студентів. Слід наголосити на необхідності набуття досвіду студентами під час процесу навчання.

У навчанні ІМ активно застосовують «лінгвістичний коучинг», який спрямований на створення оптимальних умов для засвоєння й ефективної та швидкої передачі знань від коуча до студента зі стійким ефектом. Його методи активно використовують в інтенсивних курсах навчання ІМ, успішно практикують під час індивідуальних занять [3].

Зазначена технологія реалізуються засобами діалогічного спілкування, яке передбачає 4 етапи: 1) мотиваційний етап або етап постановки мети; 2) етап планування та вибору дій для досягнення мети; 3) етап здійснення запланованих дій і реалізація плану; 4) завершальний етап (рефлексія).

Лінгвістичний коучинг спрямований, насамперед, на розширення варіативності шляхів навчання, усвідомлення студентом цілей і ресурсів навчання, покладання на нього більшої відповідальності за хід та результати навчання. Головна ідея методу полягає у тому, що студент самостійно приймає рішення стосовно варіантів вивчення ІМ. Коуч розробляє для нього

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

індивідуальну програму навчання, враховуючи його особливості та потреби (кількість часу, який може студент витратити щоденно для навчання, індивідуальні психологічні особливості). Важливо, щоб студент чітко сформулював коучу свою мету та бачення кінцевого результату. Відповідно, викладач, оцінюючи ресурси та труднощі, з якими може зіткнутися студент, має можливість вносити корективи у процесі навчання і допомагає студенту ставити перед собою реалістичні проміжні цілі, підбирає оптимальні методи та засоби навчання. Крім цього коуч пропонує студентові ідеї щодо можливостей здобуття додаткової, корисної для вивчення мови інформації в позааудиторний час. Ключовими завданнями викладача при плануванні занять є висвітлення основних аспектів навчання (наприклад, пояснення змісту та навчальних цілей заняття), здійснення об'єктивного підбору інформації та методів, які підходять студентові настільки, що він буде переконаний у досягненні успіху.

Основний обов'язок студента – прийняття відповідальності за вирішення поставленого завдання і виконання усіх домовленостей з коучем. Будь-яка діяльність повинна відбуватися на рівні партнерства. Студент та коуч зобов'язані об'єднати зусилля, щоб досягнути бажаної мети. Водночас студент несе відповідальність за результати навчальної діяльності. Спонукальний імпульс, який заохочує суб'єктів працювати у системі «коучинг» – це потреба змін. Коуч стимулює студента до творчого пошуку рішень і підтримує у ньому рішучість досягати цілей і здійснювати зміни у своєму житті. Внаслідок цього студенти в процесі коучингу знаходять свій унікальний спосіб досягнення поставленої цілі. Коуч креативно створює особливий простір пошуку альтернатив, атмосферу довіри, де студент відчуває, що його ідеї та пропозиції не залишаються без уваги. Студент також відчуває причетність до діяльності і досягнень як в особистісному, так і в комунікативному розвитку, є генератором ідей, знаходить можливості для реалізації власних цілей і, як наслідок – працює з великим ентузіазмом. У цьому контексті студент повинен чітко розуміти мету й усвідомлювати кінцевий результат. Проміжні робочі цілі визначають рівень виконання завдання, досягнувши яких, студент вважатиме, що має всі шанси дійти до кінцевої мети.

Вважаємо, що використання лінгвістичного коучингу на заняттях з ІМ характеризується низкою переваг, а саме: дозволяє усвідомити власні можливості; сприяє розвитку особистості; створює позитивні умови для комунікації, що допомагає студентам краще осмислити складність процесу спілкування; сприяє оволодінню новими навичками, способами та прийомами іншомовної комунікації; спонукає студентів до розкриття власного потенціалу; вмотивовує навчальну діяльність; удосконалює навички педагогічної рефлексії [2, с.327].

Для успішного застосування коучингових форм навчання на заняттях з ІМ доцільно застосовувати широкий арсенал методів і прийомів навчання, які характеризуються структурованістю, цілеспрямованістю, забезпечують

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

набуття досвіду, часто за досить короткі терміни. Зазначимо, що ми розглядаємо коучинг як форму активного навчання, метою якого є передача відповідних знань, а також розвиток умінь, які формують комунікативні навички студента.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що застосування технології коучингу у навчанні ІМ дає змогу виявити потенціал кожного студента з урахуванням його індивідуальних особливостей, позитивний емоційний заряд, упевненість у своїх силах, що вказує на насиченість, динамічність та інтенсивність заняття, наявність у студентів навичок ведення конструктивної дискусії, активного діалогу, які свідчать про високий рівень здатності до рефлексії. Коучингові форми навчання сприяють підвищенню якості навчання як у теоретичних знаннях, так і в практичних навичках, оскільки теоретичний матеріал засвоюється шляхом самостійного руху до істини методом спроб і помилок.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сидоренко В.В. Положення «Про педагогічний коучинг в системі післядипломної освіти». Донецьк: Витоки, 2014. 63 с.
2. Турчин А.І., Цар І.О. Коучинг як форма активного навчання на заняттях з іноземної мови. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки: зб. наук. пр. Вип.2. Бердянськ: БДПУ, 2021. С. 321-330.
3. Цар І.О. Використання тренінгових форм навчання на заняттях іноземної мови. *Idea przemiany. Zagadnienia literatury, kultury, języka i edukacji*. Т. 6: Red.: E. Sadowska, M. Duś. Wydawnictwo WSL, Częstochowa. 2016. s.216-225.
4. Feldmeier A., Markov S. Sprachlerncoaching zur Förderung der Lernerautonomie im Daz-Unterricht. URL: http://www.fremdsprachedeutschdigital.de/download/fd/FD-Sonderheft_2016-01_Feldmeier.pdf (дата звернення 12.04.2022).

INTERACTIVE TECHNOLOGIES AS A MEANS OF DEVELOPING CRITICAL THINKING AT THE ENGLISH LESSONS

Коновальчук С. А.

кандидат педагогічних наук,

викладач кафедри романо-германської філології

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

The article deals with interactive technologies and their effectiveness in different stages of English lesson. The main activities of interactive learning

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

participants have been described; examples of their use at each stage of the lesson have been given.

Key words: foreign language, interactive technologies, interactive learning, method, reception, communicative competence.

The current stage of development of our state requires from the younger generation flexibility, sociability, and rapid adaptation to various life situations, critical thinking and the ability to cooperate. The status of a foreign language in Ukrainian society has also changed significantly. Ukraine's rapid entry into the world community has provided a huge demand for knowledge of foreign languages. Possession of skills of foreign language competence began to be considered as a means of socialization, a means of uniting states and peoples. That is why today it is necessary to pay serious attention to the efficiency and quality of the process of learning foreign languages. And the primary task of the teacher is to create such conditions for learning, where students, without harming themselves, could "train", "try" themselves in adult life situations.

Nowadays, there are many methods and technologies of teaching English - both traditional and modern. The choice of the latest teaching methods is determined by the knowledge of innovative technologies. The effectiveness of their use depends on whether they are selected according to the tasks that can be successfully solved with their help. Because students need to master a foreign language as a means of communication, be able to use it orally and in writing, maintain a conversation, suggest a topic, express their wishes, share opinions, exchange views, in English lessons it is important to create situations in which the teacher and the student will become full subjects of the education system, and the basis of learning will be an equal dialogue between those who teach and those who learn.

The purpose of this article is to define the different types of interactive technologies and demonstrate the possibilities of their effective use at different stages of English lesson.

Interactive technologies can be used at different stages of the lesson depending on its type, level of preparation of students, their number in the classroom. It should be noted that the lesson should not be overloaded with interactive work (1-2 methods per lesson). It is important to combine the latest technologies with other methods of work – independent search, traditional methods. Here are some examples of interactive tasks at each stage of the lesson.

To create motivation for learning, students are asked to fill in a diagram with a keyword or question, choose associations to the word, continue the idea. (Addition 1)

The beginning of the lesson performs two important functions: the organization of the class to active work in the lesson and the creation of a foreign language atmosphere in order to transfer students to foreign language speaking activities. It is at this stage of the lesson that the teacher should interest the students, stimulate their interest for a better understanding of their activities in the lesson. For

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

example, we ask students to guess the topic of a lesson, discuss it, and set goals based on a series of words or pictures.

In the main part of the lesson its main tasks are solved. This can be the submission of new material, training students in the use of this material in speech, practice in speech activity, systematization or generalization of learning and control of speech skills and abilities. It is at the stage of students' awareness of the connection between the studied and new material and the formation of the ability to apply educational material in practice that we offer training exercises to consolidate the material (replace the picture with a word using the structure "I've got"; in the text and complete the table; complete the sentence using new lexical units; listen to the conversation on the phone and supplement the dialogue with questions in the table; read the story and find the false sentences; in groups discuss the issue of "Graffiti as an art form" – students work in pairs or groups of peers, where they mobilize their knowledge, discuss, exchange views and arguments; search for additional information in magazines, newspapers in order to create an individual or group report, presentation).

At the stage of reflection on results and summarizing for students it is important to understand why they performed certain tasks in the lesson, and most importantly, what results they achieved in the learning process. Given the level of preparation of students, we offer students to prepare a creative work or group project "House of my dreams", "Why I dream of traveling the world", "The best place to relax". To analyze their work in class, students can use diagrams that determine the level of their achievements, possible difficulties (I liked the most ... I had the hardest time...)

It should be noted that the use of interactive technologies involves certain problems:

- students often do not have their own opinion, and if they do, they are ashamed to express it to the whole class;
- often students do not know how to listen to others, to objectively evaluate their opinion;
- some students find it difficult to accept someone else's opinion, to compromise;
- it is difficult for students to change methods of work;
- leaders of small groups usually take the initiative into their own hands, and weaker students immediately become passive
- students who do not have sufficient vocabulary have difficulty expressing their opinions in English;

The introduction of interactive teaching methods should be gradual, starting with the simplest, using both frontal and group methods. To engage students in active speech interaction, they should always be told that every thought is important, that they are all communication partners.

Skillful use of interactive techniques in learning contributes to the formation of critical thinking skills and cognitive interests of students. Children begin to feel

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

confident, free to express their thoughts and calmly accept comments, consider themselves active participants in the learning process.

Therefore, interactive methods contribute to the efficiency and quality of the educational process. In interactive lessons, students have the opportunity to:

- expand their cognitive opportunities;
- assimilate a large amount of material in a short period of time;
- interact with the teacher as an equal participant in the situation;
- work in a team;
- express their own opinion;
- create «success situations»;

The use of interactive learning technologies at different stages of a foreign language lesson is not only a way to increase students' motivation to learn a language, but also to improve the atmosphere in the classroom, which will promote cooperation and understanding between students and teachers. Mutual trust, equality, partnership in communication causes students to enjoy the learning process, the desire to participate in it. However, it is necessary to constantly monitor the process of achieving the goals, and in case of failure to change tactics, look for and correct shortcomings.

REFERENCES:

1. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти / О. Коваленко // Іноземні мови в навчальних закладах. – Педагогічна преса, 2003. – С. 4-10.
2. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А.С.К., 2005. – С. 192.
3. Редько В. Інтерактивні технології навчання іноземної мови / В. Редько // Рідна школа. – 2011. – № 8-9. – С. 28-36.

L'IMPACT DE L'ENSEIGNEMENT STEAM ET LA FORMATION DE SOFT SKILLS DANS LE CONTEXTE DE L'APPRENTISSAGE DU FRANÇAIS

Шевчук О. Г.

*асистент кафедри романо-германської філології
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Пермякова О. Г.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри романо-германської філології
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

IV MIЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

м. Тернопіль, Україна

On a beaucoup parlé en Occident ces dernières années de la pénurie de personnel STEM, qui va augmenter dans les années à venir. En particulier, la British Royal Academy of Engineering rapporte que les Britanniques devront diplômer plus de 100 000 étudiants dans les spécialités STEM d'ici 2020 pour répondre à la demande. Selon d'autres études, l'Allemagne manque de 210 000 travailleurs en mathématiques, informatique, science et technologie. Par conséquent, dans les pays développés tels que l'Australie, la Grande-Bretagne, Israël, la Chine, la Corée, Singapour, les États-Unis et les pays de l'UE, il existe des programmes gouvernementaux dans le domaine de l'enseignement des STEM. Par exemple, aux États-Unis, le plan stratégique pour le développement de l'éducation STEAM d'ici 2020 prévoit d'augmenter le nombre d'étudiants impliqués dans STEAM à 50% et de former 100 000 nouveaux enseignants STEAM [2].

La méthode du projet, qui est largement utilisée même en dehors des STEM et fournit un modèle d'apprentissage démocratique, s'est avérée ici efficace. Ici, l'enseignant "oublie" l'approche autoritaire du monologue et agit comme un coach ou un facilitateur, aidant les élèves à interagir et à réfléchir, ainsi qu'à suggérer où obtenir les informations nécessaires. L'enseignant n'a pas le droit d'imposer son idée aux élèves ou de tirer ses propres conclusions [1].

Aspects clés de l'approche STEM dans l'enseignement:

- *intégration dans un paradigme unique du contenu et de la méthodologie des sciences naturelles, des technologies modernes, y compris l'information, la conception technique et les outils mathématiques;*
- *concevoir des curricula et des programmes sur une base interdisciplinaire;*
- *apprentissage intégré selon des sujets spécifiques, et non des disciplines individuelles;*
- *l'application des technologies cognitives et sociales, ainsi que le transfert des connaissances;*
- *formation sur des problématiques techniques et technologiques réelles, économiques et socialement significatives;*
- *l'accent sur la formation complexe de la pensée scientifique et technique [3, p. 7].*

Concernant les soft skills, Elon Musk a déclaré: «En général, les gens aiment interagir avec les autres. Si vous travaillez sur un projet qui implique une équipe, la capacité à interagir est cruciale, et communiquer avec les autres est le défi le plus important». Ces compétences, selon sa version, comprennent:

- *capacité à communiquer;*
- *implication dans une cause commune;*
- *flexibilité / adaptabilité;*
- *productivité (efficacité);*
- *capacité d'observation, d'écoute, d'analyse.*

Selon Elon Musk, avec la croissance rapide de la technologie, ces points devraient devenir la propriété de presque tous les candidats à n'importe quel poste

IV MIЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

dans le domaine de la technologie numérique ou d'autres industries de haute technologie [6].

Les Soft Skills permettent de réussir quelles que soient les spécificités de l'activité et le sens dans lequel la personne travaille. Traditionnellement, en psychologie, elles sont classées dans les compétences sociales: la capacité de persuader, trouver un terrain d'entente avec les gens, de diriger, la communication interpersonnelle, la négociation, le travail d'équipe, le développement personnel, la gestion du temps, l'érudition, la créativité, etc.

S'adressant à de grandes entreprises RH et à des "head hunters", ils disent qu'il existe un grand choix de spécialistes des compétences techniques sur le marché, même dans l'informatique. Et généralement, ils choisissent parmi ceux qui possèdent qualitativement plus de soft skills. Les entreprises pensent que les employés dotés de ces compétences peuvent non seulement donner de meilleurs résultats, mais aussi contribuer à créer une atmosphère de travail confortable. C'est pourquoi 85 % des programmes de formation et des cours en ligne et hors ligne sont aujourd'hui axés sur la maîtrise des soft skills [5].

C'est pourquoi les programmes sont mis à jour et de nouvelles exigences sont fixées pour les manuels modernes. La base de la "Nouvelle école ukrainienne" est précisément l'approche de l'activité, l'intégration et le développement des compétences. C'est-à-dire ces compétences et capacités qui permettent de développer efficacement des soft skills.

Actuellement, les dirigeants ont prédit leurs besoins pour 2025:

- *Pensée analytique et innovation.*
- *Apprentissage actif et stratégies d'apprentissage.*
- *Résolution complète de problèmes.*
- *Pensée critique et analyse.*
- *Créativité, originalité et initiative.*
- *Capacité à être un leader et impact social.*
- *Utilisation, suivi et contrôle des technologies.*
- *Conception et programmation de la technologie.*
- *Stabilité, résistance au stress et flexibilité.*
- *Argumentation, résolution de problèmes et génération d'idées.*

C'est ainsi que le concept de Life-long learning est né. On aura besoin d'un employé capable de maîtriser un matériel complexe en peu de temps et d'utiliser efficacement ses connaissances dans la pratique. Il se sentira organique dans des conditions nouvelles et inhabituelles et trouvera en même temps des solutions non standard aux problèmes – des dizaines d'entreprises de premier plan sont prêtes à concourir pour un tel employé avec de telles compétences logicielles. Après tout, une telle personne portera n'importe quel projet à un nouveau niveau [4].

Dans les cours de français, des types de tâches telles que la discussion, le travail de groupe, l'apprentissage par problèmes, les cas, la mise en situation, le débat, les jeux de rôle aideront à développer des soft skills. Ces méthodes sont loin d'être innovantes, mais contribuent au développement des soft skills des étudiants.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Cependant, la combinaison avec des éléments STEM et des services d'apprentissage en ligne leur ajoute de la nouveauté. Par exemple, les ressources storyjumper.com, bookcreator.com, storyboardthat.com ou encore Canva permettent de se sentir traducteur, journaliste, illustrateur, informaticien et d'appliquer des connaissances de différents domaines et sujets lors de la réalisation d'une tâche en français.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вздутьська В. Що таке STEM-освіта і чи потрібна вона дітям. Читомо. 2020. URL: <https://chytomo.com/shcho-take-stem-osvita-i-chy-potribna-vona-ditiam/>
2. Кухаревська О. STEAM-освіта – світовий тренд, що прийшов до України. М!nd. 2018. URL: <https://mind.ua/openmind/20185700-steam-osvita-svitovij-trend-shcho-prijshov-do-ukrayini>.
3. Упровадження STEM-освіти в умовах інтеграції формальної і неформальної освіти обдарованих учнів: методичні рекомендації / Н. І. Поліхун, К. Г. Постова, І. А. Сліпухіна, Г. В. Онопченко, О. В. Онопченко. – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2019. – 80 с.
4. Хорунжий С. Hard skills – Soft skills: чому і як важливо навчатися. НВ. 2021. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/chomu-vchitisya-shchob-buti-uspishnim-zhorstki-i-m-yaki-navichki-poradi-eksperta-50141690.html>.
5. Юськова І. #Selfchallenge марафон: технологія формування самодисципліни. Welldone. 2019. URL: <https://www.welldone.org.ua/blog/selfm/>.
6. Soft skills: чому ці навички такі важливі сьогодні? Innovecs. 2020. URL: <https://jobs.innovecs.com/uk/blog/soft-skills-vazhlyvi-syogodni/>.

СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МЕТОДИЦІ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Перейма В.І.

студентка факультету іноземних мов

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира

Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник:

доктор філологічних наук,

професор кафедри романо-германської філології

Косович О.В.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Знання іноземної мови є важливою передумовою особистих, культурних, професійних та економічних зв'язків. З огляду на зростання попиту на обмін та співпрацю між країнами та народами з різними мовними та культурними традиціями, нова система освіти України потребує серйозних змін у методиці навчання, оновлення змісту та методів навчання іноземних мов.

Вивчення іноземної мови включає кілька аспектів. Одним з таких аспектів є граматики. Граматики відіграє важливу роль у навчанні іноземної мови, це фундамент, на якому базується лексика. Вивчення граматики і правильне оформлення дискурсу, а також розпізнавання граматичних форм у мові та письмі здійснюється завдяки формуванню граматичних навичок. Саме граматики допомагає учням правильно та логічно оформлювати свою думку, використовувати мовну форму, а також, що не менш важливо, розуміти логіку мислення, думку, висловлену носіями мови [2, с.18].

Вивчення граматики викликає багато труднощів, ускладнюється граматичними термінами, правилами та незліченними винятками. Викладання граматики зазвичай обмежується нудними таблицями, запам'ятовуванням конструкцій, однотипними вправами. Величезна кількість термінів ускладнює навчання. Форми роботи, що призводять до пасивної діяльності учнів і учнів, не завжди чергуються.

Серед мовознавців, які досліджували питання вивчення граматики англійської мови є Адамовська Л. М., Барташнікова І. А., Барташніков О. О., Волосова Т., Гекер М., Зайковська С. А., Зелена І. Я., Рогов В. та ін. Загальний огляд праць, присвячених цьому питанню, свідчить про недостатнє дослідження даної теми в науковій літературі.

Існує велика кількість методів навчання граматики англійської мови. Що ж таке методи навчання?

Методи навчання – це способи двосторонньої взаємодії вчителя і учнів, спрямованої на розв'язання навчально-виховних завдань. Щоб зацікавити учнів викладанням граматики, необхідно розробити цікаві методи, які допоможуть учням легко зрозуміти матеріал. Такий підхід можна назвати сучасним.

Сучасні методи допомагають розкрити здібності учнів, розвивати логічне мислення та виховувати гуманістичні цінності у старшокласників [1, с.24].

Сучасні методи вивчення мови поступово використовуються в старшій школі, щоб змінити ставлення учнів до нецікавої граматики. Таких порад багато, і всі вони корисні для вивчення англійської мови. Замість того, щоб відкидати традиційні методи, ці техніки висвітлюють новий підхід до вивчення мови, включаючи вже існуючі прийоми навчання.

Наприклад, метод Робіна Каллана. Цей метод був відкритий у 1960-х роках, але залишається популярним. За основами методики вивчення мови схоже на опанування рідної мови у дитинстві – спочатку потрібно

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

запам'ятовувати нові слова, потім скласти речення, потім практикувати читання, потім письмо. На уроці розмови ведуться повністю англійською мовою, тому учні не перекладають речення з рідної мови у свідомості, а натомість одразу висловлюють їх англійською.

Навчальний процес передбачає специфічну систему викладу нового і повторюваного вже пройденого матеріалу, що забезпечує дуже ефективне навчання і розвиває рефлексорні реакції.

До популярних способів вивчення граматики англійської мови також належить метод Раймонда Марфі, який приділяє велику увагу виконанню вправ та ілюстраціям до цих вправ. При вивченні мови даним способом використовуються посібники Марфі з якими можна працювати як самостійно, так і з вчителем. Граматичні правила у підручнику оформлені зручними таблицями та зрозумілими схемами, тому легко запам'ятовуються цілі граматичні конструкції, що сприяє не лише опануванню граматики але й розширенню словникового запасу.

Методика Олександра Драгункіна полягає у цілісності вивчення учнями старших класів граматичного матеріалу. Для цього потрібно розглянути практично всі основні теми граматики.

Також Драгункін створив альтернативну граматику, яка відрізняється простотою розуміння. Мовознавець описав основні граматичні явища англійської мови простою доступною школярам мовою. Через такий спосіб викладу навчального матеріалу вивчення іноземної мови здійснюється значно швидше. На засвоєння курсу зазвичай вистачає від десяти до двадцяти днів. Надалі передбачається самостійна робота. Велике значення має виникнення розуміння, чому потрібно побудувати фразу так а не інакше. З першого ж заняття будуються речення будь якого рівня складності. Ціль даної методики – сформувати базу. Потім відбувається нарощування: збільшення словникового запасу, вдосконалення граматики та говоріння і т.д.

Отже, проведення уроків з використанням сучасних методів вивчення граматики англійської мови активізує увагу школярів, сприяє досягненню високої результативності занять та сприяє підвищенню зацікавленості учнів до вивчення англійської мови, беручи до уваги психологічні особливості учнів старших класів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гальскова Н.Д. Сучасна методика навчання іноземних мов: Посібник для вчителя. М.: АРКТИ, 2003, 192 с.
2. Джава Надія. Проблемні методи навчання іноземних мов. Дискусія. // Нова педагогічна думка. – 2005. – № 3. – С. 49.
3. Кондратюк І.Г. Активізація навчальної діяльності учнів на уроці. // Англійська мова та література. – 2016. – № 15. – С. 2.
4. Павлюк Ф.В. 200 ігор на уроках англійської мови. – Тернопіль: Мандрівець, 2002.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МЕТОДИЦІ
НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Стаднік С. С.

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Мабуть, усім відомо, що людина, яка володіє мовами, – різнобічно розвинена особистість, має кращі здібності до вивчення нового, більш впевнена у спілкуванні з людьми. У зв'язку з цим велика кількість населення намагається опанувати іноземні мови. І з розвитком сучасних технологій та методів вивчення іноземної мови, людина отримує все більше можливостей для швидкого вивчення та вдосконалення свого рівня іноземної мови.

Саме тому розвиток суспільства потребує якісно нового рівня освіти, підвищення її конкурентоспроможності, розв'язання стратегічних завдань, пов'язаних з новими економічними і соціокультурними умовами з огляду на інтеграцію України у світовий освітній простір. Формування освіченої, творчої особистості, здатної діяти в нових соціально-економічних умовах передбачає оновлення змісту й тактики здійснення навчального процесу, спрямованого на розвиток особистості учнів, їх креативності.

Завданням цієї роботи являється визначення сучасних інноваційних освітніх технологій в методиці навчання і полікультурної комунікації, які дійсно мають позитивний вплив на вивчення іноземної мови.

Під інноваційним розвитком освіти слід розуміти комплекс створених та запроваджених організаційних та змістових нововведень, розвиток низки факторів та умов, необхідних для нарощування інноваційного потенціалу освітньої системи. Отож, варто визначити що ж відносять до основних понять інноваційних технологій.

До основних понять інноваційних технологій відносять:

- нестандартні уроки;
- індивідуальна робота;
- кабінетне, групове і додаткове навчання;
- факультативи за вибором учнів(поглиблюють знання);
- проблемне і модульне навчання;
- запрошення вчених, діячів культури, мистецтва на уроки;
- економізація і екологізація освіти;
- науковий експеримент при вивченні нового матеріалу;
- застосування технічних досягнень (використання різноманітних можливостей всесвітньої мережі Інтернет, навчання за допомогою мультимедійних технологій тощо);
- нові підходи до формування навчальних планів.

Новітні інформаційні технології, електронні засоби навчального призначення дають можливість підвищити ефективність уроків іноземної

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

мови, створити такі умови, завдяки яким всі учні залучаються до активної, творчої навчальної діяльності, процесу самонавчання, самореалізації, розпочинають критично мислити, аналізувати, висловлювати й відстоювати власні думки та ідеї.

Використання новітніх технологій дає змогу візуалізувати певну інформацію, що безумовно підвищує ефективність навчального процесу та покращення сприйняття інформації і її усвідомлення.

Окрім того, варто звернути увагу й на **STEM – освіту**.

Абревіатура STEM розшифровується як Science (Наука), Technology (Технології), Engineering (Інженерія) та Mathematics (Математика). Саме ці напрями лежать в основі даної методики освіти. Велике значення грає практичне застосування отриманих знань. Навчання – це не просто передача знань від учителя до учнів, це спосіб розширення свідомості і зміни реальності.

Іноді ми можемо створити хибну думку, що використання STEM – технологій і засобів навчання для проведення уроків іноземної мови є недоречним, оскільки матиме більшу цінність для точних наук. Однак, навчаючи іноземною мовою, ми охоплюємо весь спектр повсякденної діяльності та різноманітну тематику, що дозволяє охоплювати всі сфери діяльності та використання різноманітних STEM- технологій для покращення навчального процесу також.

STEM – технології:

- технологія проектів,
- технології інтерактивного навчання,
- кейс – технологія,
- ментальні карти,
- технологія веб-квест...

Засоби STEM-навчання виконують такі основні функції: інформаційну, практичну, креативну, контрольну.

Види засобів STEM-навчання досить різноманітні, їх склад залежить від рівня розвитку науки, техніки та інформаційних технологій:

- **друковані методичні засоби:** підручники, електронні підручники, навчальні посібники, картки-завдання, навчальні інструкції, навчальні алгоритми;
- **наочне приладдя:** натуральне – обладнання, прилади, інструменти, матеріали, зразки тощо; образне (зображувальне) – фотографії, репродукції картин художників, плакати; знаково-символічне – знакові моделі, графіки, схеми, таблиці;
- **технічні засоби навчання:** інформаційні – відеоапаратура (комп'ютери, мультимедійні технології, кінопроектори проєкційні екрани – різноманітних моделей; оверхед-проектори; слайдпроектори; копі-дошки, інтерактивні дошки, проєкційні столики тощо) та контролюючі – тренажери, прилади для діагностики процесів.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Усі ці засоби STEM – освіти можуть стати поштовхом для засвоєння знань на зовсім новому та ефективному рівні.

Отож, використання різноманітних інноваційних технологій дає можливість отримувати доступ до необхідної інформації, яка необхідна для навчання, а також забезпечує візуалізацію інформації, що допомагає у процесі загального аналізу та усвідомленні інформації, що відповідно впливає на швидкість та якість навчального процесу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. STEM-освіта: впровадження та перспективи розвитку / Кірсанова Т.М. URL:
<https://vseosvita.ua/library/pedagogicna-rada-stem-osvita-vprovadzenna-ta-perspektivi-rozvitku-76763.html>.
2. Інноваційний розвиток освіти: проблеми переходу від теорії до практики / Г. О. Сиротинко // Управління школою. – 2005. – № 1. – С. 15–18. URL:
<http://vestnikdnu.com.ua/archive/201264/yarovenko.html>
3. Візуалізація інформації на різних етапах розвитку / Жилєнков Данііл Юрійович. URL:
<https://naurok.com.ua/vistup-na-vebinari-vizualizaciya-informaci-na-riznih-etapah-uroku-7783.html>
4. STEM-освіта як перспективна форма інноваційної освіти в Україні. URL:
http://oipopp.edsp.net/public/attached_files/stemzbyrnyk_2018.pdf.

ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ (СИТУАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ) ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗВО

Ягнич М. Є.

*здобувачка другого (магістерського) рівня I курсу
факультету філології і журналістики
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Важливою характеристикою навчального процесу є використання ситуаційних вправ з їхньою практичною спрямованістю та наявністю прототипу реальної ситуації. Враховуючи цей факт є доречним застосування кейс-методу при вивченні англійської мови в закладах вищої освіти.

Кейс-метод являє собою техніку активного навчання, яка полягає у використанні конкретних учбових ситуацій при організації процесу навчання, націлену на формулювання проблеми і пошук варіантів її вирішення з наступним аналізом на навчальних заняттях.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Метод кейс-стаді найбільш цікавий тим, що здійснює практико-орієнтоване навчання в іноземній мові й передбачає розвиток навичок говоріння, аналізу тексту, запам'ятовування нових слів, колективного обговорення ситуації та індивідуального формулювання висновків іноземною мовою. В студентів з'являється реальна можливість спілкування іноземною мовою в процесі взаємодії з іншими учасниками групи і викладачем.

Основними методичними питаннями є етапи організації заняття з англійської мови з використанням кейс-технологій, збір і обробка навчальних матеріалів, послідовність аналітичних кроків, методи формування професійно-орієнтованих комунікативних навичок.

Сутність кейс-методу у викладанні англійської мови полягає в самостійній іншомовній діяльності студентів у штучно створеному професійному середовищі. При цьому успіх кейс-методу залежить від трьох основних складових: якості кейса, який повинен бути максимально наочним і детальним, підготовленості студентів і готовності самого вчителя до організації роботи з кейсом і ведення дискусії.

Будучи інтерактивним методом, кейс-метод завойовує позитивне ставлення з боку студентів, які бачать в ньому особливу гру, що сприяє освоєнню теоретичних положень і оволодінню практичним використанням мовного матеріалу. Наприклад, аналіз різних ситуацій впливає на професійну складову студентів як мовних так і немовних спеціальностей. Він також спрямований на розвиток загального інтелектуального і комунікативного потенціалу студентів і викладача. Кейс-метод сприяє розвитку різних практичних навичок. Вони можуть бути описані однією фразою – творче вирішення проблеми і формування вміння аналізу ситуації і прийняття рішення.

Структура кейс-методу ґрунтується на тому, що студенти стикаються з конкретним випадком, узятим з практики. Потім, обговорюючи цей випадок англійською мовою, шукають альтернативи його рішення, пропонують свій власний варіант вирішення, який чітко обґрунтовують, а потім порівнюють його з рішенням, яке було прийнято на практиці. Одного правильного рішення не існує, тому після закінчення презентацій може бути обраний кращий варіант рішення.

При вивченні іноземної мови велику цінність для студентів являє собою сам процес аналізу мовної ситуації і пошуку рішення, розвиток їх здатності приймати рішення в ситуації невизначеності, що в свою чергу вимагає особливої організації навчання іноземних мов.

Кейси можуть бути різними за об'ємом і змістом, що залежить від цілей навчання англійської мови, від рівня знань і умінь студентів, а також від того, яку допомогу необхідно надавати в процесі прийняття рішень.

Вирішити кейс – означає інтелектуально проробити, опрацювати вихідні умови проблеми й протиріч (невизначеності), закладених в умовах кейсу та сформулювати відповідне професійне бачення. Саме це бачення стане першим щаблем в професійному становленні молодого спеціаліста.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Отже, метод кейс-стаді концентрує в собі значні досягнення технології «створення успіху». У ньому передбачається діяльність по активізації тих, кого навчають, стимулювання їх успіху, підкреслення досягнень. Саме досягнення успіху виступає однією з головних рушійних сил методу, формування стійкої позитивної мотивації, нарощування пізнавальної активності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 2015. 376 с.
2. Шовкопляс О. І. Використання кейс-методу в процесі професійно-орієнтованого навчання англійській мові у вузі. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки*, 2013. № 14(2). С. 207-212.

СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Крет Ю. В.

студентка 2-го курсу

факультету філології і журналістики

групи СОУМа-22

Тернопільського національного педагогічного університету імені

Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

Знання іноземної мови є важливим засобом для міжнародного спілкування. Воно дозволяє пізнавати культуру, менталітет носіїв мови та розширювати не тільки власний світогляд, а й їхні знання про нашу країну що забезпечує духовне взаємозбагачення.

Проблемами інноваційних технологій займаються такі дослідники, як Н.Басова, С.Ветров, М.Кларін, І.Підласий, Ж.Поплавська, Д.Стетченко, В.Тинний, В.Шукшунов. Застосування у педагогіці нових інформаційних технологій розглядали у своїх дослідженнях В.Безпалько, А.Нісімчук, І.Підласий, О.Шиян та інші [4].

Низка праць Патрісії Кетрін Куль, професора наук про мову і слух, доводить, що для того, аби вільно володіти іноземною мовою, її слід вивчати з раннього дитинства. Однак не завжди батьки зважають на вивчення з дитиною іноземної мови у ранньому віці, тому вся відповідальність покладається на вчителя іноземною мови саме у школі, а пізніше – на викладача у ЗВО.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Використання сучасних інформаційних технологій на занятті – надзвичайно актуальне і водночас проблематичне питання для викладача іноземної мови. В методиці викладання іноземних мов ця проблема розробляється з початку 80-х років ХХ ст. Сьогодні використання інформаційних технологій – одна з умов успішного вивчення іноземної мови [2], адже вони сприяють кращому засвоєнню знань учнями.

У вивченні іноземних мов сучасні технології мають ряд переваг, серед них виділити варто такі: поповнення активного словникового запасу; навички двостороннього перекладу; перевірку орфографії; аудіювання; перевірку знань (тестування) тощо.

Сучасні інноваційні технології – це, перш за все, зручність та результативність. Використовуючи цей метод навчання, вчитель/викладач може всебічно розвивати свого вихованця. Наприклад, для того, аби розвинути слухове сприйняття іноземної мови, на занятті можна застосовувати відеоролики або ж звичайне аудіо, де розмовляють «native speakers». Варто зазначити, що на даний час досить популярною є методика ейдетичного прийому запам'ятовування слів (у цьому випадку доречно буде використати інтерактивну дошку), яка урізноманітнить вивчення матеріалу. За допомогою навчальних програм можна поєднати чуттєві, слухові та зорові компоненти впливу на сприйняття тексту студентами або ж учнями.

Комп'ютеризоване навчання на уроках іноземної мови реалізується на таких принципах, як:

- *індивідуалізація* (можливість персонально працювати з кожним учнем, враховуючи його здібності, рівень знань, умінь та навичок);
- *диференціація* (можна обирати та пропонувати студентам необхідні варіанти навчальних завдань, певної складності й кількості та у такій послідовності, що відповідає їхнім пізнавальним можливостям, рівню знань та умінь);
- *інтенсифікація* (наявні різні засоби презентації навчального матеріалу, його структурування з широким залученням інтерактивних видів і форм робіт) [2].

Метою використання навчальних комп'ютерних програм є навчання школярів англійській мові через наближення їх до реальних життєвих ситуацій. На таких інтегрованих заняттях студенти удосконалюють свої знання, вміння та навички набуті за попередній період навчання, також дуже доцільно використовувати такі навчальні програми як засіб інтенсифікації та оптимізації навчально-пізнавальної діяльності учнів, активізації їх можливостей, розвиток їх творчих здібностей [1]. Серед головних дидактичних функцій, що можуть бути реалізовані за допомогою комп'ютерних технологій треба зазначити такі:

- *пізнавальна*. Так, наприклад, використовуючи комп'ютерні технології та Інтернет, можна отримати будь-яку необхідну інформацію. Використовуючи навчальні програми, на яких відображені текст, звук, зображення, відео - сприяє пізнавальній активності учнів.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

- *розвиваюча*. Робота учнів з навчальною програмою крім активації лексики сприяє розвитку таких необхідних пізнавальних процесів, як сприйняття, логічне мислення, пам'ять, уява.
- *тренувальна*. За допомогою комп'ютерних програм учні мають можливість самостійно у нетрадиційній формі тренуватись та перевірити свій рівень знань та умінь з певної теми, визначити конкретні прогалини, доопрацювати їх та виконати запропоновані завдання ще кілька разів з метою покращання своїх результатів.
- *діагностична*. Використовуючи комп'ютерні технології, вчитель має змогу швидко здійснити контроль та з'ясувати рівень засвоєння навчальної теми учнями [1].

Варто зазначити, що мультимедійні засоби дозволяють задіяти майже всі органи чуття студентів, поєднуючи друкований текст, графічне зображення, рухоме відео, статичні фотографії та аудіозапис, створюючи «віртуальну реальність» справжнього спілкування. Доведено, що застосування мультимедійних матеріалів та комп'ютерних мереж скорочує час навчання майже втричі, а рівень запам'ятовування через одночасне використання зображень, звуку, тексту зростає на 30-40 відсотків [3].

Отже, беручи до уваги все написане вище, можна зробити висновок, що сучасні інноваційні технології відіграють важливу роль у вивченні іноземних мов: вони надають безліч можливостей для легкого запам'ятовування нових лексем, різних мовних зворотів, допомагають зануритися у «живу» мову, а також розвивають мовлення. Залучення сучасних технологій у навчальний процес допомагає в цікавій формі донести певну інформацію, яка урізноманітнює уроки\семінари та занурює вихованців у мовне середовище, що є дуже важливим при вивченні іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кузьміна І. П. Використання сучасних інформаційних технологій на заняттях з іноземної мови / І. П. Кузьміна // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць. – 2008. – № 3(24). – С. 186–190.
2. Пономаренко Н. Г. Комп'ютер та Інтернет на заняттях з іноземної мови / Н. Г. Пономаренко // Матеріали Причорноморської регіональної наук.-практ. конф. проф.-викл. складу, Миколаїв, 2012. – Миколаїв : МНАУ, 2012. – С. 105-110.
3. Чередніченко, Г. А. Мультимедійні технології у процесі викладання дисципліни "Іноземна мова" у технічних вищих навчальних закладах / Г. А. Чередніченко, Л. Ю. Шапран, Л. І. Куниця // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка / гол. ред. Г. Терещук ; редкол.: Л. Вознюк, В. Кравець, В. Мадзігон [та ін]. – Тернопіль, 2011. – № 4. – С. 134-138.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МЕТОДИЦІ
НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ І ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ**

Сава С. С.

студентка 2-го курсу

групи СОФМ-25

Тернопільського національного педагогічного університету імені

Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

Редьярд Кіплінг зазначав: «Освіта – найвеличніше з усіх земних благ, але тільки тоді, коли вона найвищої якості. Інакше вона абсолютно даремна».

Забезпечення якості освіти є фундаментом для реалізації головної мети існування держави: підвищення якості життя людей. Саме впровадження в Україні нової системи освіти об'єктивно зумовило появу освітніх інновацій, які покликані суттєво змінити навчальний процес у середній школі, оскільки традиційні педагогічні засоби організації навчально-виховного процесу все частіше не спрацьовують.

У посібнику Бахтіярова Х.Ш, Арістової А.В. «Інноваційні технології навчання» названо такі інноваційні технології, які є ефективними на певному етапі навчання:

- технологія проблемного навчання,
- технологія ситуативного моделювання,
- технологія ділової гри,
- технологія розвивального навчання,
- кейс-технологія,
- технологія колективного та групового способу навчання,
- технологія програмованого навчання,
- проєктна технологія,
- технологія інтерактивного навчання,
- технологія модульного навчання,
- технологія мотивації успіхом,
- технологія сугестивного навчання.

Зосереджу увагу на технології колективного та групового способу навчання, технології програмованого навчання. Завдяки груповій роботі кожен учасник навчального процесу має можливість застосувати свої знання з іноземної мови, встановити міжособистісні контакти, обмінятися інформацією. Скажімо, навчальні ігри-конкурси («Визначні місця та символи Франції та України», «Валіза без дна», «Третє зайве», тощо), орфографічні естафети, ігри-драматизації змісту французьких пісень, віршів, коміксів або тексту підручників, лексичні та граматичні ігри з

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

елементами змагання типу «мовленнєвого ланцюжка», «снігової кулі», руханки іноземною мовою, проблемні завдання до вправ – усі ці види роботи сприяють інтелектуальному розвитку учнів, їхньому самовираженню.

Цікавим видом роботи є скрам, що в перекладі з англ. Scrum – підхід управління проєктами для гнучкої розробки програмного забезпечення. Уроки-скрами мають такі етапи: формування команди; планування спринту; збори на ходу (на початку кожного уроку); огляд спринту (тест, усна або письмова робота, експеримент); ретроспективні збори (щодо функціонування учасників в команді і команди в цілому); особиста рефлексія (самоаналіз). Команда EDU-SCRUM складається з вчителя (тобто, власника продукту) і учнівських команд по чотири людини. Дуже важливо робити маленькі групи, адже це забезпечить більш ефективний і швидкий результат. У кожній команді один з учнів бере на себе роль едускрам-майстра, тобто лідера команди. Команди самі вибирають, як саме їм виконати свою роботу, вони також мають можливість звертатися по пораду до інших команд. Щоб гарантувати якість навчальних цілей, команда учнів визначає, який результат відповідає визначенню «Зроблено». Робити це потрібно обов'язково до початку спринту. Важливим в системі скрам-дошка, тобто Фліп. За допомогою неї розписуються набір завдань і робіт, які команда учнів повинна виконати в цьому спринті. Усі завдання позначають згідно зі своїм статусом: «Зробити», «У процесі», «Зроблено». Вона показує, що вже зроблено, а що залишилося. Це забезпечує прозорість прогресу.

Ще один із ефективних методів групової роботи, який дає можливість великій групі людей обговорити проблемні моменти, – це «самоанське коло». Це свого роду «відкритий акваріум», де діє заборона на будь-які комунікації, крім спілкування між людьми, які сидять в колі. Люди, що хочуть висловитися, роблять це тільки з одного встановленого фасилітатором місця. Особливо активно застосовується в групах, у яких немає лідера.

Іншим цікавим видом роботи є бриколаж від фр. Bricolage), що дослівно перекладається як «саморобне», «hand made»: створення чогось принципово нового з підручних матеріалів, які зазвичай мають інше спрямування, тобто нове зі старого. В освіті пропонують певні практичні вправи, які допоможуть краще розібратися з методикою бриколажу та успішно застосувати її на уроках з іноземної мови:

- записати 10 нестандартних (не за призначенням) застосувань для кожного з цих предметів: подушки, парасольки, пластикової пляшки тощо (завдання для учнів молодшого та середнього шкільного віку),
- проаналізувати анонси фільмів (художніх, документальних: про видатних митців, всесвітньо відомих творчих особистостей) та рецензій на них, згодом підготувати есе, у якому варто викласти власну думку щодо тематики фільму, очікування від нього (завдання для старшокласників),

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

- створити нове зі старих інформаційних продуктів: переробити під свої потреби зображення та GIF-анімації, компоувати нарізку з готового відео з елементами осучаснення, створення власних анімованих та інтерактивних історій, фільмів, презентацій, ігор, сюжетів (завдання для учнів середнього та старшого шкільного віку).

Невід’ємним атрибутом сучасного уроку з іноземної мови є використання онлайн-сервісів для самоперевірки, якими можна скористатися в будь-який час з мобільного пристрою. Серед них такі:

- <https://www.frenchpod101.com/free-pathway/> (англомовний сайт для щоденного вивчення французької мови, – ідеальний ресурс, який забезпечить вам практику обох мов одночасно)
- <http://www.grammairefrancaise.net/>
- <https://francaisonline.com/> (хороший сайт для тих, хто вже володіє французькою хоча б на мінімальному рівні, адже сам сайт цією іноземною мовою, а тому початківцям буде складно розібратись).
- <https://bescherelle.com/> (сайт з вправами та іграми французькою мовою)
- <https://bescherelle.com/> (цікаві онлайн- ігри та конструктори слів, які допомагають поповнити словниковий запас, тут пропонують вивчити групу слів, а потім тренувати її за допомогою різних вправ)
- <http://www.elearningservices.ie/products/details/french-assistantcom/63> (яскравий та цікавий англомовний ресурс з вивчення англійської та французької мов: відео, завдання, тексти, вправи)
- <https://www.studyfrench.ru/> (корисний сайт, який стане в нагоді початківцям, оскільки всі тексти мають переклад)

Отже, інноваційні освітні технології сприяють збагаченню словникового запасу учнів, навчанню чотирьом видам мовленнєвої діяльності (говоріння, читання, письмо, аудіювання), а також – забезпеченню повноцінного розвитку впевненої у своїх силах, цілеспрямованої особистості, створенню мотивувального освітнього середовища для учнів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гордон Драйден, Джаннет Вос. Революція в навчанні. Пер. з англ. М.Олійник.– Львів: Літопис, 2005
2. Інноваційні технології навчання : навч. посіб. / кол. авт.: Х. Ш. Бахтіярова (відп. ред.), А. В. Арістова (наук. ред.), С. В. Волобуєва та ін.; Нац. транспортний ун-т. – Київ : [НТУ], 2016
3. <https://osvitanova.com.ua/posts/989-metodyka-edu-scrum-v-osviti>.
4. <https://www.google.com/amp/s/osvitoria.media/experience/yak-rozvyvatykretyvnist-za-dopomogoyu-prostyh-pidruchnyh-materialiv/amp/>.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НА
ОНЛАЙН УРОКАХ З ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

Данильчук О. П.
студентка III курсу
факультету філології і журналістики
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна

На сьогоднішній день в умовах дистанційного навчання вчитель іноземної мови не може обійтися без застосування інноваційних освітніх технологій. Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується демократизацією всіх внутрішніх і зовнішніх процесів, більшою відкритістю нашої країни до зовнішнього світу [2, с.13]. На просторах інтернету є чимало ресурсів, сайтів, програм для урізноманітнення проведення уроку. Тож кожен вчитель з іноземної мови може використовувати у своїй практиці ті методики, які на його погляд є найбільш дієвими та відповідають психологічним запитам учнів.

Нові тенденції в освіті сприяють створенню середовища для індивідуального підходу до здійснення навчального процесу. Згідно із загальноєвропейськими рекомендаціями щодо мовної освіти, навчання іноземної мови ґрунтується не на знаннєвому накопиченні інформації, а на спроможності реалізації потенціалу іншомовного спілкування [1, с.34]. Найефективнішими виявилися завдання, де поєднувалися знання, уміння й навички з інформацією культурологічного характеру, до складу якої входять ознайомлення зі способом життя, стилем, мисленням, особливості вербального та невербального спілкування. Сучасні інноваційні технології дають змогу вчителеві забезпечити виконання цих завдань, застосувавши онлайн-ресурси (ZOOM, Kahoot!, Quizizz, Power Point, Click Meeting, Coursera та ін.).

Проблема доцільності застосування інноваційних освітніх технологій в системі уроків вивчення іноземної мови зумовила вибір теми дослідження.

Мета роботи – дослідити можливості застосування онлайн ресурсів на уроках іноземної мови в дистанційному форматі.

Використання сучасних засобів навчання (мультимедійні підручники, диски, універсальні енциклопедії, презентації, відео, аудіо матеріали, ресурси інтернету; ПК, аудіо, відеоапаратура, мультимедійний проектор, інтерактивна дошка) значно покращує якість подавання матеріалу уроку та ефективність його засвоєння студентами [2, с.15].

Координаційний комітет з підтримки вчителів сучасних іноземних мов пропонує перелік інтернет ресурсів для покращення викладання іноземної мови. Наприклад, на платформі GOETHE є багато безкоштовних вебінарів для вчителів німецької мови. У центрі уваги одногодинних вебінарів

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

знаходиться актуальна методико-дидактична або країнознавчо-культурна тема, яка надає конкретні ідеї для викладацької діяльності. Онлайн-платформа Goethe-Institut «Німецька в початковій школі» пропонує збірку матеріалів, які можна використовувати, щоб зробити уроки веселими та різноманітними [3].

На платформі Coursera вчитель з іноземної мови може безкоштовно пройти курси з комунікації, з методики викладання, із застосування освітніх технологій, що сприятиме кращому спілкуванню та обміну інформації з учнями.

Щодо інтернет ресурсів, які вчитель-словесник може використовувати безпосередньо на уроці, то їх перелік є значно більшим, аніж з методики викладання. Найбільшою популярністю зараз користуються такі застосунки:

- ZOOM та Google Meet – онлайн платформи для проведення уроків, вебінарів, конференцій тощо. З ключових відмінностей – у Zoom є обмеження на 40 хв, але з можливістю записувати урок. Інший базовий функціонал подібний: демонстрація екрану, вбудована дошка, відеозв'язок, чат та інше. Ввімкнене відео — додатковий стимул для учнів не відволікатися. Мікрофон може бути ввімкненим завжди (маленька група), або вмикатися, коли потрібно щось сказати (щоб уникнути зайвого шуму) — про це слід домовитися заздалегідь. Якщо немає камери / мікрофона, заняття теж можна провести, вибудувавши взаємодію через чат. Вчителю бажано працювати постійно з увімкненим відео й звуком.
- Quizizz – використовується для швидкого онлайн-тестування. Зручно додавати у свій тест запитання з уже наявних вікторин. Це значно економить час для підготовки тесту. Особливо зручно створювати завдання на узагальнення й повторення, комбінуючи запитання з різних вікторин.
- Prometheus – безкоштовні курси для учнів, що мають бажання додатково вивчати іноземну мову в вільний час. Український аналог Стенфордського Coursera.
- Learning Apps – конструктор інтерактивних завдань, що дозволяє зручно й легко створювати електронні інтерактивні вправи. Сприяє активності, самостійності, ефективності, зв'язку теорії з практикою, поєднання колективних та індивідуальних форм навчальної роботи тощо [4].
- Viber, Telegram – найчастіше вчитель іноземної мови використовує ці застосунки для текстової комунікації з учнями. На сьогоднішній момент ці застосунки також дають змогу проводити відеоконференції, опитування або часткове тестування.
- Kahoot! – ігрова навчальна платформа, яку можна легко використати для швидкого опитування, тобто для методу «мозковий штурм». Учні мають змогу в ігровій формі пройти коротке тестування з вивченої теми.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Отже, застосування сучасних інформаційних технологій на уроках іноземної мови в умовах дистанційного навчання значно спрощує вчителю поставлені завдання до теми. Застосування різноманітних інтернет ресурсів викликає в учнів інтерес до навчання, залучає їх в обговорення тем, дискусій, роздумів над вивченим. Різні навчальні платформи як для вчителів, так і учнів, дають змогу вдосконалити своє говоріння, читання, слухання з іноземної мови. Інтерактивні завдання сприяють кращому засвоєнню матеріалу, тож використання інформаційних технологій є невід'ємним чинником при організації та проведенні уроків з іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Данильчук О. П. Культурологічний підхід до вивчення іноземної мови. Франкофонія в умовах глобалізації і полікультурності світу: збірник тез III Міжнародної науково-практичної конференції / Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль: ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2021. С. 34
2. Інноваційні технології навчання іноземних мов професійного спрямування: тези доп. наук.-метод. семінару (Київ, 23 лютого 2018 р.) / ред. кол.: О. В. Василенко, І. Г. Галдецька. – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 13
3. Огляд онлайн-пропозицій Goethe-Institut. URL: <https://nus.org.ua/news/dyvitsya-perelik-onlajn-resursiv-dlya-vchyteliv-inozemnyh-mov/>
4. Платформи та сервіси дистанційного навчання. URL: <https://regional-lyceum.zt.ua/pedahoham/platformy-ta-servisy-dystantsiinocho-navchannia.html>

РОЛЬ ТА ЗАСТОСУВАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У МЕТОДИЦІ ВИВЧЕННЯ ІНШИХ МОВ І КОМУНІКАЦІЇ МІЖ КУЛЬТУРАМИ

Велюш Н.О.

*студентка першого курсу, групи СОФМ-15
факультету іноземних мов Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Науковий керівник:

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри романо-германської філології
Пежинська О.М.*

В останні роки інноваційні технології дуже розвинулися у суспільстві, світ перейшов на новий етап життя завдяки сучасним інноваціям. Зараз, сучасні технології використовують не тільки для дослідження чогось, як це було колись, а й у повсякденності. Їх використовують для полегшення життя,

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

а також щоб зробити його більш комфортним. Тому, не виключенням для їх застосування стало вивчення іноземних мов, а також розвиток полікультурної комунікації. Вивчення ролі інноваційних технологій у методиці вивчення інших мов є дуже актуальним на сьогоднішній день, оскільки впровадження сучасних інновацій у нашому житті стрімко зростає, а отже і їх значення у навчанні студентів.

Мета даної науково-дослідної роботи полягає в тому, щоб розкрити сутність використання інноваційних технологій у навчанні студентів іноземних мов, а також значущість сучасних технологій у полікультурній комунікації. Головним методом наукового дослідження був аналіз вже наявних даних.

Сучасні технології, перш за все відіграють не малу роль у залученні самих студентів до вивчення мов. Завдяки цьому методу, у студентів з'являється зацікавленість до предмету вивчення і тому, все більше людей хочуть взяти участь у такому навчанні. У момент коли людина знаходиться у пошуку ресурсів та викладачів для отримання знань з іноземних мов, вона скоріше надасть перевагу викладачам, які залучають у своїй практиці нові та цікаві методи викладання.

Крім того, важливою функцією новітніх технологій у методиці викладання є і заохочення вже слухачів навчального предмету до самого процесу отримання знань, що вже на пряму підвищує рівень здобутків у навчанні студентів. У процесі здобування знань, за допомогою новітніх методів таких як сучасні технології, студент вивчає мови ніби під іншим ракурсом, що все більше розвиває у ньому бажання вчитися.

Таким чином, така особа прагне до навчання, чим швидшого здобуття знань, тому намагається приділити більше часу предмету вивчення, в даному випадку іноземній мові, а отже краще опрацює матеріал та покращує свої знання з даного предмету. Крім того, за допомогою таких методів можна організувати індивідуально орієнтований підхід у вивченні мов. Тобто, таким чином, опрацювавши та спробувавши різні методи здобуття знань студент вибери той який підходить саме йому. [4]

Найпростішими сучасними технологічними пристроями, комп'ютером, планшетом або смартфон зараз користується кожен, їх можна використовувати з користю для себе або без, оскільки гаджети заповнили наші життя люди використовують їх у бізнесі, у роботі, для відпочинку але найчастіше для спілкування. Спілкування за допомогою інтернет ресурсів, із використанням новітніх технологій може бути корисним і у вивченні іноземних мов. За допомогою відео месенджерів, можна вивчати мову через спілкування із носіями.

Такий вид навчання є дуже ефективним, оскільки несе в собі багато переваг, перша з яких практика своєї вимови, а також практикуючись у безпосередній розмові здобувач знань буде структурувати отриману до того інформацію з іноземної мови, таким чином швидше переробляти теоретичний матеріал, закріплюючи його у розмові з співрозмовником, а

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

також швидше формувати думки іноземною мовою. Крім того, спілкуючись з носіями студент може вивчати не тільки літературну «чисту» мову але й певні нюанси, тобто «справжню» більш вживану мову, збільшуючи свій словниковий запас та покращуючи рівень знань. До того ж, слухаючи носіїв, можна вивчати і акценти, оскільки в різних частинах певної країни певні слова та звуки звучать по різному, студент має змогу опанувати різні види акцентів.

Також, сучасні технології сприяють полікультурній комунікації. Перш за все, ці технології допомагають зануритися у середовище певної культури. [3] За допомогою онлайн-бібліотек можна, вивчати літературу, як сучасну так і вже відому, тієї чи іншої держави, а також читати книги іноземних авторів, до того ж навіть в оригіналі. Також, за допомогою музичних платформ, можна дослідити музичне середовище певної культури. Крім того, можна дізнатися більше і про певний народ, використовуючи сервіси, які дають можливість віртуально пересуватися по місту та бачити його в анімованих фото у 360°. Так, наприклад, за допомогою спеціальної функції у Google Maps, можна онлайн прогулятися вулицями Парижа, та відвідати Лувр побачивши картини, які там розміщені, тим самим й ознайомитися з мистецтвом Франції.

Крім того, для полікультурної комунікації, не достатньо знати лише мову та культуру, важливо знати і менталітет, спосіб життя, характери нації. Для того, щоб зрозуміти ці аспекти, не достатньо знань, які базуються тільки на мові чи культурі, не достатньо знань лише з книжок, потрібно зануритися глибше. Для цього потрібно більше спілкуватися з носіями, саме це можуть забезпечити сучасні технології, якщо немає можливості зробити це особисто та безпосередньо, з представниками тої чи іншої нації. Перша за все, спілкування за допомогою тих же відео месенджерів, може допомогти у пізнанні таких аспектів як менталітет та цінності нації. Тривале спілкування з багатьма носіями певної іноземної мови, дає можливість співставити факти про цих людей та на основі них, зробити висновки про те, наскільки народ ввічливий, толерантний, емоційний.

Також, я вважаю, що перегляд біографічних кінострічок, про представників певної нації на кіно платформах, може допомогти у пізнанні цих аспектів, оскільки за допомогою фільмів такого жанру, можна побачити які цінності прививали дітям того народу з дитинства.

Отже, обробка результатів дослідження показала, що використання інформаційних технологій, поширене у житті людей у різних аспектах діяльності, тому ці технології, щонайменше, мають право на існування у методиці вивчення різних мов та полікультурної комунікації.

Також, на підставі отриманих даних, можна сказати, що використання сучасних технологій не тільки має зміст у методиці вивчення мов, але й дуже важливе, оскільки, залучає більшу кількість людей для отримання знань, покращує ефективність студентів у засвоєні знань, та дає можливість вивчити певні нюанси мови.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Крім того, результати дослідження показали, що сучасні технології займають важливе місце і у полікультурній комунікації, оскільки дають можливість зануритися у середовище певної нації та дослідити її цінності, менталітет та спосіб життя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зубенко В. О. Інноваційні технології навчання іноземних мов професійного спрямування.
2. Зозуля І. Є. Основні аспекти полікультурного виховання іноземних студентів в Україні.
3. Ярмоленко О. М. Сучасні технології у вивченні іноземної мови / Вінницький національний технічний університет(м. Вінниця).
4. Ю. М. Галка, Застосування інформаційно технологічних інновацій навчання іноземним мовам у ВНЗ.

ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Бевз О. М.

магістрантка

факультету іноземних мов

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник:

доктор філологічних наук,

професор кафедри романо-германської філології

Косович О.В.

Принципи навчання є методичним відображенням пізнаних законів і закономірностей. Вони визначають, як вимоги до системи навчання в цілому та її окремих компонентів, так і основні положення, що характеризують процес навчання, які формулюються на основі обраного напрямку та відповідних до цього напрямку підходів. Чітко сформульовані принципи навчання допомагають вирішити питання щодо вибору змісту навчання, матеріалів та прийомів.

Розглянемо дидактичні та методичні засади, які були покладені в основу розробки моделі формування іншомовної професійно-комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови:

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

1. Принцип активності – один з найважливіших дидактичних принципів навчання, який активізує мислення і всі психічні процеси в студентів і в результаті активної розумової роботи у студентів формуються знання, вміння і навички (наприклад, при роботі над проектом), коли студенти активно спілкуються один з одним і виявляють активність та самостійність на всіх етапах роботи.

2. Принцип наочності реалізується у використанні на заняттях з англійської мови наочності (засобів ТСО, Інтернет, аудіо- та відео матеріали).

3. Застосування принципу науковості в навчанні англійської вимагає ознайомлення студентів з методами наукового пізнання.

Студенти виконують науково-дослідну роботу під час підготовки міні-проектів. У результаті наукового дослідження студенти самі формулюють проблему, висувають гіпотезу, представляють докази, аналізують та роблять висновки.

4. Принцип свідомості в навчанні передбачає усвідомлення завдань навчання та реалізується за самостійного пошуку рішень проблемного завдання в колективній роботі над проектом.

Принцип свідомості відображається у використанні рідної мови у навчанні на етапі семантизації нового лексичного матеріалу та при виконанні окремих ситуативних вправ.

5. Принцип професійно орієнтованої спрямованості навчання у тому, що весь навчальний процес спрямовано на вирішення професійних завдань англійською мовою.

Цей принцип орієнтований на соціальні та професійні потреби, пов'язані із запитам професії. Сутність принципу професійно орієнтованої спрямованості навчання полягає у його взаємодії із суміжними дисциплінами для отримання додаткових професійних знань та формування особистісних якостей майбутнього спеціаліста.

Іншомовне професійно орієнтоване навчання майбутніх фахівців визначається як навчання з урахуванням мовних потреб професії та передбачає зв'язок у оволодінні професійно-орієнтованою англійською мовою з всебічним розвитком особистісних якостей студентів, знанням культури країни, мова якої вивчається та набуттям спеціальних навичок, заснованих на професійних та лінгвістичних знаннях [1].

На етапі розвитку суспільства навчання у вищому освітньому закладі орієнтоване на максимальне застосування навчальних знань практично, тому принцип професійно орієнтованої спрямованості необхідний як безперервний, пов'язаний між собою процес навчання.

6. Принцип зв'язку теорії з практикою передбачає застосування отриманих теоретичних знань, які забезпечують комунікацію іноземною мовою в практичних ситуаціях.

Значний вплив на реалізацію зв'язку теорії з практикою мають психофізичні особливості розвитку особистості студентів. Одні види

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

теоретичних та практичних дій переважають у роботі з студентами перших курсів, які нерідко спочатку діють інтуїтивно і лише пізніше осмислюють свою практичну діяльність на основі наявних теоретичних знань, інші ж – у старших курсів, що навчаються, організують свою практичну діяльність на основі наявних теоретичних знань [2].

7. Принцип комунікативної спрямованості полягає в організації навчання, коли той, хто навчається постійно залучений у процес спілкування іноземною мовою, максимально наближеним до процесу реальної комунікації.

Відповідно до цього принципу на заняттях створюються реальні ситуації професійного спілкування, застосовуються групові та колективні форми роботи, виконуються проблемні та творчі завдання, спрямовані на вирішення певного мовного завдання.

Мовленнєва спрямованість та відбір актуальних ситуацій спілкування та обговорення становлять змістовну сторону спілкування майбутніх фахівців.

8. Принцип взаємодії основних видів мовної діяльності, оскільки в реальній практиці студент здійснює говоріння, аудіювання, письмо і читання, а сучасна методика рекомендує навчати всіх видів мовної діяльності взаємопов'язано, при цьому забезпечується найбільш сприятливі можливості для опори на всі види й джерела сприйняття.

9. Принцип міжпредметної інтеграції сприяє зближенню різних навчальних дисциплін у процесі професійно-орієнтованої підготовки фахівців.

Даний принцип поєднує знання, вміння та навички навчально-дослідницької діяльності з різних предметів, сприяє формуванню іншомовної мовної культури майбутніх фахівців та передбачає систематичну та цілеспрямовану реалізацію міжпредметних зв'язків як основного механізму знань та способів дій у навчанні, а також головного способу створення та вирішення міжпредметних навчальних проблем [3].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Образцов П.І. Професійно-орієнтоване навчання іноземної мови на немовних факультетах / П.І. Образцов, О.Ю. Іванова. – ОДУ, 2005. – 114 с.
2. Підласий І.П. Педагогіка початкової школи: підручник для студентів вищ. навч. закладів / І.П. Підласий. – М.: ВЛАДОС, 2008. – 464 с.
3. Сахарова Н. С. Розвиток іншомовної компетентності студентів університету: монографія / Н.С. Сахарова. – М.: Сфера, 2003. – 206 с.

**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ
ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

Грушак М. В.

студентка третього курсу

факультету філології і журналістики

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

У сучасному суспільстві все більше уваги приділяється людині як особистості. Її моральності, духовності, манерам, а також розумовим здібностям та інтелектуальному потенціалу. Виникає необхідність в тому, щоб навчальні заклади закінчували високо інтелектуальні особистості з великим багажем знань, вмінням самостійно та логічно мислити, а також, творчо підходити до вирішення питань.

Одним із найефективніших способів реалізації цих потреб є інноваційні технології навчання. Ні для кого не секрет, що в сучасному суспільстві, крім педагога та книг, джерелом знань виступає й інтернет. Близько десяти років тому в Україні з'явився інтерес до використання іноваційних технологій в навчанні [1, с. 87].

Використання таких технологій значно підвищує ефективність процесу навчання та сприяє високому рівню розвитку інтелектуальних здібностей студентів. Якщо говорити про інтерактивні технології у вивченні іноземної мови, то варто зазначити, що вони впливають на розвиток логічного мислення, сприяють розвитку мовленнєвих здібностей, усвідомленню та розумінню особистої відповідальності та вмінню комунікувати з членами колективу, задля вирішення спільної проблеми [3, с. 156].

До сучасних технологій можна віднести *технологію співпраці*, яка останнім часом почала активно вводитись в навчальний процес. Ключовою ідеєю є створення умов для спільної навчальної діяльності учнів в різних ситуаціях. Учні об'єднуються в невеликі групи, вчитель дає їм одне завдання, і що важливо, пояснює роль кожного. Тоді учень відповідає за результат всієї групи, а не тільки за свою роботу. Таким чином сильні учні допомагають слабким досконало розібратися в завданні, а ті в свою чергу прагнуть з'ясувати в сильних те, що їм незрозуміло. Завдяки такому виду співпраці весь клас ліквідує прогалини в знаннях. Під час більшості видів роботи в учнів з'являється проблема поповнення знань, комунікативних умінь чи лексичного запасу, але в процесі спілкування вони стараються вирішити такі питання та активізують свою діяльність. Це зацікавлює їх, стимулює до співпраці, а також позитивно впливає на розвиток уважності та мислення учнів [4].

Одними з найбільш ефективних є такі форми парної та групової роботи:

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

- парні інтерв'ю (*pair-interviews*);
- обмін думками (*think-pair-share*);
- мозковий штурм (*brain storm*) та інші.

Вищезгадані форми роботи стимулюють розширення вмінь та знань учнів. Завдяки їм учні навчаються на основі аналізу інформації розв'язувати задачі.

Ще однією технологією, що забезпечує особово-орієнтоване навчання є *метод проектів*, що сприяє розвитку творчості, індивідуальності та пізнавальної діяльності. Проекти поділяються на колективні, моно проекти, видові, письмові, усно-мовні та інтернет-проекти [5]. Метод проектів – це багаторівневий підхід до вивчення іноземної мови, що охоплює аудіювання, читання, граматику і говоріння. Такий метод допомагає розвинути активне індивідуальне мислення учнів і сприяє їхній орієнтації на колективну дослідницьку роботу.

Невід'ємним засобом інноваційного навчання є також використання мультимедійного комплексу, що включає в себе персональний комп'ютер, інтерактивну дошку та мультимедійний проектор. Цей комплекс виводить навчання на новий, якісний рівень. Він підвищує активність учнів на уроці, надає нові можливості в процесі пізнавальної діяльності [5].

Варто виокремити такі переваги інноваційного навчання:

- можливість подолати страх перед мовним бар'єром;
- заохочення учнів до співпраці;
- створення дружньої атмосфери і взаємозв'язків між учнями;
- індивідуалізація навчальної діяльності;
- можливість діагностики причин труднощів вивчення іноземної мови;
- стимулювання розвитку довірливих відносин між учнями.

Можна зробити висновок, що завдяки інтерактивному навчанню відсоток засвоєного матеріалу збільшується. Крім цього, воно веде до розвитку особистісних та професійних якостей студентів.

Отже, характерними особливостями інтерактивних технологій навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах є: комунікативний характер навчання, розвиток уваги, фантазії, логічного та нестандартного мислення. Інтерактивні технології навчання іноземних мов визначають діалог провідною формою навчально-пізнавальної інтерактивної взаємодії.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Коваль Т. І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах. *Методика професійної підготовки вчителя іноземної мови*. 2011. №5. с. 86-92.
2. Раковська М. А. Інтерактивне навчання в сучасному освітньому процесі.
3. Рогульська О. Інтерактивні технології у навчанні іноземних мов у вищих навчальних закладах України. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2012. №2. с. 154-160.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

4. Свириденко І. Інтерактивні технології і методи навчання іноземних мов на немовних факультетах.

Електронні ресурси:

5. Інноваційні технології на уроках англійської мови. URL: <https://naurok.com.ua/innovaciyni-tehnologi-na-urokah-angliysko-movi-216025.html> (Дата звернення: 12. 05. 2022)

6. Огляд найбільш цікавих інтерактивних методів на заняттях з англійської мови. URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/fr/node/1146> (Дата звернення: 12. 05. 2022)

СОЦМЕДІЙНИЙ ЗАСТОСУНОК ТІКТОК – ІННОВАЦІЙНА ОСВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ І СПОСІБ КОМУНІКАТИВНОГО ДИСКУРСУ

Саценко Д. О.

*студентка факультету філології і журналістики
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Сміливо можна стверджувати, що процес діджиталізації трансформує не лише наше суспільство, але й освіту. Якщо говорити про цифрові технології, то за період дистанційного навчання це стало звичайною необхідністю. Найчастіше використовуються такі платформи, як Viber, Zoom, Skype, електронна пошта, Google Classroom тощо. Також на сьогоднішній день у закладах освіти впроваджені е-журнали та е-щоденники. Крім того, дійсним є проєкт «Всеукраїнська школа онлайн».

Оскільки новітні технології усе більше проникають в освітню систему, то відповідно продовжує формуватися і нове середовище полікультурної комунікації, що призводить до осучасненого типу дискурсу – мас-медійного. Сюди ж можемо віднести, наприклад, блоги, соціальні мережі.

Мета праці – це розглянути функції соцмедійного застосунку TikTok з погляду комунікативного дискурсу та методику його використання в освітньому процесі. Щодо самого поняття дискурсу, то як одиниця він являє собою поєднання вимог мовних і соціальних. Таким чином, відбувається трансформація із лінгвістичної структури у соціолінгвістичну [1].

Насамперед слід зазначити, що електронна комунікація дає змогу отримання необхідної інформації онлайн і є ще вищою сходинкою для переходу на зовсім новий рівень спілкування.

TikTok є застосунком для створення та поширення відеофайлів та онлайн-трансляцій [2], а тому відрізняється від таких відомих соціальних мереж, як Твіттер та Фейсбук. Проте, безперечно, що це є ще більш сучасним типом для мас-медійного дискурсу в мережі Інтернет. Цей мобільний

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

додаток поєднує у собі відеоблог, чат та дає змогу вести відеотрансляцію. Він дозволяє користувачам переглядати музичні відео, знімати короткі відеокліпи з можливістю їхнього редагування з вбудованими ефектами, фільтрами та стікерами, що зумовлює його привабливість, особливість та функціональність. У підсумку, сьогодні додаток регулярно входить у топи найбільш завантажуваних, а кількість активних користувачів щодня зростає.

Дотримання регламентації довжини повідомлення та новизна змісту роблять цей застосунок також інформативним. За допомогою хештегів, користувачі ТікТоку можуть об'єднувати групу публікацій за темою, що є зручно. Знак «@» перед ім'ям користувача використовується для згадки або відповіді іншим користувачам.

Основними комунікативними функції ТікТоку є:

- функція соціалізації (обмін повідомленнями зі своїми друзями у спеціальному чаті; коментарі, де завжди можна ознайомитись з миттєвою реакцією глядачів на вашу творчість та поспілкуватися з ними, обговорити нове відео);
- функція інформування (поширення актуальної інформації);
- функція контактовстановлення (встановлює та розбудовує нові соціальні зв'язки);
- презентаційна функція (платформа як прояв творчої діяльності);
- релаксаційна функція (релаксація, перемикання на інший вид діяльності тощо);
- функція консолідування (тематика акаунту та глядачі – його однодумці);
- освітянська функція (дає змогу здобути навички культури спілкування, а також отримати інформацію).

Завдяки своїй шаленій популярності, новизні, зручності використання, ТікТок повинен стати інноваційним інструментом в освіті. Сучасний вчитель – це про креатив та бажання доступно, цікаво подати інформацію учням. Завдяки цьому ресурсу можна створити приватний акаунт для свого класу, де глядачами будуть учні. Вчитель буде подавати, наприклад, під час вивчення граматики, ключові аспекти навчального матеріалу відповідно до теми уроку. Учні ж зможуть надіслати повідомлення або прокоментувати, і таким чином відбувається дискурс. Можна створювати цілі плейлисти відео за об'єднаною тематикою, наприклад – «Часи в англійській мові». Відповідно, вчитель може використовувати можливості монтажу відео для більшого унаочнення та підсилення інтересу тощо. Крім того, можна проводити групові роботи, створюючи відео разом із учнями (співати пісні, розказувати вірші, діалоги, розігрувати сценки). Це спонукатиме їх до творчості і тим самим реалізується освітній процес.

Отже, сухий виклад матеріалу – це не про соцмедійний застосунок ТікТок. Креатив, монтаж – ось про що це. Сучасні учні стають більш вибагливими, а тому потрібно йти нога в ногу їхніми інтересами,

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

перетворюючи те, чим вони цікавляться та розважаються – в засіб навчання, тим самим полегшуючи його їм.

Таким чином, отримані результати праці можуть бути використані для подальшої наукової розробки методики навчання іноземної мови у світлі функціональних аспектів використання ТікТоку як інноваційної освітньої технології і способу комунікативного дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Комунікативні дискурси. *Studfile* веб-сайт: URL: <https://studfile.net/preview/5484809/page:29/>.
2. TikTok. *Вікіпедія* веб-сайт: URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/TikTok>.

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Муц М. В.

студентка III курсу

факультету філології і журналістики

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

Сучасне життя вимагає від молоді гнучкості, соціальних навичок, швидкої адаптації до різних життєвих обставин, навик критичного мислення, майстерності вирішувати конфлікти та готовності до міжкультурного та міжособистісного спілкування та співпраці.

Суттєво набув змін статус іноземних мов в Україні. Швидка інтеграція нашої держави до міжнародної спільноти створила велику потребу на оволодіння іноземних мов. Опанування іноземною мовою розглядається як прийом соціалізації, спосіб єднання держав і народів. З огляду на те, в наш час варто присвячувати значну увагу результативності та якості процесу вивчення іноземної мови. Першочергове завдання педагога — організувати комфортні умови навчання, за допомогою яких школяр відчуватиме успіх, власну інтерактивну майстерність, що творить плідним увесь освітній процес.

Сьогодні є багато методів і прийомів вивчення англійської мови, зокрема традиційні та новітні. Підбір сучасних методів навчання залежить від обізнаності в інноваційних технологіях. Результативність їх реалізації напряду залежить від того, чи вибрані вони належно до завдань, які можна вдало розв'язати з їх поміччю. Так як школярам належить володіти іноземною мовою як засобом спілкування, уміти послуговуватися нею і усно,

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

і письмово, підтримувати бесіду, піднімати теми, виражати власні бажання, обмінюватися думками на уроці англійської мови, то важливо створити ситуацію, при якій навчання базуватиметься на рівноправному діалозі між тими, хто навчає, і тими, хто навчається, а вчителі та їх учні будуть повноцінними суб'єктами системи освіти[3, с. 28].

Інтерактивне навчання окреслює моделювання життєвих обставин, застосування рольової гри, колективного врегулювання проблеми на основі розбору відповідної ситуації. Воно значно допомагає формуванню та розвитку навичок, вмінь та важливих цінностей, затишної атмосфери співпраці, злагодженої взаємодії, дає можливість педагогу бути лідером колективу [3, с.28].

На заняттях англійської мови слід застосовувати методи, які заохочують учнів на творчу та плідну роботу, стимулюють бажання діяти, спілкуватися та висловлювати свою думку англійською мовою. Ці вимоги якнайкраще задовольняються за допомогою інтерактивних методів навчання, котрі слід розглядати як творчу діяльність, що дозволяє створювати ситуації мовленнєвої взаємодії, що сприяють покращенню комунікативної компетенції школярів. Творчі комунікативні вправи можна виконувати в різноманітних формах, як індивідуально, так і колективно. Найповніше це висвітлюється під час реалізації рольової тематичної гри, проектної роботи, в процесі вирішення навчальних мовленнєвих ситуацій, де очікуватиметься монологічна, діалогічна й полілогічна комунікація учасників навчального процесу. Типи діяльності, які активно запроваджуються при навчанні іноземної мови в сучасних школах, переконливо демонструють існування тенденцій у використанні розвиваючого навчання, переорієнтації його різновидів з предметного на мотиваційний і процесуальний аспекти[3,с. 31].

У процесі опанування англійської мови, продуктивними інноваційними методами, які сприяють формуванню комунікативної компетенції школярів, є робота в парах та малих групах, «мозковий штурм», «асоціативний куш», «коло ідей», «ажурна пилка», «незакінчене речення», «прес», «мікрофон», «акваріум», «займи позицію», «мозаїка», «велике коло», «чотири кути», «карусель», «дерево рішень», спільний проект, імітаційні та рольові ігри, дискусія, ток-шоу тощо. Висунуті методи та їх компоненти можна ефективно застосовувати на уроках засвоєння нових знань, так і на заняттях застосування знань, умінь і навичок. Реалізація вищеперелічених інтерактивних прийомів на уроці допоможе: результативно повторювати вивчену лексику та поповнювати словниковий запас; вдосконалювати навички вимови; розвивати мислення, пам'ять та увагу; формувати навички роботи в парах, групової роботи тощо [2, с.45].

Майстерна реалізація інтерактивних методів у навчанні сприяє формуванню навичок критичного мислення, підвищенню інтересу і загальної мотивації до навчання в учнів, також суттєво зменшує стомлюваність, створює атмосферу захопленості та творчості на занятті. Школярі почуватимуть себе впевненіше, легко висловлюватимуть свої думки і

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

спокійно сприйматимуть зауваження, а також вважатимуть себе активними учасниками навчального процесу.

Інтерактивне навчання сприяє досягненню однієї з головних цілей вивчення англійської мови – розвитку вмінь висловлювати думки англійською мовою, як усно, так і письмово. Зрештою, важливо зазначити, що інтерактивне навчання писемного мовлення також може покращити навички читання: читання творчого письма вголос у малих групах для подальшого розгляду, читання текстів про себе для самостійного редагування та взаєморедагування.

На початку навчального процесу слід читати публікації іноземною мовою, слухати різноманітні записи, радіопередачі, дивитися фільми, телепередачі. Це дозволить збагатити свою лексику і довідатися більше про мову іншої країни, її культуру. Преса є чудовим джерелом інтерференції іншомовних слів. Але ця насиченість іншомовними словами та словосполученнями часто є перешкодою для людини у вивченні іноземної мови. Багато запозичених і кальок не мають відповідників у рідній мові. Але значна частина лексичного запозичення відображає міжнародні явища та події, пов'язані з величезним розвитком засобів комунікацій у сучасному світі. У міру збільшення нашого словникового запасу ми зможемо ділитися своїми думками, не заглядаючи в словник. Важливо, щоб речення були хай і простими, але зрозумілими.

Сьогодні на уроках англійської мови все частіше використовуються комп'ютери, а можливості глобальної інформаційної мережі Інтернет відкривають широкі перспективи доступу до різноманітних мовних інновацій, а також можливість двостороннього спілкування [1, с. 22]. Наприклад, є можливість організувати процес навчання в дійсному мовному середовищі, отримуючи актуальну та вичерпну інформацію про країну й культуру мови, яку ви вивчаєте.

Отже, застосування інтерактивних технологій навчання на уроках англійської мови різнобічно сприяють формуванню іншомовного комунікативного досвіду, забезпечують активне використання мови як важливого засобу спілкування, а також це спосіб підсилити мотивацію учнів до вивчення мови і покращити атмосферу в класі, яка допомагатиме співпраці та згоді між школярами та педагогом.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Волошинова Л. Використання аудіовізуального мистецтва у викладанні іноземних мов. «Стратегії та методики навчання мовам для спеціальних цілей»: Науково-методичні матеріали 5-ї Ювілейної Міжнародної конференції. Київ: 2001. С.22.
2. Інноваційні технології навчання від А до Я упор. В. Волкова. Київ: Шкільний світ, 2011. 96 с.
3. Редько В. Інтерактивні технології навчання іноземної мови. *Рідна школа*, 2011. № 8-9. С. 28-35.

**ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У
ВИЩІЙ ШКОЛІ**

Гарасим Ю. А.

студентка III курсу

факультету філології і журналістики

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

У зв'язку із входом України в загальноєвропейський навчальний простір виникла потреба у досконалому володінні іноземними мовами. Відповідно для цього необхідно проводити модернізацію та підвищувати якість навчання англійської мови.

Реалізація цієї ідеї потребує розроблення та впровадження ефективних методів і технологій навчання.

Сучасна методика навчання іноземної мови пропонує широке впровадження в навчальний процес різноманітних активних нестандартних методів і форм роботи, що забезпечить свідоме засвоєння матеріалу. Досить ефективними та результативними вважають такі форми роботи: індивідуальна, парна, групова, командна [3, с. 118].

Серед форм парної та групової роботи слід виокремити внутрішні, зовнішні кола (inside/outside circles); мозковий штурм (brain storm); читання зигзагом (jigsaw reading); обмін думками (think-pair-share); парні інтерв'ю (pair-interviews) [3, с. 118].

Варто зазначити, що у методиці та дидактиці різне тлумачення методів навчання. Ми вважаємо, що найбільш чіткою і прийнятною для навчання англійської мови є думка В. Онищука, який вважає, що методи навчання становлять систему взаємопов'язаних видів діяльності викладача й студентів і прийоми викладання й навчання, а кожний прийом систему дій та операцій викладача й студентів, які визначаються раціональною послідовністю і цілеспрямованістю [2, с. 254].

На сучасному етапі розвитку освіти все популярнішими стають інтерактивні методи, а саме «Dozensofquestions», «Project», «Interview», «Reflexive Circle», «Expert Groups», «Hotsummary», «Excursion» та інші.

Ці методи допомагають вчителю сформувати певні навички у здобувачів освіти. До інноваційних методів навчання можна віднести такі ігри:

- Grabaminute – гра, в якій присутня здорова конкуренція. Здобувачу освіти надається 1 хвилина, для представлення слова, що написано на інтерактивній карті. Учасник має надати якомога більше інформації про даний предмет, його значення, використання. Перемогу отримує той, хто надав конкретну, повну і зв'язну відповідь [4, с. 1].

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

- Anitemdescription – гра, в якій необхідно описати слово чи словосполучення, вказані на інтерактивних картках, не називаючи корінь слова та не застосовуючи жестів. Решта групи вгадують слово [4, с. 1].
- Chainstory – гра на логіку, прояв фантазії та індивідуальності. Суть гри полягає у продовженні історії попереднього студента [4, с. 1].

Наведені ігри слід використовувати під час узагальнення та систематизації, поточного контролю, адже сприяють закріпленню лексичних знань у поєднанні з граматичними.

Окрім цього, вони розвивають критичне мислення, увагу, пам'ять, швидкість розподілення уваги та можуть мати виховну мету.

Чільне місце серед системи інноваційних методів займають дискусійні. Це зумовлено тим, що під час таких форм роботи здобувачі освіти повинні уважно проаналізувати хід своїх думок, викласти їх та обов'язково аргументувати свою позицію у тому чи іншому питанні.

Найчастіше у закладах освіти педагоги застосовують для дискусій наступні методи:

1. Scientific debate (навчальна суперечка-діалог, в якій кожен учасник відстоює окрему позицію та наводить переконливі аргументи на користь своєї думки, яка протилежна іншим);

2. training (передбачає різні форми роботи, які виконуються невеликою групою людей, а також формування умінь знаходити вихід із життєвих ситуацій, розв'язуючи схожі, змодельовані педагогом);

3. «roundtable» (гра, яка застосовується під час колективної роботи і спрямована на вирішення дискусійних питань);

4. judicial sitting (форма робота для пошуку конструктивних відповідей, що передбачає розподілення ролей між учасниками навчального процесу);

5. competition in small groups (гра, яку слід застосовувати для мотивації початкової діяльності та активізації здобувачів освіти);

6. situation (гра, яка проводиться для розвитку швидкого реагування та фантазії);

7. «brainstorm» (метод, що застосовується для розвитку критичного мислення та підвищення розумової активності, шляхом генерації ідей під час розв'язання складних проблем та нестандартних ситуацій).

Під час використання інноваційних методів на заняттях англійської мови варто враховувати і негативні моменти. Насамперед, це відсутність в учасників освітнього процесу особистої думки, боязнь аудиторії та невпевненість у власних знаннях.

Важливо під час проведення інтерактивних ігор залучати різноманітні мультимедійні комплекси, адже у поєднанні з традиційними формами роботи вони значно підвищують результативність навчання.

Найкраще це реалізовується під час виконання чи презентації проектів (presentation), відео робіт (video-projects), інноваційні ігри «First million», «Blinking frames» та інші [3, с. 121].

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Вищезгадані інноваційні методи навчання англійської мови у вищій школі сприяють кращій мотивації здобувачів освіти та покращенню таких чотирьох основних навичок, як: читання, аудіювання, мовлення і письмо, що є ключовими у процесі оволодіння іноземною мовою.

Підсумовуючи усе згадане варто зазначити, що використання інноваційних методів та форм роботи під час вивчення іноземних мов, зокрема англійської дає змогу здобувачам освіти більше практикуватися у мовленні, дозволяють засвоїти краще опрацьований матеріал, підвищують активність на заняттях, надають додаткову мотивацію, формують різноманітні уміння, навички, а також виконують різноманітні дидактичні та розвивальні функції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гапонова С. В. Сучасні методики викладання іноземних мов. *Англійська мова*. 1998. №1. С. 24-31.
2. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: підручник. Київ: Знання-Прес, 2008. 447 с.
3. Науменко У. В. Інноваційні методи навчання англійської мови у вищій школі в умовах модернізації. *Молодий вчений*. 2018. № 3.1. С. 118-122.
4. Рольова гра як найбільш ефективний та цікавий інтерактивний метод на заняттях англійської мови у ВНЗ: стаття. URL: https://dut.edu.ua/ua/news-1-525-6565-rolova-gra-yak-naybilsh-efektivniy-ta-cikaviy-interaktivniy-metod-na-zanyattyah-angliyskoi-movi-u-vnz_kafedra-inozemnih-mov. (Дата звернення: 11. 05. 2022).

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Шаль І.Р.

*Студентка факультету іноземних мов
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Науковий керівник:

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри романо-германської філології
Пежинська О.М.*

Мовлення є одним із найбільш важливих інструментів педагогіки кожного освітянина. На жаль, це є однією з найактуальніших проблем освіти всього світу. Навчальні заклади щоразу потребують висококваліфікованих викладачів, які здатні ефективно працювати в умовах зростання обсягів

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

інформації, вміють аналізувати і застосовувати різні явища лінгвістики, а також знають та вміють подавати матеріал державною мовою, що є зараз найголовнішим у нашій країні.

А чи замислюються педагоги над своїм мовленням? Чи правильно вони вимовляють слова, ставлять правильні наголоси? Чи знають як доцільно та граматично правильно використати те чи інше речення? Чи володіють достатнім словниковим запасом для вільного висловлення думки?

Саме тому метою моєї роботи є дослідження сучасних проблем мовлення педагогів та створення шляхів його удосконалення для майбутніх освітян. Відповідно, об'єктом є піднесення культури мовлення майбутніх викладачів, а предметом – засоби і умови розвитку культури їх мовлення. Важливими в контексті є дослідження сучасних науковців у галузі освіти, а саме: С. Яворської, О. Караман, Н. Бабич, В. Бардер тощо.

Кожен педагог повинен знати та вміти володіти своїм організмом під час спілкування, особливо міміка та пантоміміка, стежити за своїм темпом, манерою, дикцією, мовленнєвим голосом. Усе це для того, щоб учні могли з легкістю сприймати, аналізувати та застосовувати одержані знання, щоб цим вплинути на їх всебічну розвиненість та успішність.

Як писав Сухомлинський, що саме мовлення освітянина є показником педагогічної культури, засобом самовираження і самоутвердження його особистості. Слово педагога не повинно бути брутальним, непристойним, фальшивим, нещирим.

Особливо наголошував на своєрідній психотерапевтичній функції слова вчителя, вважаючи це обов'язковою умовою спілкування – діалогу між учителем та учнями.

Можна підсумувати, що основними педагогічними функціями мовлення вчителя є забезпечення повноцінного донесення, навчальної діяльності, хороших відносин з учнями.

Шляхами вдосконалення мовлення майбутнього педагога є його всебічний розвиток, контролювання свого мовлення, уміння виразно розмовляти, знання державної мови на найвищому рівні, вміння граматично висловлювати свої думки, знати лексичні норми (особливо наголоси), розвиток загальних психологічних особливостей, які саме створюють передумови для хорошого оволодіння мовленнєвими навичками, самоконтроль і розвиток комунікативних здібностей, створення умов для забезпечення психологічної свободи дитини.

Засвоєння літературної мови-тривалий процес, він починається з дитинства і триває впродовж всього життя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови. – Львів, 2003. – 540 с.
2. Макаренко А. С. Про мій досвід // Твори: в 7 томах. – том 5. – 408 с.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

3. Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: зб. наук. пр. / редкол. : Т. І. Сущенко (відп. ред.). – Київ-Запоріжжя. – 2005. – Вип. 3. – 405 с.
4. Смелкова З. С. Педагогічне спілкування: Теорія и практика навчального діалогу на уроках словесності. – М. : Флінта: Наука, 1999. – 232 с.
5. Сухомлинський В. О., Слово про слово. Слово вчителя в моральному вихованні // Вибрані твори: том 2. – К., 1977. – 330 с.

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ SUCCESS CONCEPT IN ENGLISH PHRASEOLOGY: COGNITIVE- SEMANTIC ASPECT (Ladyka O. V., Yarema O. B.).....	4
НАЗВИ ПОЛІТИКІВ У ЗАГОЛОВКАХ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ОНЛАЙН-ВИДАНЬ) (Бияк Н. Я.).....	8
PHILOLOGICAL INTERPRETATION AS CREATIVE AND SOCIAL ACTS (Мелещенко В. О., Черній Л. В.).....	11
МОВНІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ В НІМЕЦЬКИХ МЕДІАТЕКСТАХ НА ТЕМУ «KRIEG IN DER UKRAINE» (Пянковська І. В.).....	13
ІНТЕГРАЛЬНИЙ ВЕКТОР МЕТАФОРИ (Остапчук І. І.).....	16
LINGUA FRANCA VS FRANCOFONIE (Христич Н.С.).....	19
NLP- ТЕХНОЛОГІЇ: МОЖЛИВОСТІ ТА СФЕРИ ЗАСТОСУВАННЯ У ЛІНГВІСТИЦІ (Шуляк І.М.).....	20
ЛІНГВАЛЬНІ ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ ГУМОРИСТИЧНОГО ЕФЕКТУ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ Б. ДЖОНСОНА) (Нестерчук К. М.).....	25
КОМПОЗИТИ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ (Клімович М. В.).....	29
ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ (Соколовська Д. С.)	31
ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕВФЕМІЗМІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ В ПОЛІТИЧНИХ ІНТЕРНЕТ-ТЕКСТАХ (Сонсядло В.С., Науковий керівник: Яцюк І.Я.).....	34
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕНОСНИХ ЗНАЧЕНЬ ІМЕННИКІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ РУХУ (Лисик О. А., Науковий керівник: Яцюк І.Я.).....	36
НАПРЯМ 2. КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ЧИННИК У ВИМІРІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	
МАРКЕРИ ІДЕНТИЧНОСТІ В РЕГІОНАЛЬНІЙ КУЛЬТУРІ ФРАНЦІЇ (Косович О. В.).....	39

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

МЕДІАЦІЯ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ У
СТУДЕНТІВ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ (Руснак Д. А., Смірнова М. Р., Матвєєва О. О.).....43

КРАЇНИ-СУСІДИ. ПОРІВНЯННЯ ЛЕКСИКИ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ТА
ІСПАНСЬКІЙ МОВАХ (Бачинська О. Б., Науковий керівник: Пежинська
О. М.).....46

НАПРЯМ 3. КОГНІТИВНІ АСПЕКТИ ПОРІВНЯЛЬНОГО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА, ТИПОЛОГІЧНОГО ТА ЗІСТАВНОГО МОВОЗНАВСТВА

LE STRUCTURALISME EN LINGUISTIQUE (Пежинська О. М., Кулик
С. А.).....48

ЕЛІЗАБЕТ ЛАГґЕССЕР – ЗАБУТА ПОСТАТЬ НІМЕЦЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
(Притолок С. А.).....50

JOHN UPDIKE'S PHILOSOPHY OF LIFE AND IT'S REFLECTION IN HIS
WORKS (Худа Н. С.).....54

ВПЛИВ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ НА СУЧАСНУ УКРАЇНСЬКУ МОВУ
(Бойко М. С., Науковий керівник: Пежинська О. М.).....55

НАПРЯМ 4. ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ТА МІЖКУЛЬТУ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

ПЕРЕКЛАД У ЧАС ВІЙНИ (Цепенюк Т. О., Дзюбановська І. А. В.).....58

ВІДТВОРЕННЯ БЕЗЕКВІВАЛЕНТНОЇ ЛЕКСИКИ В УКРАЇНСЬКИХ
ПЕРЕКЛАДАХ С. КІНГА (Чумак Г. В., Деркач Г. С.).....60

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РЕАЛІЙ В ТВОРАХ ХУДОЖНЬОЇ
ЛІТЕРАТУРИ (Чиж І. Д.).....64

ПРОБЛЕМА ЛОКАЛІЗАЦІЇ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР: ЛІНГВІСТИЧНИЙ
АСПЕКТ (НА ПРИКЛАДІ ВІДЕОГРИ «GENSHIN IMPACT»)
(Шевчук О. Г.).....67

НАПРЯМ 5. СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ І ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (Косович О. В.).....	70
ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНЬО-СОЦІАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ (Сокол М. О.).....	73
DEVELOPMENT OF INTERCULTURAL COMMUNICATION BY MEANS OF CONTENT-LANGUAGE INTEGRATED LEARNING IN FUTURE JOURNALISTS (Levchyk I. Yu.).....	75
TEACHING SPEAKING WITH PRIMARY SOURCES (Шонь О.Б.).....	77
THE BENEFITS OF WEB-BASED LANGUAGE LEARNING TOOLS FOR LEARNERS AND TEACHERS (Кулик С.А., Пежинська О.М.).....	80
ВИКОРИСТАННЯ СТРАТЕГІЙ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНИХ МОВ (Заблоцька Л.М., Олендр Т.М., Цар І. О.).....	82
ACTIVE LEARNING STRATEGIES IN CLIL COURSES (Бабій Л.Б., Дацків О.П.).....	85
КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ СУЧАСНОЇ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ УЧИТЕЛІВ У ФРН (М'ясковський М. Є.).....	87
ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ КОУЧИНГУ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (Турчин А. І.).....	91
INTERACTIVE TECHNOLOGIES AS A MEANS OF DEVELOPING CRITICAL THINKING AT THE ENGLISH LESSONS (Коновальчук С.А.).....	94
L'IMPACT DE L'ENSEIGNEMENT STEAM ET LA FORMATION DE SOFT SKILLS DANS LE CONTEXTE DE L'APPRENTISSAGE DU FRANÇAIS (Шевчук О. Г., Пермякова О. Г.).....	97
СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МЕТОДИЦІ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ (Перейма В.І., Науковий керівник: Косович О. В.).....	100
СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (Стаднік С. С.).....	103

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

ЗАСТОСУВАННЯ KEYС-МЕТОДУ (СИТУАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ) ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗВО (Ягнич М. Є.).....	105
СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (Крет Ю. В.).....	107
СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ І ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ (Сава С. С.).....	110
ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ОНЛАЙН УРОКАХ З ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (Данильчук О. П.).....	113
РОЛЬ ТА ЗАСТОСУВАННЯ НОВІТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МЕТОДИЦІ ВИВЧЕННЯ ІНШИХ МОВ І КОМУНІКАЦІЇ МІЖ КУЛЬТУРАМИ (Велюш Н.О., Науковий керівник: Пежинська О.М.).....	115
ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (Бевз О. М., Науковий керівник: Косович О. В.).....	118
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (Грущак М. В.).....	121
СОЦМЕДІЙНИЙ ЗАСТОСУНОК ТІКТОК – ІННОВАЦІЙНА ОСВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ І СПОСІБ КОМУНІКАТИВНОГО ДИСКУРСУ (Саценко Д. О.).....	123
ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ (Муц М. В.).....	125
ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ (Гарасим Ю. А.).....	128
ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА (Шаль І.Р., Науковий керівник: Пежинська О.М.).....	130

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

МАТЕРІАЛИ
IV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

***«Франкофонія в умовах глобалізації і
полікультурності світу»***

19 травня 2022 р.

м. Тернопіль

Головний редактор:
Ольга Косович

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
46027, м. Тернопіль, вул. М. Кривоноса, 2